

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра німецької філології

На правах рукопису

ГАЙВОЛЯ ОЛЬГА ЙОСИПІВНА

**КОНЦЕПТ VEREINTES EUROPA У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ В
УКРАЇНІ НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКИХ ЗМІ**

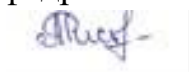
Спеціальність «035 Філологія»
Освітньо-професійна програма «Мова і література (німецька). Переклад»
Робота на здобуття освітнього ступеня «МАГІСТР»

Науковий керівник:
ЛИСЕЦЬКА НАТАЛІЯ ГРИГОРІВНА,
професор кафедри німецької філології
кандидат філологічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 5
засідання кафедри німецької філології
від «02» листопада 2023 р.

В. о. завідувача кафедри
доц. Рись Л. Ф.



ЛУЦЬК 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	10
1.1. Поняття <i>концепт</i> у сучасній лінгвістиці.....	10
1.2. Концепт EUROPA у лінгвістичних ученнях.....	16
1.3. Російська війна в Україні та її вплив на німецьку лінгвокультуру.....	23
1.4. Німецькі ЗМІ: огляд та обґрунтування вибору матеріалу дослідження.....	27
1.5. Методологія та методика дослідження концепту VEREINTES EUROPA.....	29
Висновки до розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ VEREINTES EUROPA.....	39
2.1. Побудова номінативного поля та виділення поняттєвого складника концепту VEREINTES EUROPA.....	39
2.2. Відтворення ядерних ознак концепту VEREINTES EUROPA на основі текстів німецьких ЗМІ.....	45
2.3. Периферійні ознаки концепту VEREINTES EUROPA на матеріалі німецьких ЗМІ в контексті російської військової агресії в Україні.....	67
Висновки до розділу 2.....	85
РОЗДІЛ 3. ТОПОС-АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ VEREINTES EUROPA	87
3.1. Топос-аналіз як метод виявлення інтенцій дискурсу для формування концепту VEREINTES EUROPA.....	87
3.2. Загальні топоси концепту VEREINTES EUROPA.....	88
3.3. Специфічні топоси концепту VEREINTES EUROPA в німецьких публіцистичних дебатах.....	98

Висновки до розділу 3.....	108
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	114
ДОДАТОК А.....	137
ДОДАТОК Б.....	138
ДОДАТОК В.....	139

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ККС – концептуальна картина світу.

FASoZ – Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung.

FAZ – Frankfurter Allgemeine Zeitung.

WamS – Welt am Sonntag.

WK – Wiesbadener Kurier.

ВСТУП

У сучасній лінгвістиці вивчення когнітивних процесів відбувається в руслі антропоцентричного підходу через «класичну тріаду: мова – культура – свідомість». В результаті відображення, сприйняття і тлумачення світу формується упорядкована система знань – концептуальна картина світу (далі – ККС), в якій ключове місце займає концепт.

Німецькомовний ЗМІ-дискурс з початком російської воєнної агресії в Україні означився формуванням концепту VEREINTES EUROPA, що проявився через актуалізацію культурних концептів-цінностей, що входять до концепту ЄВРОПА. Спроби дослідити концепт ЄВРОПА зробили сучасні українські лінгвісти Г. М. Яворська, О. В. Богомолів, А. В. Ващенко, Т. О. Фурман, Н. Г. Лисецька, М. О. Зайцев, Г. М. Яроцька, Т. В. Пономаренко, В. М. Гаврилов, В. О. Дятлов, В. А. Казимір, М. К. Кеда, О. О. Коваленко, Т. В. Соломенна А. Г. Донська та ін. Германістика представлена іменами П. Г. Ганненберг, С. Петцольд, Т. Кніше, К. Пентін, П. М. Лютцелер, А. Гаусштайн та ін. Серед інших сучасних дослідників феномену Європи є норвежець К. І. Солібакке, данець П. Оргард, фр. А.-М. Сайнт-Гілл, угорська філологиня А. Опітц, австрієць Л. Декльодт, португальська германістка Ф. М. Альвес, пол. Є. Бартмінські, В. Хлебда, К. Корус та ін. Представлені в лінгвістиці дослідження звернені, насамперед, на виявлення та опис ознак *Європи* і *європейськості* в історичних, літературних, культурних, етнічних, ціннісно-ідеологічних проявах. Вивчення реалізації в дискурсі образу *єдності (цілісності) Європи*, що ґрунтується на «наріжних каменях» прийнятих в суспільстві ціннісних, образних, ідейних та правових ознак, не знаходимо в сучасній науці. Підкріплює науковий інтерес історична реальність, яка вимагає прояву узгодженості європейських сил у контексті російської війни в європейській Україні. Концепт VEREINTES EUROPA досліджується вперше і є цікавим об'єктом лінгвістичної розвідки, тому що вербальна репрезентація явища суспільних відносин тісно пов'язана з менталітетом народу.

Актуальність нашої роботи визначається відповідністю обраної методології та об'єкта сучасній антропоцентричній, інформаційно-феноменологічній парадигмі наукових досліджень в лінгвістиці, до поля підпорядкування якої також належить вивчення проблеми виникнення нових концептуальних утворень як важливого інформуючого середовища про німецьку лінгвокультуру, мовну та концептуальну картини світу. Обраний напрям когнітивного дослідження концепту VEREINTES EUROPA дозволяє розкрити реалізацію закладених в нього смислів в сучасному німецькомовному ЗМІ-дискурсі, що на даному етапі залишається недостатньо вивченим.

Мета роботи – охарактеризувати та відтворити модель структури концепту VEREINTES EUROPA на основі взаємозв'язку мови, мислення і культури, а також дослідити мовні засоби його вербалізації.

Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію таких **завдань**:

- 1) висвітлити зміст поняття «концепт» у сучасній лінгвістиці, його структуру, основні властивості і методи дослідження;
- 2) дослідити концепт EUROPA в сучасних лінгвістичних дослідженнях;
- 3) розкрити вплив російської війни в Україні на німецьку лінгвокультуру;
- 4) здійснити лінгвістичний аналіз концепту VEREINTES EUROPA: виявити його поняттєві характеристики на основі даних словників та дискурсивних контекстів;
- 5) з'ясувати образні характеристики значення *vereinen* і відтворити її периферійні мікроконцепти;
- 6) відтворити ядерні та периферійні ознаки VEREINTES EUROPA у вигляді семантичних груп (полів);
- 7) застосувати топос-аналіз для опису концепту VEREINTES EUROPA.

Об'єкт дослідження – мовні засоби об'єктивізації концепту VEREINTES EUROPA у сучасному німецькому ЗМІ-дискурсі.

Предмет дослідження – понятійна та структурна характеристика концепту VEREINTES EUROPA в німецькій мові та його реалізація в дискурсі.

Матеріалом дослідження є 220 фрагментів німецького медіадискурсу, відібраних з трьох авторитетних німецькомовних видань (Frankfurter Allgemeine Zeitung, Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung, Welt am Sonntag, Wiesbadener Kurier), які охоплюють період з 24 лютого 2022 р. до 31 липня 2023 р. та дані словників.

Для реалізації поставленої мети і завдань в ході теоретичної розвідки було застосовано такі **методи дослідження**: *дедукції та індукції* – з метою уточнення теоретичних основ та формування висновків; *концептуальний аналіз*; *методика ключових слів* для побудови номінативного поля концепту; *когнітивна інтерпретація мовних зразків*; *метод аналізу словникових дефініцій* – для встановлення лексико-семантичних втілень ключових слів; *компонентний аналіз*; *контекстологічний аналіз* – для з'ясування семантичної реалізації значення слів у текстах; *моделювання польової шарової структури концепту*; *топос-аналіз* – для відтворення основних аргументативних смислів в дискурсі для VEREINTES EUROPA.

Елементи наукової новизни полягають в тому, що в ній уперше застосовано комплексний підхід для аналізу концепту VEREINTES EUROPA у німецькому публіцистичному ЗМІ-дискурсі; визначено його смислове наповнення; виявлено його поняттєвий складник і змодельовано зони ближньої і дальньої периферії; застосовано топос-аналіз для дослідження символу в дискурсі, пов'язаного з VEREINTES EUROPA.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що її результати про зміст, структуру, активацію мовними засобами і процес формування концепту VEREINTES EUROPA є важливими для теорії концептології, лінгвокультурології і міжкультурної комунікації. Проведений аналіз концепту VEREINTES EUROPA – перший в українській германістиці та становить основу для подальшого опису концептів з урахуванням топос-аналізу німецькомовного ЗМІ-дискурсу.

Практичне значення дослідження зумовлено можливістю використання його результатів у інших філологічних дослідницьких роботах.

Апробація результатів та публікації. Основні положення й результати обговорено на XVII Міжнародній науково-практичній конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень» 16–17 травня 2023 року, ВНУ імені Лесі Українки. Опубліковано тези «Концепт VEREINTES EUROPA у контексті російської війни в Україні на матеріалі німецьких ЗМІ» та одна фахова стаття в журналі категорії Б «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» на тему: «Вербалізація концепту VEREINTES EUROPA в німецьких ЗМІ». Результати магістерської роботи також обговорювалися на засіданнях проблемної групи «Актуальні питання лінгвістики та транслятології».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (276 позицій). Загальний **обсяг** – 139 с., із них 113 с. – основний текст. Робота містить один рисунок і три додатки.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, сформульовано мету і завдання, визначено об'єкт і предмет в роботі, вказано матеріал дослідження, елементи його наукової новизни і практичну цінність, а також надано інформацію про апробацію роботи, її структуру і обсяг.

У **першому розділі** розкрито поняття *концепт* в сучасній лінгвістиці і розкрито його основні характеристики. Описано концепт ЄВРОПА через його поняттєвий, образний і оціночний компоненти як домінуючий в багатьох лінгвокультурах. Відтворено зміни в німецькій лінгвокультурі в контексті російської агресії через актуалізацію основних концептів. Обґрунтовано методику дослідження концепту VEREINTES EUROPA.

У **другому розділі** досліджено концепт VEREINTES EUROPA в текстах німецьких газет в єдності смислових і структурних складників, визначених на словникових даних та мовних вербалізаторів в дискурсі. Відтворено структуру концепту.

У **третьому розділі** застосовано топос-аналіз для дослідження імпліцитного смислу в дискурсі, що включає в себе аргументація VEREINTES EUROPA.

Загальні висновки включають підсумки проведеного дослідження та окреслюють напрямки подальших наукових пошуків з вивчення лінгвістичних концептів.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Поняття *концепт* у сучасній лінгвістиці

Сучасна лінгвістична наука розглядає мову як складний когнітивний процес, що відображає сприйняття та інтерпретацію світу людиною.

Наукова думка сучасного мовознавства розвивається в руслі нової «еволюційно-інформаційно-феноменологічної» парадигми і вимагає теоретичного переосмислення загальнонаукових уявлень стосовно мови. Унаслідок цього відбувається ускладнення самої системи оперування лінгвістичними знаннями, цілісність якої може бути підтримана завдяки переходу наших уявлень про неї на рівень абстрактних категорій [39, с. 3]». В лінгвістиці домінує антропоцентричний підхід, що органічно поєднує «класичну тріаду – мову, культуру, свідомість – у єдине нерозривне ціле», згідно з яким мова вивчається через призму людини [36, с. 27].

Сучасні лінгвістичні дослідження спрямовані на вивчення когнітивних процесів, які відображають спосіб, яким людина сприймає і тлумачить світ, а в результаті формує упорядковану систему знань про світ – концептуальну картину світу, де ключовим елементом є концепт [26]. Звідси важливо усвідомити, що являє собою *концепт* в сучасній лінгвістиці.

Концепт – від латинського *concipere (conceptus)* – думка чи погляд, основне поняття, ідея, узагальнення, судження. Великий тлумачний словник української мови подає таке визначення: концепт – 1. філ.: формулювання, загальне поняття, думка; 2. вигадка, фантазія [2; 34].

В лінгвістиці сьогодні проблема визначення терміну *концепт* перебуває на етапі доопрацювання. Його трактують як універсальне позначення, що узагальнює суттєві ознаки й важливу актуальну інформацію про речі. Різноманітність концептів, що накопичуються у свідомості людини протягом життя, визначає бачення і сприйняття нею об'єктивної реальності.

В україністиці проблема концептуального аналізу мовних явищ привернула увагу Т. П. Вільчинської, К. Ю. Голобородька, В. Л. Іващенко, В. І. Кононенка, Н. В. Плотнікової, Г. Д. Заньковської, О. К. Мілютіної, І. М. Заремської, Л. Л. Шевченко, Г. М. Яворської та інших науковців.

Термін *концепт* існує в різних площинах наукових знань: філософії, психології, лінгвістиці, тобто він є поліфункційним, а також в різних галузях в межах лінгвістики. Представники множинних лінгвістичних теорій мають різні погляди на концепт та дають визначення, які найбільш вдало пояснюють це поняття в межах їхнього підходу. Так сформувались наступні домінуючі галузі лінгвістики, які по-різному розглядають концепт: лінгвокультурологія, етнолінгвістика, когнітивна лінгвістика, лінгвоконцептологія, психолінгвістика.

Лінгвістичний (лінгвоконцептологічний або системно-мовний) підхід. Згідно з ним концепт існує для кожного словникового значення і вміщує в себе весь потенціал слова (Л. О. Черненко, К. Ю. Голобородько). Відтворення концепту при цьому здійснюється на основі мовного матеріалу – засобів його об'єктивації (активації), системний опис яких дозволяє встановити їхнє смислове наповнення і здійснити моделювання структури. Цей підхід є комплексним і ґрунтується на кращих здобутках когнітивної лінгвістики, лінгвокультурології, етнолінгвістики, психолінгвістики, що дозволяє здійснити більш широкий опис лінгвоментальних одиниць. До уваги в лінгвоконцептологічних студіях береться як колективний, національний досвід, так й індивідуальні, особистісні переживання [36, с. 35].

Лінгвокогнітивний підхід. В його межах *концепт* – явище ментального характеру «квант структурованого знання», одиниця оперативної свідомості, що акумулює інформацію про об'єкт дійсності. «У процесі пізнання людина оперує особливими лінгвокогнітивними одиницями – концептами, що виникають завдяки її здатності виокремлювати із загальної інформації про світ стійкі, типові ознаки явищ і відповідно систематизувати їх [3, с. 110]». Представники цього підходу (В. Л. Іващенко, Н. В. Плотнікова) припускають, що мислення, досвід і мовленнєвий потік людини являють собою певний процес оброблення й

трансформації її ментального світу. Когнітивісти ставлять за мету визначення інтегральної картини, сфокусувавшись на проблемах взаємозв'язку мислення, особливостей характеру та мовлення людини.

Лінгвокультурологічний підхід. Визначальними в лінгвокультурологічних пошуках постають реалії розвитку того чи іншого етносу. Згідно з ним *концепт* розглядають через призму культури, як осередок культури в ментальному світі людини (роботи О. С. Джеріх, В. І. Кононенко); «об'ємний мисленнєвий елемент людського пізнання, що включає саме поняття, яке є ядерним компонентом, та культурно-етнічний компонент, який відображає мовну картину світу його носіїв [9, с. 62]»; «одиниці (етно)культури виявляють свій зв'язок у дихотомії «форма – зміст відображення дійсності», яка ініціює дихотомію «ментальна – змістова структура концепту», що як така сьогодні не має однозначного визначення [17, с. 48]».

Етнолінгвістика. Пояснює *концепт* як етнокультурне утворення, називаючи його *етноконцептом*. Цей підхід обстоює роль національної культури в житті соціуму, де концепт є точкою перетину «світу культури й індивідуальних смислів (цитовано за О. В. Юрченко) [41, с. 269]».

О. М. Шевченко описує іншу класифікацію підходів щодо розуміння терміну *концепт*, в якій окрім лінгвокогнітивного, лінгвокультурологічного та семантико-когнітивного, виділяє ще логічний (аналізує концепти логічними методами, виходячи за пряму залежність від їх мовної форми, в якому основним критерієм розуміння змісту концептів виступає аналіз лексичної і граматичної семантика мовних одиниць, засобу їх моделювання від семантики мови до концептосфери) та філософсько-семіотичний (вивчає когнітивні основи знакової природи концепту) підходи [38].

Варто зазначити, що всі запропоновані підходи не суперечать один одному, а відрізняються векторами щодо індивіда.

В кінці ХХ ст. термін *концепт* часто вживали як синонім *архетипу*, *прототипу*, *стереотипу*, *символу*, *геітальту* тощо. Припускаємо, такі

термінологічні розбіжності пов'язані зі складною абстрактною та багатогранною природою концепту, складністю його структури та своєрідністю функцій [41].

Сучасні мовознавці продовжують працювати над визначенням *концепту*: «згусток» найрізноманітніших смислів, які цінуються в системі значень окремо взятої мови і виникають у процесі пізнавальної (відображальної) діяльності людини [17, с. 55]»; лінгвоментальна категорія, що узагальнює знання і досвід людини, відображає потенційні ресурси свідомості та репрезентує концептуальну картину світу мовної особистості [7]; «абстрактна одиниця ментального рівня, яка відображає зміст результатів пізнання людиною навколишнього світу і в якій зосереджено відомості про об'єкт та його властивості, про те, що людина знає чи думає про навколишній світ [33]».

«*Концепт* – це складова одиниця концептосистеми (семантичної моделі головних світоглядних понять), яка об'єктивується в слові, мові у формі чуттєвих та мислительних ознак того чи іншого явища дійсності і репрезентує ці ознаки через текст як ментальні, історичні та етнічні знаки у свідомості народу [41, с. 270]».

Змістом концепту можна вважати «елементарні смисли, що продукуються в колективній уяві представників тієї чи іншої етнокультури в результаті відображення зовнішнього (об'єктивного) та внутрішнього (суб'єктивного, присутнього в самій людині/соціумі) світів у тому чи іншому культурно-історичному просторі [17, с. 61]».

Головним смисловим центром концепту є його когнітивний зміст. Когнітивний зміст відображає картину світу людини, її вид і спосіб світосприйняття, упорядкування нею знання.

Лінгвісти зазначають, що носій мови – це носій певних концептуальних систем. Мова як спосіб кодування різних форм пізнання: чуттєвого (відчуття, сприймання, уявлення) й раціонального (поняття, судження, умовисновку) є одночасно ментальним феноменом. Концепти відображають світ у свідомості людини, утворюючи концептуальну систему, а знаки людської мови кодують засобами слова зміст цієї системи [37, с. 35].

Концепти створюють загальне уявлення людини про світ, яке називається концептуальною картиною світу (ККС). Ця картинка формується за допомогою мисленнєвих утворень, які представлені вербалізованими концептами [31]. В ККС виділяють концептосфери, які, на думку А. М. Приходько, «є надбаням не окремої мовної особистості, а всього етносу, до якого ця особистість належить [31, с. 173]». «Концептосфера – це фрагмент ККС, сформований на основі уявлень людини та репрезентований сукупністю одиниць пам'яті (концептів), які групуються за тематичною ознакою [28, с. 92]». У концептосфері виокремлюються певні елементи, які називають концептополями, і вони слугують своєрідними об'єднуючими чинниками у стрункій рівневій системі ментальної організації світу. Концептополе трактовано А. М. Приходьком як сегмент концептосфери, що відповідає за організацію певного когнітивно-семантичного простору й об'єднує типологічно й семантично однорідні концепти [31, с. 174].

Залежно від спрямованості на носіїв, концепти можуть утворювати індивідуальні (персональні, авторські), макрогрупові, етнічні і загальнолюдські концептосфери [41, с. 270].

Важливою проблемою сучасної лінгвістики залишається питання визначення структури концепту. В лінгвістиці існують наступні погляди на будову концепту: польова структура (В. І. Кононенко [19], Т. П. Вільчинська [3]) зазначають, що в концепті виділяються три компоненти: актуальний (повсякденні знання), образний (внутрішня форма), оцінний (ціннісні характеристики); шарова структура (А. М. Приходько [31]) з ядром у центрі та накладеними на нього шарами, що постійно змінюються та актуалізуються відповідно до часу та досвіду; сферична структура (К. Ю. Голобородько [7]) передбачає визначення ядра, приядрової зони та периферії [7].

В. Л. Іващенко виокремлює субконцепти як складові частини в структурі концептів. Когнітивістика також містить дані про ряд загальних структур концептів: мисленнєві образи, схеми, фрейми, сценарії, картинки і т.д. [17, с. 79].

Класифікація концептів залишається однією з відкритих проблем лінгвістики. Лінгвісти, беручи за основу різні критерії концепту як базової категорії лінгвокультурології (зміст, абстрактність, значущість, форма вираження тощо), пропонують декілька класифікацій. Вони об'єднували концепти в групи за близькою категоріальною ознакою різними способами. Вважається, що кращим шляхом доступу до опису та визначення природи концептів є мова. О. М. Шевченко описує класифікацію, в якій виділяє більше десяти критеріїв для групування концептів (гносеологія, спосіб вираження, унікальність, відношення до суб'єкта, походження, структура і т.д.) [38].

За поглядами А. Вежбицької, існують концепт-мінімум та концепт-максимум, які можна розглядати як «енциклопедичний додаток». У концепті-мінімумі відсутнє повне розуміння смислу слова, тоді як концепт-максимум охоплює повне розуміння смислу. Концепт-максимум містить енциклопедичний додаток, який розширює його завдяки професійним знанням (за В. Л. Іващенко [17]).

На думку М. Шварц, до мовної концептосфери входять «концепти-категорії і концепти-символи (або ідіоконцепти)» (за А. М. Приходько [30]). Категоріальні концепти можуть бути вербалізовані як лексичними, так і граматичними засобами; культурні ж – виключно лексичними, оскільки їм притаманний характер конкретності і абстрактності.

В працях В. Л. Іващенко представлено розгорнуту класифікацію концептів, яку можна розділити за кількома критеріями: за походженням (первинні, природні та вторинні, штучні); за об'єктом відображення (реалій, артефактів матеріальної культури, ідеом); за суб'єктом відображення (індивідуальні або колективні); за компонентним складом (повні або калейдоскопічні і неповні) [17, с. 74–80].

Серед описаних типологій концептів своєю об'ємністю характеризується система А. М. Приходька, що класифікує концепти з точки зору бінарних опозицій: параметричність / непараметричність, регулятивність / нерегулятивність, позитивність / негативність, універсальність / специфічність.

Також концепти класифікуються за способом онтологізації людини у світі, суспільстві, культурі і мові, набуваючи порядкових характеристик: логіко-філософські, моральні, телеономні, антропоморфні, гуманітарні, етно-психокультурні або культурно-специфічні [30, с. 85–95].

Слід обов'язково підкреслити, що побудова вичерпної класифікації концептів – нездійсненне завдання. Це пояснюється деталізованістю у мові актуальної сфери буття людини, розмитістю і неоднозначністю смислів, суперечливістю практичної свідомості. Крім того, *концепти* – це динамічні утворення, які є більш мобільними, ніж зафіксовані у словниках значення слів.

Отже, вивченню поняття *концепт* у лінгвістиці присвячено багато уваги, запропоновано різні підходи до інтерпретації як самого явища, так і його структури та класифікацій. В результаті теоретичного вивчення останніх публікацій і досліджень даної категорії на сучасному етапі робимо висновки, що всі пропоновані наукові дефініції не суперечать одна одній, а є дотичними, взаємозумовленими та взаємодоповнюючими. Причина варіативності у визначенні поняття пояснюється в паралельно-площинному розвитку (розробці) одного аспекту в межах мовознавчої науки. Ми трактуємо концепт за Г. М. Яворською як ментальну одиницю, що представляє собою сукупність знань, уявлень, вірувань та очікувань, які пов'язані з якимось об'єктом чи явищем у світі [42]. Цей об'єкт може бути реальним або уявним, а концепт відображає взаємозв'язки між цим об'єктом та іншими об'єктами чи явищами у світі.

1.2. Концепт EUROPA у лінгвістичних ученнях

Європа сьогодні – це яскравий тандем втілення об'єктивно існуючої географічно визначеної частини світу та широкого ментального образу культури, філософії, політики, моралі, літератури. Європа існує фізично як регіон на карті та ірреально (ідеально) як особлива форма організації суспільства та сприйняття

світу. Вона стала символом високої культури, смаків, манер, якості, свободи, демократії та верховенства Закону.

Необхідність вивчення концепту *Європа* спричинено потребою ідентифікації не лише наукових знань людей про поняття Європа, але й смислових рядів, що формуються в процесі когніції, включаючи категорії інтелектуального життя (свідомість, знання, символізація, творчість) та практичні дії, сприйняття, образи, зміст яких пов'язаний з конкретною соціокультурною ситуацією.

Спроби дослідити концепт *Європа* зробили сучасні українські лінгвісти Г. М. Яворська, О. В. Богомолів, Г. М. Яроцька, А. В. Ващенко, Т. О. Фурман, Н. Г. Лисецька, М. О. Зайцев, Т. В. Пономаренко та ін. В сучасній германістиці проблему Європи і європейськості досліджували П. Г. Ганненберг, Т. Кніше, А. Гаусштайн та ін. Німецький дослідник С. Петцольд розглядає Європу як *ідею* (в якій виділяє *географічну, міфологічну, владну, єднісно-різноманітнісну, політично-союзну* складові) та *ідентичність*. Щодо ідентичності, то її можна деталізувати на *персональну, колективну та національну* [52]. В науковому дискурсі активно вивчається європейська ідентичність у взаємодії з публічністю, історією, культурою, політикою тощо. А. В. Ващенко, В. М. Гаврилов, В. О. Дятлов, В. А. Казимір, М. К. Кеда, О. О. Коваленко, Т. В. Соломенна розглядають Європу як культурно-політичну єдність на основі спільного історичного минулого [1], А. Г. Донська розглядає її як синонім влади ЄС [10]. Німецька науковиця К. Пентін досліджує європейськість через призму міфів і алегорії раннього та нового часу. Польські дослідники Є. Бартмінські, В. Хлебда та К. Корус описують Європу через слов'янські цінності та цінності сусідніх народностей [50]. Популярним є напрямок опису через дослідження культури і літератури (американець норвезького походження К. І. Солібакке, угорська філологиня А. Опітц, австрієць Л. Декльодт, німецькі вчені В. Вісмюллер і А. Гаусштайн та ін.). Історичні процеси в оформленні Європи описали португальська дослідниця Ф. М. Альвес, французька вчена А.-М. Сянт-Гілл та ін [49].

«Європа – це культурно-політична ідея, яка в ході історичного розвитку переосмислюється й отримує нове визначення [22, с. 178]». Г. М. Яворська стверджує: «Європа в українському контексті означає і ментальну єдність на рівні комплексу спільних цінностей, таких як демократичні свободи, верховенство права, соціальний захист і т.д. [42, с. 258]». А. В. Ващенко вивчає Європу через об'єднання навколо певної глибокої ідеї [1, с. 111]. Н. Г. Лисецька описує вивчення внутрішніх змін Європи в 21 ст., пов'язаних з припливом біженців [23, с. 54]. Також дослідниця зазначає, що «нинішнє поняття «Європа» евокує передовсім ще такі три актуальні смисли: «біженці» (Flüchtlinge), «терор» (Terror) і «війна» (Krieg), які переростають у категорію окремих концептів, бо стали глобальною проблемою Європи та формують нові смислові відтінки концепту «Еуропа» [23, с. 180]». П. Г. Ганненберг зазначає про становлення Європи через «силу культур» (ідея, політика, порядок, принципи) [47; 49].

В. О. Дятлов описує розвиток ідей об'єднання в різні історичні періоди: «у період Нового часу європейська інтеграція визначалася процесами у духовному, ідеологічному, політичному, економічному житті, які попри національні особливості мали спільну природу і спільні прагнення [1, с. 108–162]».

Дослідники Г. М. Яворська та О. В. Богомолів зазначають, що сучасна Європа позначає певну ментальну єдність – на рівні комбінації спільних цінностей європейців, таких, як демократичні права та свободи, верховенство права, повага до культурної, етнічної, лінгвістичної різноманітності європейських країн (принцип «єдності у розмаїтті») тощо [43, с. 123].

Етимологія слова «Європа» є загальноприйнято неоднозначною. Перша міфологічна версія пов'язує походження назви від імені красуні Європи, заради якої сам Зевс перетворився на білого бика та сховав її на о. Крит. За іншою – Εὐρώπη походить від гр. εὐρύς «широкий» і ὤψ (ὀπός) «очі; лице; вид», тобто Європа – «широколиця» [цит. за: 42: Лосєв, 1994]. Деякі науковці, наприклад Ернест Кляйн, вважають цей процес народною етимологією. Кляйн пов'язує назву «Європа» з семітськими egeb «спускатися, сідати», спорідненим фінікійським 'egeb – «вечір, захід», арабським garb «захід», др.-євр. ma'arav

«захід», ἑσπερ – «вечір» (сер. гр. Ἑσπερος «морок, тьма») [цит. за: 43: Klein 1, 1966: 550]. Сучасне тлумачення пов'язує походження цього топоніма з індоєвропейською назвою області Европос, розташованої в Фессалії і Етолії (Стародавня Греція). Історики стверджують, що вперше ця назва була використана для позначення частини світу давньогрецькими вченими Гекатеєм Мілетським (VI ст. до н.е.) і Геродотом (V ст. до н.е.). В будь-якому випадку зв'язок Європи з Заходом є важливим для сучасного функціонування концепту. Саме друга версія створює основи для сучасних зв'язків назви Європа з географічним та семантичним поділом світу [43, с. 101].

В українській практиці *Європа* та похідні (*європейці*, *європейський*) активно вживались в XIX ст. В творчості Пантелеймона Куліша, Михайла Драгоманова, Івана Нечуя-Левицького, Івана Франка тощо. 1907 р. слова *Європа*, *європейський*, *європесць* були зафіксовані в Словнику Бориса Грінченка. Саме в цей період сформувались стійкі словосполучення *європейська культура*, *європейська ідея*, також сформувались чіткі (стереотипні) ознаки концепту [44, с. 212].

Концептуальне оформлення Європи пройшло довгий шлях еволюції. Опрацювавши сучасні лінгвістичні матеріали з даної проблеми, можемо стверджувати про наступні полярні складники концепту: *географічний*: Європа – це 10 400 000 км² частина світу, що простягається від Азії на сході до Атлантичного океану на заході; *тисячолітня історія*: з часів Античної Греції до утворення сучасного ЄС; *європейська культура*: спільна спадщина європейців у мистецтві, архітектурі, кіно, музиці, економіці, літературі та філософії; *свобода*: заперечення будь яких проявів обмеження особистісної чи колективної свободи, гарантія забезпечення свободи у всіх сферах; *єдність*: підтримка і спільна робота над захистом європейських цінностей в суспільстві; *ідея та ідеал*: об'єднання навколо «європейської ідеї» на основі загальної єдності в усіх сферах суспільства, формування та відстоювання високих моральних позицій в усьому; *освіта і наука*: під критеріями вищої якості світового рівня, гарант успішної реалізації; *європейський менталітет*: життєрадісний, практичний,

цілеспрямований, активний у будь-якому віці; а віднедавна новим реальним смислом втілюється *гарантна* складова у забезпеченні демократичних прав і свобод в світі [1].

Єднання європейського регіону відбулося навколо так званої *європейської ідеї*. З історичної точки зору можливо прослідкувати певні етапи становлення Європи. Так група науковців А. В. Ващенко, В. М. Гаврилов, В. О. Дятлов та ін. в посібнику «Концепт «Європа»» виділяють періоди:

1. Період Античної Греції (VIII–VII ст. до н.е.): зародження ідеї єдності сміливих і войовничих греків (праобраз «європейської ідеї») для протистояння з персами. Вже тоді Аристотель називає їх «цивілізованими». Єдність релігії та міфології. Однак сама Європа не була єдиною: Європа – це Греція, яка протиставляється «варварам».

2. Період греко-перських війн: греки усвідомили свою цивілізаційну єдність та почали асоціювати Грецію та Європу взагалі з «простором свободи».

3. Македонський період (з IV ст. до н.е.): ідея об'єднання Греції під владою сильного правителя, що зможе протистояти Персії (ідея панеллінізму). Грецький оратор Ісократ (праці «Панегірик» та «Філіп») протиставляв греків та македонців варварам (перш за все, персам) та закликав їх об'єднатися, щоб не допустити завоювання варварами. Він підкреслював, що бути елліном – це питання не етнічного походження, а освіти та культури. Ідея «світової імперії» Александра Македонського.

4. Стародавній Рим: термін *Європа* вживається вкрай рідко, однак існує тенденція до об'єднання європейського регіону.

5. Християнський: «Європа» ототожнювалась поняттю «християнський світ». Поширення думки про Європу як про особливу систему, особливий світ, де з'явилася нова цивілізація.

6. Середньовіччя: Вестфальська система – це концентрація влади, ієрархія, суверенітет і чітка гомогенна культурна ідентичність, релігійність.

7. Пацифізм (XIII ст.): ідея загальноєвропейської єдності на основах релігії і політики.

8. Реформація: нове європейське християнство усіх народів і держав.
9. XIII ст.: ідеї створити рівноправні союзи в Європі замість монархії.
10. XX ст.: демократичний напрямок Європи і створення ЄС [1].

Європейська ідея відноситься до концепції, що визначає Європу як територіальну та цивілізаційну єдність, яка спирається на спільну історичну долю і потребує об'єднання та інституційного урегулювання. Усвідомлення спільності між європейськими країнами та народами, як минулого, так і майбутнього, є основою цієї ідеї. Вона базується на почутті приналежності всіх європейців до спільної історії та території, а також існуванні єдиного основоположного європейського культурного фундаменту, який бере свій початок з античної культури, що еволюціонувала у загальноєвропейську культуру протягом епох Відродження, Реформації та Просвітництва [1].

М. О. Зайцев вважає, що ця ідея виникла в епоху так званого *осьового часу* (за К. Ясперсом), який охоплює історичний період між 800 та 200 рр. до н. е. Колискою європейської цивілізації є Антична Греція, в якій зародились ідеї єдності з метою протистояти ворогу. В період Стародавньої Греції відбувається трансформація в *панеллізм*, де греки протиставляються варварам на цивілізаційних контрастах [14].

Впродовж «писаної» історії на території європейського континенту зароджувались та інтегрувались різні культурні традиції. В результаті нагромадилась велика кількість «зразків поведінки», що й дозволило Європі сформуватись у досить сталий культурний регіон, у якому об'єднались самобутні і, водночас, внутрішньо єдині культури. Взаємовідносини між цими культурами творять підґрунтя культурного розвитку Європи в цілому, так і окремих націй, які перебувають в її силовому полі [13, с. 64].

Україна, як стверджували М. П. Драгоманов і М. С. Грушевський, має власну складову античного минулого, а Є. Ф. Маланюк запровадив у суспільний обіг концептуальний образ України як «степової Еллади». На основі чого Д. С. Гордієнко говорить про «українську античність» як складовий елемент європейської самоідентифікації України [8].

«І дійсно, поняття «Європа» може сприйматись як своєрідна система загальних для усіх європейців цінностей, понять, норм, які склалися історично. При цьому європейська історія часто цілком справедливо розглядається як перманентна зміна ритмів інтеграції та дезінтеграції, які стали наслідком реалізації ідей та діяльності масштабних діячів Європи [42, с. 4]».

А. В. Портнов вважає ментальний поділ в межах континенту (схід і захід, північ і південь) важливими умовами концептуального оформлення Європи [29]. Одним із ключових факторів, що сприяв об'єднавчому процесу, була ідея створення єдиної Європи як особливого типу цивілізації, що базується на культурній спадщині античності, християнській етиці, гуманістичних традиціях епохи Ренесансу, Реформації та Просвітництва, а також на принципах лібералізму. Культура Європи є унікальним сплавом класичної грецької культури, римської законодавчої системи та концепції держави, християнських ідей та індивідуалізму германських націй.

На сьогоднішній день Європа зводиться до мирного демократичного співіснування незалежних держав і в певній мірі ототожнюється з владою політичних союзів – ЄС [44, с. 212]. та НАТО [4; 24].

«До концепту *Європи* звертаються як до узагальненого поняття, яке охоплює європейські цінності, європейський рівень життя, європейську політику та європейські пріоритети, надаючи поняттю європейськості стійких асоціацій з Європейським союзом [10, с. 143]». Або ж використовується синонімічно для позначення європейських країн, особливо тих, що мають вирішальне значення у прийнятті глобальних рішень (Німеччина, Франція, Велика Британія).

Лінгвісти використовують різноманітні варіативності лінгвістичних репрезентацій для вербалізації концепту *Європа*. М. М. Гнатовський називає ідею Європи «ідеєю простору прав людини» [5]. Феномен її в тому, що вона існує поза географією та фізичним простором, без прив'язки до конкретної культури чи історії.

А. Г. Донська описує наступний синонімічний ряд (концептуальні метафори) концепту *Європа*: *Європа – це якість, Європа – це учитель і*

наставник, Європа – як політичний еталон, Європа – це сучасність, Європа – це комфорт, Європа – предмет прагнення тощо [10].

Європа – це зразковість в різних сенсах, що збудована на пам'яті, усвідомленні та переосмисленні кривавих уроків історії: «століття масових вбивств, страждань, ненависті та людських жертв». Ідея Європи пронизана духом боротьби за людську гідність, духом християнства та прагнення ідеалізувати все до дрібниць [35]. Європу не можливо вмістити лише в географічні рамки, оскільки нематеріальна духовна складова забезпечує концептуальне оформлення цього поняття. *Європа* як концепт зазнає постійного дооформлення під впливом культурно-політичних подій в суспільстві.

1.3. Російська війна в Україні та її вплив на німецьку лінгвокультуру

Мова як відображення суспільної дійсності характеризує динаміку світоглядних і ментальних змін у лінгвокультурі. Проте, активне вживання політиками та представниками ЗМІ певних ідеологічно-маркованих термінів може свідчити про етап зміни суспільної і політичної культури народу. Дослідження ідеологічно-маркованої лексики у динаміці її вживання дає змогу простежити зміни світогляду національності і передбачити його майбутній розвиток.

Провідні концепти національної культури відбивають основні ціннісні чесноти народу. Залежно від різних суспільно-політичних подій змінюється ієрархія цінностей. «Установлення національно-специфічного контуру лінгвокультурно значущих для певного мовного соціуму концептів дає змогу визначити його ціннісну ієрархію. Знання про ціннісні норми й пріоритети представників цього соціуму формують уявлення про особливості їхнього менталітету [25, с. 209]».

За допомогою вивчення одиничних концептів можна спробувати реконструювати концептосферу певної нації, в якій, згідно з А. М. Приходько, існують підсистеми нижчого порядку, а сама концептосфера є системою вищого

порядку. У ній ментальні одиниці існують у вигляді певних ділянок-підсистем і формуються за принципами структури, зв'язку та ієрархії. Концептополе забезпечує зв'язок між концептосферою та концептом і являє собою сукупність ментальних одиниць, поєднаних спільністю змісту і згрупованих навколо певного ядерного концепту [30, с. 210].

Лінгвокультурний концептуарій будь-якої етнолінгвоспільноти не є константним, його зміст трансформується з часом і може набувати різних семантичних відтінків. Зміни суспільства вносять корективи в його культуру і мову [21, с. 153].

Концептуальні лінгвокультурні домінанти стереотипізують зміст ментальної ідентичності німців і таким чином впливають на побудову ієрархії цінностей. Саме дисциплінованість, раціональне мислення, вміння упорядковувати та систематизувати сприяло тому, що німецька лінгвоспільнота досягла величезних успіхів у світі, зайнявши провідні позиції в науці, музиці і літературі.

У кінці ХХ століття ієрархія німецьких цінностей набула нового оформлення. Так особливо значущими в німецькій лінгвокультурі стали концепти ZUVERLÄSSIGKEIT (надійність), ORDNUNG (порядок), FLEIß (старанність (ретельність)), PERFEEKTION (перфектність), PÜNKTLICHKEIT (пунктуальність). Змінилося навіть ставлення до стереотипно породженого концепту TYPISCH DEUTSCH, бо вже ніхто не хоче бути типовим німцем [25].

Провідну роль концепту ORDNUNG вивчає Л. В. Лисенко і проектує це на відомий вислів про дружбу «Скажи мені, який стереотипний лінгвокультурний концепт домінує в ментальній ідентичності твого народу, і я скажу, яким є ти та твій народ [21, с. 152]»! На роль «друзів» для етносу науковиця запропонувала комплементарні його лінгвокультурі ментальні маркери, ті етноспецифічно забарвлені одиниці, що могли б репрезентувати цей етнос. В цьому контексті з початком російської агресії Україна репрезентується в німецькому дискурсі як сторона «друг», а себе Німеччина визначає союзником України.

Німеччина ХХ ст. перебувала в умовах холодної війни з Росією. Особливо після завершення Другої світової війни німецький народ гостро протиставляв себе російському, про що свідчили написи на листівках на кшталт «Deutscher Sieg oder russisches Chaos! [цит. за: 21, с. 154, Nünning, 1994:227]».

У 2000-х Росія в німецькому дискурсі ніколи не зображувалась як ширій друг Німеччини та Європи. В активній газовій політиці Кремля завжди вбачався політичний підтекст маніпуляції («Gasswaffe») [54]. З подіями 2022–23 рр. погляди на росіян в німецьких ЗМІ щонайменше не стали толерантнішими.

Л. В. Лисенко ставить *ORDNUNG* в смислову тотожність з концептом *SICHERHEIT* в німецькій лінгвокультурі, тому що відсутність *ORDNUNG* означає втрату точки ментальної опори і викликає занепокоєння [21, с. 153].

Цінність цього концепту після подій 24 лютого 2023 року різко зростає. В дискурсі актуалізується його еквівалент вищого рівня *WELTORDNUNG*. Розпал воєнних дій на континенті є прямою загрозою такої звичної і потрібної німцям безпеки. Це беззаперечний фактор породження *Unordnung* в суспільстві, що деструктивно впливає на звичний устрій життя.

Безпека є витікаючим поняттям з порядку. Тому концепту *ORDNUNG* в перспективі концепту *SICHERHEIT* відводиться домінантна роль в концептосфері німецької лінгвокультури. Перший є безальтернативною передумовою іншого [21, с. 154]. Німці негативно ставляться до несподіванок як чинника дисгармонії чіткого розпорядку їхнього життя, що призводять до необхідності докладати незапланованих зусиль для відновлення порушеного порядку [21, с. 155].

На початку ХХІ століття концепт *SICHERHEIT* переміщується на перші позиції по шкалі важливості. Медійний простір переповнений мовними текстами, що транслюють його як основну цінність для сучасної Німеччини та Європи в цілому.

Німецький соціолог Х. Просс розглядав зміст концепту *SICHERHEIT* не тільки у світлі відсутності фізичної або соціальної небезпеки, але і як стан психічної та духовної гармонії, надійності, впевненості, відсутності внутрішніх

коливань. В системі ціннісних координат SICHERHEIT виступає своєрідним ідентифікатором міри добра і зла [цит. за: 21, с. 154, Pross, 1982:103].

Концепт TOLERANZ, на думку Г. О. Івасюк, відіграє ключову роль в багатьох напрямках: політиці, проблемах менших, релігій, міграційних процесах та ін. [16]. «Синоніми терпимості: Aufgeklärtheit (прозоріння), Aufgeschlossenheit (відкритість), Duldsamkeit (терпеливість), Entgegenkommen (поступливість, здатність іти назустріч) [16, с. 44]». Ядерна частина концепту TOLERANZ є об'єднанням двох ознак: 1. визнання існування відмінностей (релігійних, політичних та ін.); 2. здатність приймати ці відмінності у інших людей [16].

К. І. Мізін зазначає про існування в сучасному німецькому національному характері таких домінантних концептів як ORDNUNG, PFLICHT, DISZIPLIN, ANGST, PÜNKTLICHKEIT, FLEIß, SPARSAMKEIT [25, с. 210].

А. М. Приходько виділяє в німецькій лінгвокультурі домінанту ORDNUNG з навколорозміщеними *абсолютними* (відображають принципи конструювання життєвого світу людини) та *регулятивними* (визначають принципи, цілі та сенс буття) концептами. До перших відносить ARBEIT; PFLICHT; GLAUBE; RECHT; GEWISSEN; VORSICHT; KONSUM; LEBENSSTANDAR – вони характерні в тій чи іншій мірі не лише для німецької лінгвокультури, а до других – ORGANISATION; FLEIß; PÜNKTLICHKEIT; SPARSAMKEIT; SAUBERKEIT; GEMÜTLICHKEIT; TERMIN; REKLAMATION, які втілюють суто німецький спосіб організації життя людей [31, с. 113].

Новітні дослідження науковців ментальної ідентичності німців свідчать про певні зміни в переосмисленні цінностей в зв'язку з війною в Україні: відбувається трансформація встановлених лінгвокультурних домінант-концептів та переміщення їх в ієрархії цінностей. В основі німецьких національних цінностей загальнодемократичні ідеали: права людини, свобода, рівність, законність. Порушення їх означає загрозу і національним ідеалам, а все, що загрожує Демократії, загрожує демократичному суспільству, яким є Німеччина.

Огляд німецької преси за період російської війни в Україні демонструє динаміку актуалізації наступних концептів, пов'язаних з ключовим концептом

KRIEG, що виникли в його контексті: SICHERHEIT, GEMEINSAMKEIT, EUROPA, EU, DEMOKRATIE, RUSSISCHE AGGRESSION, RUSSISCHER FRIEDEN, SOLIDARITÄT, SICHERHEIT, ORDNUNG та WELTORDNUNG, UNTERSTÜTZUNG, HILFE, WAHRHEIT, PROPAGANDA та інших. Концепту LÜGE в російській міжнародній політиці протиставляється європейський WAHRHEIT. Основний контекст їх вживання – визначення ставлення до сторін воєнного конфлікту. Вони є вихідними для формування позиції прихильності Німеччини до України і протиставлення Росії на шляху до встановлення справедливості.

Отже, німецька лінгвокультура зазнає помітних змін в контексті війни на території Європи. Відбувається переоцінка національних духовних цінностей, що переноситься в медійний дискурс у вигляді домінантних концептів. Вони дублюють демократичну модель споглядання світу та проявляються в публічному дискурсі в типовій німцям максимально стриманій об'єктивній формі.

1.4. Німецькі ЗМІ: огляд та обґрунтування вибору матеріалу дослідження

Дослідницькою базою нашої наукової роботи ми обрали три німецькі авторитетні видання: *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (FAZ) і тижневий випуск *Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung* (FASoZ), недільне видання газети *Die Welt – Welt am Sonntag* (WamS) та регіональну газету Гессена *Wiesbadener Kurier* (WK).

Frankfurter Allgemeine Zeitung (скор. FAZ або F.A.Z.; пер. з нім. Франкфуртська загальна газета) – німецька надрегіональна якісна газета, яка була заснована у місті Франкфурт-на-Майні у 1949 році.

Frankfurter Allgemeine Zeitung друкується щодня та має окремий недільний випуск, що носить назву *Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung*. Видання є одним з найбільш тиражних серед усієї щоденної якісної преси Німеччини. Є найбільш розповсюдженою німецькою газетою за кордоном (148 країн).

FAZ позиціонує себе як правоцентристське, ліберально-консервативне видання без прихильності жодної з політичних сил Німеччини. Зміст газети орієнтований на політичну та економічну еліту країни, тому FAZ позиціонує себе як «газета для розумних голів» («*die Tageszeitung der klugen Kopfe*»). Політику видання FAZ визначає колегія у складі чотирьох редакторів. Видання характеризується чітким розділом фактів та коментарів [11].

FAZ включає такі тематичні розділи: «Політика», «Фейлетон», «Економіка», «Фінанси і спорт», «Додатки та спеціальні сторінки». Щодня газета доповнюється спеціальним додатком, який змінює теми протягом тижня. У вівторок він має назву «Техніка та автомобілі», у середу – «Природничі та гуманітарні науки», у четвер – «Журнал подорожей», у п'ятницю – «Нерухомість», у суботу – «Ринок мистецтв» і «Кар'єра та можливості».

За історію свого існування FAZ створювала імідж видання для мислячого читача, яке ставить об'єктивність на перше місце. Незважаючи на те, що газета має чітко визначену правоцентристську, ліберально-демократичну позицію, вона є форумом для коментаторів із різними точками зору. Особливо цим відрізняються матеріали розділу «Фейлетон» та недільного номера.

Welt am Sonntag – німецька недільна газета, що висвітлює найголовніші питання за тиждень. Вона була заснована в 1948 році. Газету випускає видавництво Axel Springer SE. Її головний офіс знаходиться в Берліні, і він має місцеві видання для Берліна, Гамбурга, Мюнхена та Дюссельдорфа [12]. Це недільне видання щоденної газети *Die Welt*. Він включає розділи про політику, спорт, економіку, фінанси, культуру, стиль, подорожі та нерухомість.

У 2009 році *Welt am Sonntag* була визнана за рішенням Товариства дизайну новин однією з «Найкраще оформлених газет світу», поряд з чотирма іншими газетами. У 2012 році газета була названа Європейською газетою року в категорії загальнонаціональних газет. У 2013 році *Welt am Sonntag* отримав таку ж нагороду, але цього разу в категорії щотижневих газет.

Згідно з опитуванням відомої німецької маркетингової та медійної платформи HORIZONT від березня 2023 року, FAZ є газетою, яка має найвищий

рівень довіри читачів в Німеччині (57,8 %), а *die Welt* та *WamS* досягнули 43,3 % [48].

Wiesbadener Kurier (також відома як WK) – регіональна щоденна газета, що видається Wiesbadener Kurier GmbH & Co. Verlag und Druckerei KG для району в столиці землі Гессен, Вісбаден у Німеччині. Видання було створено в 1945 році. Спеціалізується на огляді регіональних, національних та найважливіших світових подій у всіх сферах життя.

За рахунок вивчення мовних особливостей висвітлення теми російської війни в Україні в німецьких ЗМІ, ми зможемо побачити події очима європейців та більш якісно відтворити сформованість концепту VEREINTES EUROPA.

1.5. Методологія та методика дослідження концепту VEREINTES EUROPA

Методологія опису лінгвокультурного концепту – важливе питання сучасної лінгвістики. «Методика вивчення лінгвокультурного концепту передбачає врахування декількох факторів: по-перше, цілі й завдання, які ставить перед собою дослідник; по-друге, матеріал, який береться до уваги дослідником; по-третє, чи досліджується концепт лише в межах мовної картини світу одного етносу, чи в порівняльному аспекті, коли до дослідження залучаються мовні картини світу двох чи трьох етносів [20, с 47]».

В україністиці проблемою концептуального аналізу займалися Т. П. Вільчинська, К. Ю. Голобородько, В. Л. Іващенко, В. І. Кононенко, О. О. Маленко, Л. А. Лисиченко, Л. Л. Шевченко, П. В. Мацькова, Г. М. Яворська та інших науковці.

Власне термін *концептуальний аналіз* у сучасній лінгвістиці може мати подвійне трактування: це і аналіз концепту, і сам методологічний апарат.

Опираючись на узагальнення вивчення основних лінгвістичних вчень В. Л. Іващенко в сфері концептуального аналізу, робимо акцент на лінгвокультурологічний напрямок, де *концепт* розглядається як «одиниця

культури та когніції людини» [17, с. 24]. В даному напрямку виділяються три основні підходи до вивчення культурного концепту: «перший з них базується на широкому розумінні концептів як *лексем*, значення яких є змістом національної мовної свідомості і які формують наївну картину світу. Сукупність таких одиниць утворює концептосферу мови, в якій концентрується культура нації [17, с. 25]». За другим підходом (вузьке розуміння) концепт інтерпретується як «семантичне утворення, позначене лінгвокультурною специфікою, що характеризує носіїв певної етнокультури. Сукупність таких концептів утворює концептуальну сферу (ділянку) як частину цілісно структурованого семантичного простору – концептосфери». Третій підхід передбачає розуміння концептів як метафізичних ключових семантичних утворень менталітету, кількість яких є обмеженою (основні цінності, чесноти, ідеальні об'єкти). «Концепти розглядаються як ментальні сутності високого або граничного ступеня абстрагування, які відсилають до «небаченого світу» духовних цінностей, смисл яких виявляється лише через символ – знак, що передбачає використання свого образного предметного змісту для вираження змісту абстрактного [17, с. 25]».

За іншою інтерпретацією виділяють два підходи опису концептів – відсистемний і відтекстовий [37]. «Відсистемний підхід полягає в лексикографічному описі ключових слів – вербалізаторів концепту, а також у розгляді відношень між вербалізаторами в межах контексту. Найпоширенішими прийомами цього методу є: 1. аналіз значень ключового слова на основі словникових тлумачень; 2. вивчення багатозначності слова; 3. побудова та вивчення різних полів, іменем яких виступає лексема як засіб репрезентації концепту; 4. аналіз фразеологічних і пареміологічних одиниць, які містять досліджуване ключове слово; .) психолінгвістичні експерименти [37, с. 59]».

Відсистемний підхід знайшов відображення в аналізі концептів у роботах А. Вежбицької. Науковиця обґрунтувала такий метод вивчення концептів, як інтроспекція: цілеспрямований глибокий аналіз власної наукової інтуїції. Дослідниця не вважає інтуїцію явищем оманливим і суб'єктивним, а переконана, що основна частина семантичної інформації однаково представлена у свідомості

різних носіїв мови. Розбіжності у змісті інтуїтивних уявлень мовців можна пояснити в більшості випадків лише неспроможністю достатньо глибоко проаналізувати, сформулювати і передати зміст власної інтуїції [56].

«Відтекстовий підхід», на думку Л. Л. Шевченко, є одним із найпоширеніших видів концептуального аналізу, який полягає в аналізі функціонування концептів у художньому тексті. Завдяки цьому підходу дослідники виконують декілька завдань: 1. виявлення кола лексичної сполучуваності ключового слова (імені концепту) шляхом суцільної вибірки; 2. з'ясування індивідуально-авторських концептів та їх опис, що допомагає глибше зрозуміти художню картину світу того чи іншого письменника; 3. побудова текстових полів, у яких утілюється концепт; 4. аналіз семантичного розвитку слів – репрезентантів концепту [37, с. 60]».

Практика концептуальних досліджень опирається в більшості випадків на комплекс методів вивчення концептів, що поєднують в собі компоненти відсистемного і відтекстового підходів [37].

Н. В. Плотнікова стверджує: «для того, щоб отримати повне уявлення про концепт, недостатньо вказати на його основні параметри, оскільки повне уявлення про концепт можна отримати, проаналізувавши його виникнення та динаміку розвитку всіх проекцій семантичного простору [27, с. 166]».

Спираючись на дані досліджень Н. В. Плотнікової, Л. Л. Шевченко та А. М. Приходька щодо методів концептуального аналізу, застосовуємо комплексну методику, що включає наступні етапи вивчення репрезентантів концепту [27; 30; 37].

1. Етап. **Побудова номінативного поля концепту (методика ключових слів)** способом вилучення з текстів номінативних одиниць, що семантично сполучені з назвою концепту. До номінативного поля відносимо прямі номінації концепту, їх синоніми, похідні, синонімічні, фразеологічні, метафоричні, та деривати (Н. В. Плотнікова. І. М. Колегаєва, Л. Л. Шевченко). Номінативне поле концепту – це множини одиниць мови, що об'єднані одним значенням і спільним змістовим семантичним компонентом [37]. Звернення до дефініційних статей

дозволяє виокремити менші за форматом мовні одиниці – дефініційні ознаки. Саме вони, на думку І. М. Колегаєвої, є «найменшими автономно функціонуючими вербальними складовими номінативного поля [18, с. 122]».

2. Етап. **Виділення та опис структурних елементів**, в якому визначаємо *поняттєву* та *культурну* складові концепту. Поняттєвий складник концепту встановлюють шляхом аналізу значень слова – основного репрезентанта концепту. Найефективнішим вважається метод опису концепту за допомогою словникових значень слів-репрезентантів концептів. При цьому застосовується компонентний аналіз, що полягає в своєрідному «розщепленні значення слова» на компоненти [27, с. 167].

Оскільки поняття має когнітивно-семантичний характер та представлене сукупністю сем, які репрезентують у мовленні зміст концепту [30, с. 57], широко застосовується метод аналізу словникових дефініцій.

Метод словникових дефініцій. «Словникова дефініція є окремою мовною одиницею об'єктивізації концепту» та найменшою автономно функціонуючою вербальною складовою номінативного поля, які можуть бути виділені (але не сконструйовані) із словесної тканини мови, наявної в лексикографічних джерелах. Семи є найменшими елементами номінативного поля, але їх визначають в результаті компонентного аналізу концепту [18, с. 122].

Аналіз вербальної форми представлення концепту вимагає дослідження самого імені концепту і всієї множини його значень. Зважаючи на це, метод вивчення словникових дефініцій, які найвиразніше кодують в собі мовні засоби реалізації концепту, уможливило зробити підхід до виокремлення лексичного матеріалу для реалізації мети дослідження системним і послідовним.

Отже, аналіз словникових дефініцій ключової лексеми VEREINTESS EUROPA спрямований на з'ясування тих структур знань, які зберігаються у свідомості носіїв мови стосовно вербалізованого однойменного концепту в мажах інформаційно-масового дискурсу Німеччини.

Компонентний (семний) аналіз має на меті виділення семантичних компонентів концепту та їхній опис згідно даних словників. Сема не є явищем

матеріальним, але опосередковується матеріальним вербальним оформленням. Семний аналіз словникових дефініцій імені концепту дозволяє виявити семи з найбільшим смисловим навантаження – базові семи. Сема несе виключно змістовий компонент і в різних словниках може передаватись різними, хоч і синонімічними дефініційними ознаками [18].

«Компонентний аналіз – методика опису структурної організації значення як набору мінімальних семантичних компонентів, кожний з яких виконує свою функцію і пов’язаний з іншими певними ієрархічними відношеннями [15, с. 103]»

Аналіз словникових дефініцій ключової лексеми *vereintes Europa* націлений на виокремлення тих структур знань, які зберігаються у свідомості носіїв мови щодо вербалізованого однойменного концепту.

Культурний складник включає три шари: історичний, етимологічний та актуальний. Різноманітні етнографічні джерела, енциклопедичні, міфологічні і церковні словники є джерелом інформації про наповнення концептів загалом та досліджуваного нами концепту *vereintes Europa* в усіх його виявах.

1. Історичний шар. Шляхом вивчення етнографічних джерел, енциклопедичних, міфологічних та церковних словників описуємо та аналізуємо явище. Мета цих досліджень – довести універсальність концепту, що може існувати поза межами певного концептополя.

2. Актуальний шар. Його вивчення передбачає дослідження лексичних та словотвірних ознак репрезентантів.

а) лексичні ознаки. Беручи до уваги лексичну парадигму, вивчаємо синонімію, оскільки вивчення зв’язків із синонімічними словами є важливим аспектом аналізу [32]. Лінгвістичний аспект дослідження включає розгляд як основної номінації концепту, так і її синонімів, що можуть передавати індивідуальне бачення концепту. Лексичний базис дослідження дає змогу проаналізувати в межах усієї концептосфери репрезентацію концепту VEREINTES EUROPA. Вивчення лексичних одиниць та лексичних синонімів, що диференціюються на стилістичні (різняються стилем уживання); семантичні

(ідеографічні) (тобто близькі за значенням, але не рівнозначні за семним складом); семантико-стилістичні (поєднують ознаки перших і других) та абсолютні (еквіваленти) робить можливим виокремлення важливих ознак.

б) *словотвірні ознаки*. За словотвірною структурою стоїть певна концептуальна матерія, що передається словотворчими засобами. Словотворчі компоненти включають три аспекти: семантичний (семантика компонентів і словотвірне значення), функціональний (сполучуваність з іншими словотворчими компонентами) та когнітивний. «Творення похідних основ слів слугує закріпленню людського досвіду й відображенню когнітивних структур у словотвірних одиницях. Фрагментація світу може відбуватися не лише за допомогою слів, а й за допомогою словотворчих компонентів [40, с. 111]». Вважаємо, що при творенні похідної основи нового слова когніція відбувається в ономасіологічному напрямку: *сприйняття фрагмента дійсності – словотвірний концепт – похідна основа слова* [40].

3. Етимологічний шар. Для його визначення застосовуємо метод етимологічного аналізу. Етимологічний аналіз використовується з метою передачі внутрішньої форми імені концепту – репрезентанта концепту, що позначається словом.

3 Етап. **Моделювання польової (шарової) структури концепту**. З метою опису концептів засобом моделювання його польової структури А. М. Приходько рекомендував виділяти макро- і мікрорівень концептополя [31]. Виходячи з традиційного розуміння концепту з тришаровою структурою: ядро, ближня і далека периферія, що існує багатовимірно, включаючи ціннісне, образне та емоційне, дотримуємось твердження про центральне місце поняттєвого складника [30]. Поняття розглядають науковці переважно як ядерну частину концепту. «Поняттєва складова частина концепту представляє значеннєвий мінімум його змісту, який зазвичай фіксується лексикографічними джерелами і є фактуальною інформацією [6, с. 103]».

А. М. Приходько стверджує: «Поняттєвий субстрат концепту – це той мінімум його смислового об'єму, який зазвичай фіксується лексикографічними

джерелами [31, с. 22]». Він може бути описаний за допомогою дефініційно-компонентного аналізу номінантів концепту [31, с. 22–23].

Польова організація концепту являє собою своєрідну ієрархію смислових елементів, що складається з ядра і зон периферії у будові концепту.

«З огляду на те, що ядро концептів складають найголовніші ознаки, то в ядерну зону концепту входять поняттєвий складник, репрезентований узагальненою інформацією про об'єкт, та знаковий, що виражений ім'ям концепту [31, с. 65]». Поняттєву складову частину досліджують через вичленовування та опис сем, зокрема тих, що збігаються або є близькими за змістом і були виокремлені в одиницях номінативного поля концепту. Вони узагальнюються (тобто зводяться до однієї ознаки) та інтерпретуються як єдина когнітивна ознака концепту [31]. До приядерної зони відносяться суттєві, але не основні уявлення. Периферійні елементи одного концепту становлять зміст інших концептів. Приядерна та периферійна зони включають смислові елементи культурного складника концепту, які, як і когнітивні ознаки, виявлені в різних джерелах за допомогою когнітивної інтерпретації значень засобів вербальної передачі конкретних явищ, уніфікують, тобто надають їм лаконічне формулювання. Підсумком моделювання польової організації концепту є словесна й графічна репрезентація змісту концепту у вигляді польової структури.

Концепт VEREINTES EUROPA входить до складу універсального концепту EUROPA, який є базовим для багатьох лінгвокультур (за А. М. Приходько).

Також в нашій роботі ми застосовуємо специфічну методику топосного (аргументаційного) аналізу, розроблену Мартіном Венгелером і представлену ним в праці «Topos und Diskurs» (в рамках парадигми «sozialwissenschaftlichen Hermeneutik (Hitzler/Honer 1997)).

В основі методики дискурсаналізу Венгелера лежить вчення Райнера Келлера (Reiner Keller), який говорить, що мова не служить передачі «реального» світу, а є системою символів (Keller 1997, S. 315). «Світ не є доступним нам безпосередньо, а лише через суспільно вистроєну систему символів (порядків).

Ці символічні порядки суспільство в дискурсі продукує, легітимізує і трансформує» («Welt ist uns nicht an sich zugänglich, sondern durch «gesellschaftlich hergestellte symbolische Systeme (Ordnungen). Diese symbolischen Ordnungen werden in Diskursen gesellschaftlich produziert, legitimiert und transformiert») (Wengeler, s. 134; Keller 1998, S. 35) [55, с. 134].

З метою вивчення *символу* в текстах застосовуємо топос-аналіз. *Топос* вперше був застосований Арістотелем і розглядався ним як категорія абстрактного рівня, що існує в текстах політичної аргументації, як елемент доказовості правдоподібності. Добуваючи топоси з тексту, що відносяться до різних соціальних груп, історичних епох, інших народів і аналізуючи їх, можна дослідити суспільну картину реальності. Топос – це аргументативна фігура.

У роботі будуть проінтерпретовані лінгвістично смислові частини текстів німецьких ЗМІ. Це будуть результати інтерпретативного перебігу, які представлять через мову конструйовану суспільну дійсність. Згідно з Мартіном Венгелером, чітко визначаємо просторові та часові рамки: досліджуємо газетні тести від 24.02.2022 року до 31.07.2023 року, опубліковані в німецьких виданнях, що детермінізують концепт VEREINTES EUROPA в контексті російської війни в Україні. Ми не робимо оцінку змісту, а конкретно змістовий аналізний код дискурсу, вибираючи специфічні топоси [55, с. 296].

Головний акцент – дослідити інтерпретацію тексту як зрозумілий процес відтворення суспільної реальної конструкції за минулий період часу [55, с. 300].

Отже, застосування комплексного підходу до вивчення концепту VEREINTES EUROPA та аргументаційного топос-аналізу німецького медійного дискурсу, дозволить найповніше відтворити феномен єднання Європи в умовах повномасштабної війни на континенті.

Висновки до розділу 1

У першому розділі нашої наукової роботи ми розглядаємо теоретичні основи дослідження концепту в сучасній лінгвістиці. Поняття «концепт» та «концептуальний аналіз» є ключовими в сучасній теорії цієї науки.

Термін *концепт* є поліфункційним, ним послуговуються в філософії, психології та лінгвістиці. В межах лінгвістики сформувались наступні погляди на *концепт*: лінгвокультурологічний, етнолінгвістичний, когнітивний, лінгвоконцептологічний, психолінгвістичний, філософсько-семіотичний та логічний.

Концепт ми трактуємо ментальну одиницю, що представляє собою сукупність знань, уявлень, вірувань та очікувань, які пов'язані з якимось об'єктом чи явищем у світі [41], як реальним, так і уявним, а концепт відображає взаємозв'язки між цим об'єктом та іншими об'єктами чи явищами.

Основними критеріями концепту є його *зміст* та *структура*. Ми дотримуємось думки А. М. Приходька про будову концепту з ядром у центрі та накладеними на нього шарами (ближньою та дальньою периферією), що постійно змінюються та актуалізуються відповідно до часу та досвіду.

Об'єднуючись, концепти формують *концептуальну картину світу*.

Одним з найбільш яскраво представлених на сьогодні в багатьох лінгвокультурах є концепт EUROPA, що являє собою поєднання об'єктивного (географічного) та ідеального (культурного, ментального, філософського) рівнів. Дослідження літературних матеріалів дозволило встановити його полярні складники: географічний, історичний, культурний, свободи, єдності, ідеї та ідеалу, освіти, науки, менталітету, гаранту та ін. Образний складник представлено через такі метафоричні образи: учитель, наставник, якість, політичний еталон, сучасність, комфорт, предмет прагнення тощо.

У сучасному німецькомовному дискурсі з початком російської агресії в Україні формується новий домінуючий для лінгвокультури концепт VEREINTES EUROPA, який проявився через актуалізацію існуючих в ньому концептів: KRIEG, SICHERHEIT, GEMEINSAMKEIT, EUROPA, EU, DEMOKRATIE, RUSSISCHE AGGRESSION, RUSSISCHER FRIEDEN, SOLIDARITÄT,

ORDNUNG та WELTORDNUNG, UNTERSTÜTZUNG, HILFE, WAHRHEIT, PROPAGANDA та інших. Дослідницькою базою нашої наукової роботи ми обрали три німецькі авторитетні видання: *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ, FASoZ)*, недільне видання газети *Die Welt – Welt am Sonntag (WamS)* та регіональну газету Гессена *Wiesbadener Kurier (WK)* від 24.02.2022 року до 31.07.2023 року

У роботі ми схилиємось до лінгвокультурологічного напрямку та застосовуємо комплексний підхід (Н. В. Плотнікова. І. М. Колегаєва, Л. Л. Шевченко), що полягає в описі ключових слів – вербалізаторів концепту та включає такі методи: побудова номінативного поля, виділення та опис структурних елементів (метод словникових дефініцій, семний аналіз), моделювання структури. Додатковим методом виділення смислів в дискурсі вважаємо топос-аналіз за Мартіном Венгелером. Саме ці дослідницькі процедури ми застосуємо для вивчення концепту VEREINTES EUROPA на матеріалах німецьких ЗМІ.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ VEREINTES EUROPA

2.1. Побудова номінативного поля та виділення поняттєвого складника концепту VEREINTES EUROPA

Лінгвістичний аналіз концепту передбачає комплексний різновекторний підхід до об'єкта вивчення. Важливим етапом концептуального аналізу є встановлення номінативного поля концепту на основі вивчення словників та текстів об'єктивізації.

Сучасні лінгвісти сходяться у думці, що мова активує концепт. За допомогою концептуального аналізу «описуються різні когнітивні та лінгвокультурологічні явища або феномени [17, с. 31]», в межах якого виділяємо

всі доступні засоби вербалізації для відтворення номінативного поля концепту. «Вивчення будь-якої одиниці вимагає її опису [17, с. 148]». А. М. Приходько стверджує, що вербальна об'єктивізація концептів є «способом експліцитної і концентрованої реалізації концепта конкретною мовною одиницею, яка має з ним номінативний зв'язок поза контекстом [30, с. 82]».

Під час аналізу вербального вираження концепту важливим є встановлення імені концепта [6], яке представляє його доміантна серед усіх синонімічних лексема на основі частотності вживання. «Концепт набуває ім'я, якщо концептуалізована сфера осмислена в мовній свідомості й одержує однослівне позначення [19, с. 6]». Іменем концепту VEREINTES EUROPA визначаємо лексему *Vereintes Europa* як носія його концептуальних ознак.

Центральне місце в структурі концепту займає поняттєвий складник [30]. У структурі концепту він співвідноситься з його ядерною частиною в ієрархії значень [6]. До ядра належать шари з найвищою чуттєво-наочною конкретністю, найяскравіші образи, що представляють стійкі концептуальні ознаки, які характеризуються константністю і зафіксовані в словниках. Вони найповніше передають момент концептуалізації дійсності. А. М. Приходько зазначає про когнітивно-семантичний характер поняттєвої складової, що являє собою сукупність сем, які репрезентують зміст концепту [30].

Розглянемо концепт VEREINTES EUROPA в мовній картині німців. Для встановлення поняттєвого складника концепта, а отже і його ядра, застосуємо метод аналізу словникових дефініцій.

Німецький онлайн-словник DUDEN [45] містить інформацію про дві ключові семи (класеми) до Vereintes Europa: 1. Предмет: *ЄС-мандат – UN-Mandat (Mandat der Vereinten Nationen)*, 2. Дія: *об'єднувати – vereinen (слабке дієслово)*. Електронний словник DWDS не має результатів за цим запитом.

Дієслово *vereinen* – окреслено чотирма семами: 2.1. *zu einer größeren Einheit zusammenfassen, zusammenführen* – об'єднуватися/вести у велику єдність, як приклад надається *ein vereintes Europa*; 2.2. *sich zu gemeinsamem Tun zusammenfinden, zusammenschließen / sich vereinen* – організовуватися /

узгоджуватися до єдності; 2.3. а) *mit einer Sache in Einklang bringen* – узгодитися в певних речах; б) *in jemandem, einer Sache zugleich, gemeinsam mit etwas vorhanden sein, gepaart sein* – спаруватись в чомусь; 2.4. *zugleich besitzen, haben* – поділяти рівні права на щось.

Це ж джерело містить чотирнадцять синонімів до семи *vereinen*: *einen, einigen, einverleiben, integrieren* (інтегрувати), *organisieren* (організовувати), *sammeln* (збирати), *verbinden* (з'єднувати), *vereinigen* (об'єднувати), *verschmelzen* (поєднувати), *zusammenbringen, zusammenfassen, zusammenhalten, zusammenlegen, annectieren* (gewaltsam und widerrechtlich in seinen Besitz bringen) (вважаємо такою, що не відповідає смислового наповненню концепта VERINTES EUROPA, оскільки це суперечить основним європейським демократичним засадам).

Електронний словник німецької мови DWDS подає такі смисли дієслова *vereinen*: 1) *mehrere Personen, etw. mit etw. zu einer Einheit, engen Verbindung zusammenfassen* (gehoben) – багато персон, щось з чимось до певної єдності, тісних відносин зводити; 2) *etwas in sich vereinen* – щось об'єднувати в собі; 3) *sich mit etwas vereinen* – з чимось об'єднуватися; 4) *etw. mit etw. Vereinen* – щось з чимось об'єднувати [46].

DWDS має дві групи синонімів дієслова *vereinen*: 1) *hauptsächlich benutzte Form* (*arrangieren, fusionieren, kombinieren, verbinden, vereinen, vereinigen, verschmelzen, zusammenbringen, zusammenfügen, zusammenlegen, (etwas) zusammenführen*); 2) *umgangssprachlich* (*einen, kombinieren, vereinen, vereinigen, verknüpfen, verschmelzen, zusammenführen, zusammensetzen*).

В ході вивчення теоретичних джерел було ідентифіковано лексему *Europa*, який піддавався раніше концептологічному аналізу та результати яких ми враховуємо в нашій роботі. *Europa* в асоціативному коннотаті єдності навколо Ідеї [1; 14; 42; 43] в сучасному світі співставляється з новим союзом EU [5; 10; 24], а результат словникових досліджень *UN-Mandat* дає підставу винести лексему *EU* до понятійного складника концепту VEREINTES EUROPA поряд з іншими синонімічними значеннями.

Вивчення лексеми EU (*Europäische Union*) в онлайн-словниках DUDEN і DWDS прямо вказують її відповідність значенню *Europa* як найбільш вживану в німецькій мові та надає підтвердження нашим припущенням про семантичні зв'язки з складовим номеном в досліджуваному концепті. Синонімічні групи лексеми *Europa*: 1. *Abendland, Okzident* (культурна єдність європейських народів), *der Westen* (географічний і політичний аспекти), *die Alte Welt* (континент), *östliche Hemisphäre*. В синонімічному словнику представлено також: 2. *EU, Euroland, Europagedanke, europäischer Gedanke, europäisches Haus, Europäische Union, Europaunion, Modell Europa*.

DWDS посилається на етимологічну спорідненість *die Union i die Vereinigung (von Staaten, Völkern, politischen Organisationen)* і містить наступні групи синонімічних значень *Union*: 1) на основі договору про спільні інтереси (*Interessengemeinschaft, Interessengruppe, Interessenorganisation, Interessensgruppe, Interessenverband, Interessenvertretung, Lobby, Pressure-Group, Union, Verband, Verbindung, Interessensvertretung, Spezis*); 2) об'єднання держав (*Allianz, Bund, Bündnis, Föderation, Koalition, Pakt, Schulterschluss, Union, Vereinigung, Zusammenschluss*).

Німецький словник Duden пропонує також розгалужену синонімічну сітку: *Saatenbündnis, Allianz, Alliance, Zusammenschluss, Interessengemeinschaft, Entente, Bündniss, Koalition, Bund, Liga, Ring, Verband, Partei, Europa, Assoziation, Klub, Bewegung, Achse, Föderation, Organisation, Gemeinschaft, Vereinigung, Verbindung, Gruppe*.

Значення лексеми *Gemeinschaft* в словнику Oldphras [51] – *eine Interessengemeinschaft bilden* як узгоджене сторонами-учасниками об'єднання навколо спільних інтересів, створює всі підстави включити його до структури концепту.

Це дає нам підставу відтворити ядерну схему смислових значень концепту VEREINTES EUROPA в німецькій мовній картині світу: 1) *mehrere Staaten zu einer Einheit, engen Verbindung zusammenfassen (gehoben)* – декілька держав підводити до певної єдності, тісних відносин; 2) *Europäische Union in sich*

vereinen auf der Grundlage gemeinsamer Interessen – об’єднувати Європейський Союз в собі на основі спільних інтересів; 3) *mit einer Sache in Einklang bringen* – узгодитися в певному питанні; 4) *in einer Sache zugleich, gemeinsam mit etwas vorhanden sein, gepaart sein* – одночасно поділяти участь в певному питанні, бути в парі; 5) *zugleich besitzen, haben* – одночасно поділяти рівні права на щось.

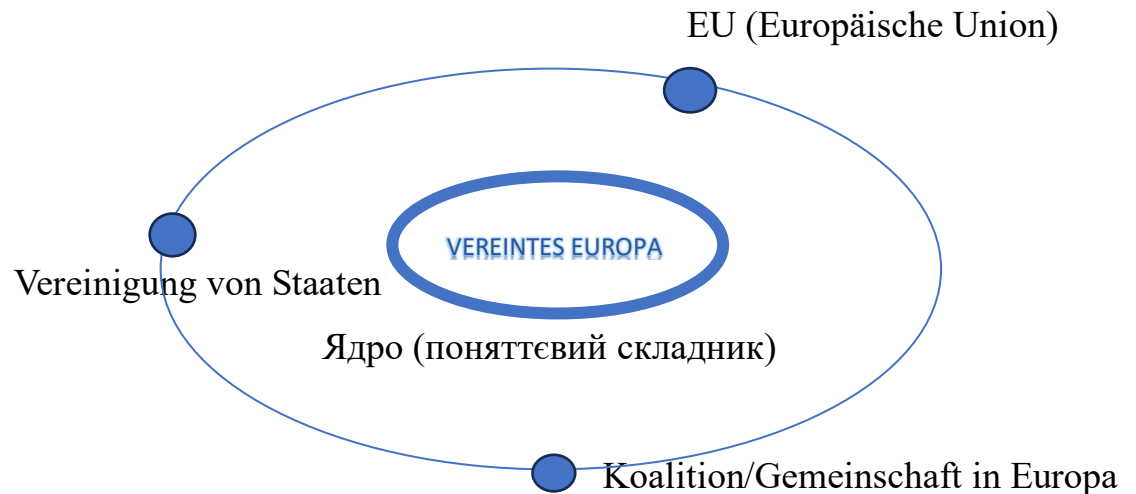


Рис. 2.1. Схема ядра концепту VEREINTES EUROPA

На синонімічному рівні семантичний простір *vereintes Europa* характеризується наявністю мережі семантично близьких субконцептів (додаток А).

Отже, спираючись на результати словникових досліджень робимо висновок, що синонімічний ряд концепту VEREINTES EUROPA досить конкретизований, але розширюється синонімічними значеннями (2 класами, що вміщують 24 синоніми в значенні єднання, 10 основних синонімів для позначення об’єднання країн).

Ключовим моментом в дослідженні вважаємо феномен єднання в Європі, що виходить за рамки ЄС. Тому розглядаємо даний концепт з точки зору «узгодження об’єднаних» – *die europäischen Länder zu einer größeren Einheit zusammenfassen (zusammenführen)*.

Для відтворення периферичних полів досліджуваного концепту VEREINTES EUROPA здійснюємо аналіз фразеологічних одиниць німецької лінгвокультури. Фразеологічні словники німецької мови не містять прямих

лексем *Vereintes Europa*, *EU* чи *Europa* взагалі. Однак, нас цікавить феномен *vereintes* в змісті концепту, тому виносимо когніцію *vereintes* для фразеологічного вивчення в контексті європейської єдності.

Фразеологічні німецькі словник Oldphras [51] та Redensarten-Index надають наступні значення об'єднання як **приналежності**: *im Verein mit* – разом, спільно з комось; *unter einem Schirm sein / stehen (umgangssprachlich)* – бути разом, єднатись, об'єднуватись спільними інтересами; *eins werden* – об'єднатись, стати одним цілим [53]. Інші фразеологізми відображають смисли **захисту і допомоги**: *beim Verein sein* – бути під захистом об'єднання *eine offene Hand haben* – прикласти руку, демонструвати готовність допомагати, наприклад; *an der Seite sein* – бути на стороні (*Das war die wichtigste Botschaft dieses Tages: Die Europäer stehen zusammen, an der Seite der Ukraine, für die Ministerpräsident Denys Schmyhal gekommen war (FAZ 07.10.2022)*); *jemandem zur Seite springen / treten* – бути на чийсь стороні, допомагати, підтримувати когось; *jemandem eine helfende Hand reichen* – пропонувати допомогу, підтримку. Уособлення об'єднання **спільної роботи/шляху** передають такі фразеологічні одиниці: *Seite an Seite* – плечем до плеча, поруч один з одним, разом, солідарно з іншими; *Hand in Hand arbeiten* – рука в руку працювати. Об'єднання як **силу впливу** ілюструють: *jemandem Licht ans Fahrrad machen (umgangssprachlich)* – скеровувати у правильному напрямку, якщо хтось помилявся, виправити когось. Утворення єдності як відображення спільних **інтересів і мети** передають фразеологізми: *an einem Strang ziehen* – об'єднати всі сили заради спільної мети, мати однакові інтереси; *alle zusammentrommeln* – скликати з невідкладної причини. Відтворення об'єднання відбувається через **ефективність** спільної роботи: *Viele Hände, schnelles Ende* – якщо робити щось разом, то робота буде зроблена швидше; *sich für etwas / jemanden stark machen* – відстоювати щось, заступитися за когось, когось чи щось підтримувати.

На основі даних словників формуємо такі периферійні смисли, що присутні в німецькій лінгвокультурі для значення *Vereintes Europa*:

- 1) поле спільної мети, інтересів;

- 2) поле заслуженої взаємної підтримки;
- 3) поле правової дисципліни;
- 4) поле надійності, взаємодопомоги;
- 5) поле спільних цінностей, ідеї;
- 6) поле спільної історії;
- 7) поле гарантованого захисту.

Формування обсягу змісту периферії концепту VEREINTES EUROPA здійснено виходячи з загальної семи, що включає сукупність явищ, що характеризують узгодження спільної діяльності європейських держав, визначеної правовими та моральними взаємозобов'язаннями.

Якщо перенести всі виявлені концептуальні особливості на номен *Europa* з ототожненням *Europa = Verein europäischer Staaten*, то отримаємо складну структуру смислового наповнення ядерної і периферійної зон (додаток Б), покладених на спільну працю задля миру і добробуту культурно різноманітного континенту, що закладено в основу гасла Європейського Союзу.

2.2. Відтворення ядерних ознак концепту VEREINTES EUROPA на основі текстів німецьких ЗМІ

На цьому етапі методом суцільної вибірки виділяємо з текстів газет *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ, FASoZ)*, *Welt am Sonntag (WamS)* та *Wiesbadener Kurier (WK)* всі вербальні інтерпретації референта *Vereintes Europa*, що передають спільну участь європейського суспільства у вирішенні проблеми війни на континенті. У ході наукового дослідження нами проаналізовано 220 текстів німецького медійного дискурсу.

Дискурсна реальність детермінує суспільну, віддзеркалюючи події в паралельній словесно-інформаційній площині. Тексти сучасних німецьких ЗМІ становлять собою трансляцію свідомості представників німецької лінгвістичної культури. Аналіз таких текстів дозволяє встановити національно-специфічні когнітивні ознаки концепту VEREINTES EUROPA в німецькій національно-

культурній свідомості, який набув оформлення в умовах загрозової війни на території географічної Європи.

Вторгнення Росії в Україну означилося безпрецедентним замахом на цілісність країни-учасника європейських угод, що, по суті, означає пряму загрозу усьому європейському порядку. Паралельно це започаткувало новий *perіod* в європейському медійному дискурсі, провідним смислом змісту якого є узгодження дій європейських держав щодо війни в Україні з метою протидії цій загрозі. Це дозволяє нам визначити концепт VEREINTES EUROPA як домінантний у сучасному німецькому ЗМІ-дискурсі.

Ім'я концепту VEREINTES EUROPA представлено словосполученням *Vereintes Europa*. Способом попереднього кількісного аналізу за показником частотності вживання у межах аналізованого дискурсного матеріалу упорядковуємо синонімічні позначення імені концепту у такому порядку:

1. Europa;
2. EU, EU-Staaten, Europäische Union;
3. Verbündete;
4. Westen, Westlichen Staaten;
5. Partner(-schaft, -länder);
6. Demokraten, Demokratie;
7. Staatengemeinschaft (Gemeinschaft);
8. (Europäische) Solidarität;
9. Die Vereinten Nationen und NATO;
10. Geschlossen(heit);
11. Wir, dutzende Staaten та ін.

Так було відтворено **семантичні групи** в структурі концепту, які впорядковані за принципом полів. Ядро концепту VEREINTES EUROPA включає три семантичні групи, які є найбільш частотними у німецькому медійному дискурсі за період війни в Україні.

1. Згуртованість європейських країн навколо Демократичних ідеалів та самозахист через зміцнення України.

2. Роль Німеччини як однієї з найвпливовіших сил ЄС;
3. Поставки збройного забезпечення Україні.

Згуртованість європейських країн навколо Демократичних ідеалів та самозахист через зміцнення України. Велика частина проаналізованого німецького ЗМІ-дискурсу присвячена відображенню процесу синхронізації держав в питанні української війни з різних перспектив: в межах континенту, в ЄС, конкретних державах і взаємообернено між ними. Перед реципієнтом розвивається динамічна картина Європи, коли держави одна за одною, як в Середньовіччі їхні доблесні пращурі-лицарі, збираються за круглим столом солідарності з Україною і готують свою зброю до боротьби з Мордором.

Мотиваційна складова рішення Європи **підтримувати** Україну закладена в ціннісних смислах суспільства (моралі і права). В цьому контексті вважаємо за необхідне зробити референцію України через встановлення зв'язків мовленнєвих знаків в дискурсі з її референтом у європейській свідомості. Актуалізований у німецьких медіа зв'язок України з Європою через систему ціннісних координат демократичного суспільства детермінує провідний мотив: **підтримувати Україну, щоб захистити наші цінності (Werte)**. Імпліцитний смисл спільних цінностей виявляємо шляхом ідентифікації номінативної одиниці *Werte (цінності)* – духовні ідеальні демократичні символи Європи. Імплантація смислу відбувається через дві варіації – захистити Україну-одnodумця та захистити Україну-захисника. Образ одnodумця і духовного побратима декодує вживання словосполучень *wir teilen (ми поділяємо), eine Familie (одна сім'я) i das Schicksal (доля)*, що детермінує смисл нерозривності духовних зв'язків України і Європи:

Aber wir teilen die Werte einer freien, demokratischen Welt...Deshalb unterstützen wie die Ukraine bis zum Ende des russischen Angriffs (FAZ 30.06.2023). Wir teilen ein gemeinsames Umfeld, oft eine gemeinsame Geschichte, und wir sind dazu berufen, unsere Zukunft gemeinsam zu schreiben (Emmanuel Macron) (WK 07.10.2022). «Es gibt Werte, die viel größer als die Ukraine sind, die man verteidigen muss. Es gibt Situationen, in denen Widerstand die Rettung bedeutet», zitiert Scholz Yevgenia Belorusetz (WK 03.03.2023). Die EU und die Ukraine seien eine Familie.

Ihr Schicksal ist unser Schicksal (FAZ 04.02.2023). *Auf diesem Schlachtfeld steht des Schicksal Europas auf dem Spiel* (FAZ 07.10.2022).

В дискурсі експлікується смисл підтримки Україні, що зводиться до захисту цінностей *Свободи і Демократії* всієї Європи і світу у висловлюванні:

...Nicht nur für die Ukraine, sondern für die Freiheit der Demokratie in ganz Europa und der Welt (FAZ 07.10.2022). *...Dass Russland nicht nur gegen Ukraine Krieg führte, sondern auch gegen die europäische Friedensordnung und das Völkerrecht.* (FAZ 27.01.2023). *«Unerträglich», meint Gerd Koenens, dem intelligent agierenden David Ukraine gegen Goliath Russland nicht beizustellen* (WK 25.05.2023).

Референт України-захисника регенерує вислів з акцентом на винятковість фактора *боротьби* України для миру в європейському просторі *Україна, яка готова боротися за наші європейські цінності*:

Eine unabhängige und demokratische Ukraine, die bereit ist, für ihre Freiheit und unsere europäischen Werte zu kämpfen, ist heute entscheidend für die Stabilität und den langfristigen Frieden im europäischen Raum (FAZ 10.07.2023). *Wer die Ambition hat, zum Sicherheitsgaranten Europas zu werden, der muss auch zulassen, dass Europa seine Sicherheit verteidigt. Das tut die Ukraine – und genau deshalb braucht sie den Leopard* (WamS 21.01.2023).

Через бінарні концептуальні образи свій-чужий в німецькому дискурсі відбувається кваліфікація сторін конфлікту. Чужий або ворог – це той, від кого іде небезпека. Переосмислення небезпеки Росії на глобальному рівні як протистояння Демократії та Авторитаризму детермінується в тексті через смислові індикатори *die Gefahr* (небезпека), *die Bedrohung* (загроза) та вислів *die Demokratie angegriffen* (демократія зазнала нападу). Генерується ідея загрози для Демократії в Європі:

China, Russland und andere Staaten wollen, die demokratische Strukturen zugunsten von autoritären Strukturen zurückdrängt. In Europa ist in einigen Ländern der Rechtsstaat in Gefahr. Auch in unserem Land wird die Demokratie angegriffen (FASoZ 25.06.23). *Die Russische Föderation ist die größte und unmittelbarste*

Bedrohung für die Sicherheit der Verbündeten und für Frieden und Stabilität im euro-atlantischen Raum (FAZ 29.06.2022). ...**Weil die Bedrohung unserer Sicherheit wieder real ist** (WK 21.06.2023). **Putin werde nach dem Überfall auf die Ukraine nicht Halt machen, wenn man ihn nicht hindere** (WK 01.03.2023). **Wenn Putin die Ukraine in blutigem Morast versinken lässt, gerät die europäische Ordnung ins Wanken** (WK 25.05.2023).

Європа і Росія зображуються як абсолютно протилежні системи: *Ja, der Westen versteht die russische Führung nicht und die russische Führung nicht den Westen* (FASoZ 02.07.2023).

Логічним кроком протидії небезпеці в Європі є **підтримка і зміцнення** України. Вербалізатори *müssen unterstützen, stärken* та словосполучення *Kampf gegen Putins Aggression, absolute Priorität* відображають це:

Wir wissen, was da passiert und dass die gesamte Welt das nicht akzeptiert. Wir müssen die Ukraine unterstützen (WamS 27.02.2022). *Wenn es um den Kampf der Ukraine gegen Putins Aggression geht, dann spricht er davon, was jetzt absolute Priorität hat: nämlich die tatsächliche Kampfkraft der Ukraine zu stärken* (FAZ 23.06.2023). *Slowakei liefert Kampfflugzeuge 10 MiG-29 plus drei zum Ausschlichten für Kiew. Wir stehen auf der richtigen Seite der Geschichte* (FAZ 18.03.2023). *Damit die Ukraine erfolgreich sein kann und Putin scheitert, müssen wir den Ukrainern die richtige Unterstützung zur richtigen Zeit geben* (FAZ 17.02.2023).

Представлені в дискурсі висловлювання, що зображують *мир* (важливу ціннісну складову концептуальної картини Європи) через **протиставлення агресії** і Путіну вже зараз, і військової допомоги Україні (*militärische Unterstützung*), що має початись з навмисної ізоляції (*isoliert*) та невизнання (*kein Gehör finden*):

Friede ist nicht mit ihnen (Putin und seine Umgebung), sondern nur gegen sie möglich (FAZ 02.03.2023). *Aber durch den Überfall Russlands bedeute Frieden auch, sich der Aggression und dem Unrecht entgegenzustellen* (WK 03.03.2023). *Es mag paradox klingen, aber militärische Unterstützung für die Ukraine ist der schnellste Weg zum Frieden* (Stoltenberg) (FAZ 31.12.2022). *Die Zusammenkunft sollte dabei*

*auch die klare Botschaft an Russlands Präsident Wladimir Putin senden, dass er auf dem europäischen Kontinent **isoliert** ist (WK 07.10.2022). **Russland finde auf der Weltbühne kein Gehör mit dem Anspruch auf die annektierten ukrainischen Gebiete (FAZ 09.02.2023).***

На континенті проголошують нові часи **єдності**, що означились в дискурсі переходом ціннісної складової безпеки (базової ознаки) *Sicherheit* в концептуальній оформленості *Європи* на рівень мотиваційного ціннісного смислу, що, одночасно, є метою (ціллю) в концепті VEREINTES EUROPA. Розкриття смислу відбувається через протиставлення небезпеці, спільну боротьбу і перемогу. Через призму виведеного смислу (*Україна, що готова боротись за наші європейські цінності*) формується смисл перемоги України і *перемагати разом: **Die Ukrainer werden diesen Krieg gewinnen, mit uns oder ohne uns** (Ben Hodges) (WK 31.10.2022). Wir haben keine Angst, wir nehmen das einfach ernst. Falls der Westen – wir – mit der Ukraine **zusammen** den Krieg nicht **gewinnen** wird, dann wird das die Russen auf jeden Fall ermutigen, einen weiteren zu beginnen (FAZ 20.10.2022). **Gemeinsam** gegen russische Desinformation (FAZ 19.11.2022).*

Імпліцитний смисл *оборони (захисту)* сусідніх країн від Росії та збереження безпеки передається через військову допомогу Україні – *військова допомога Україні – це найшвидший шлях до миру і запоруку безпеки на Заході:*

*Russlands Nachbarn können sich verteidigen, indem sie die Ukraine **militärisch unterstützen** (FAZ 02.03.2023). Putin werde nach dem Überfall auf die Ukraine nicht Halt machen, wenn man ihn nicht hindere....Bekräftigte unterdessen die Bedeutung von **Waffenlieferungen an die Ukraine auch für Sicherheit des Westens** (WK 01.03.2023).*

Відстеження **єднання Європи** з метою захисту ідей демократичного суспільства та його безпеки через вивчення подій в референтному просторі концепту VEREINTES EUROPA, відбувається шляхом встановлення зв'язків (сполучуваності) між референтами *EU-Staaten, Europäische Staaten, Europa, EU, NATO, Demokraten, Demokratie, Westen, Vereinte Nationen*. Так лексеми *die Gemeinschaft (об'єднання), die Partnerschaft (партнерство)* та вербалізатор

kooperieren експлікують в контексті кореляцію смислу взаємодії і співробітництва інституцій між собою з одною метою *protu (gegen)* і в контексті (*im Kontext*) Росії і війни:

*Die EU-Staaten haben als Zeichen gegen den russischen Angriffskrieg auf die Ukraine eine neue politische **Gemeinschaft** mit fast allen anderen europäischen Ländern gegründet (WK 07.10.2022). NATO und EU bekundeten ihren Willen, ihre **Partnerschaft** auf eine neue Stufe (zu) heben (FAZ 11.01.2023). NATO und EU wollen in Zukunft noch enger kooperieren...im Kontext von «Russlands brutalem Krieg gegen die Ukraine» (FAZ 11.01.2023).*

Так в німецькому дискурсі репрезентовано історичні безпекові події в українському питанні: *erste Treffen der Europäischen Politischen Gemeinschaft, G-20-Gipfel, Treffen im Ramstein-Format (Ramsteintreffen) або Treffen der Kontaktgruppe für die Verteidigung der Ukraine (Ukraine Defense Consultative Group/Ukraine Defence Contact Group), Air Defender 2023, NATO-Gipfel in Vilnius* та ін. Відтворення яких в ЗМІ через лексеми *dominieren* (домінувати), вислови *Die Europäer stehen zusammen, an der Seite der Ukraine i erste Punkt der Tagesordnung* передають читачам смисл небайдужості Західного суспільства до українського питання:

*In Prag treffen sich 44 Staats- und Regierungschefs aus ganz Europa. Es ist die erste Zusammenkunft der Europäischen Politischen Gemeinschaft. Nur zwei Länder fehlen: Russland und Belarus (FAZ 07.10.2022). Das war die wichtigste Botschaft dieses Tages: **Die Europäer stehen zusammen, an der Seite der Ukraine**, für die Ministerpräsident Denys Schmyhal gekommen war (FAZ 07.10.2022). Auch wenn Putin dem Gipfel fernbleibt, wird der Krieg in der Ukraine das **G-20-Treffen dominieren**, da die Folgen nahezu überall zu spüren sind... (FAZ 14.11.2022). Die Ukraine ist ohnehin stets der **erste Punkt der Tagesordnung** (FAZ 27.06.2023). Auch (Stoltenberg, NATO) angekündigt habe, der Ukraine weitere Flugabwehrraketen für das System Patriot zu liefern (WK 21.06.2023). **Die Ukraine kann auf uns zählen, solange es erforderlich ist** (FAZ 29.06.2022). Das Verhältnis von Nato und Westen zu Russland ist mit dem Angriffskrieg gegen die Ukraine zerrüttet. Der Leiter der*

*Münchner Sicherheitskonferenz, Christoph Heusgen, plädiert vor dem Nato-Gipfel in dieser Woche in Vilnius für **maximale militärische Unterstützung** der Ukraine (WK 10.07.2023).*

Створення української контактної групи (die Ukraine-Kontaktgruppe) і проведення зустрічей у форматі Рамштайн (Ramstein-Format, 26.04.2022), до якої увійшли понад 50 країн: більшість держав ЄС та всі країни НАТО, означило сильним символічним підтекстом. Для України – це **підтримка і зброя**, а в глобальному вияві – **єднання** щодо оборони України:

***Das Schicksal der Ukraine entscheidet sich nicht an diesem Freitag auf der Waffenstellerkonferenz in Ramstein.** Der Westen wird in diesem Krieg, dessen Komplexität viele unterschätzen, noch an weiteren schwierigen Weggabelungen stehen, denn ein rasches Ende ist nicht in Sicht (FAZ 20.01.2023). Es besteht auf ukrainischer Seite ein objektiver Bedarf an schlagkräftigen Waffen, wenn das Land seine Unabhängigkeit weiter so verteidigen soll, **wie das auch die führenden westlichen Mächte wollen** (FAZ 20.01.2023). Mehrere Dutzend Staaten sprechen in Ramstein über **Panzerlieferungen für die Ukraine** und die Lage im Krieg – Warum der USA-Stützpunkt so große Bedeutung hat (WK 20.01.2023).*

Зміцнення України детермінується в дискурсі лексемою *die Ausbildung* (навчання українських воїнів), *materielle Hilfe* (матеріальна допомога), *Milliarden Euro* та *Asylkompromis*:

*Zu dem Unterstützungspaket zählen auch **Ausbildung**, Logistik und Munition (WK 26.01.2023). Die Herreskräfte dagegen mussten sogar noch Material abgeben, um die Ukraine zu unterstützen, und sie mussten zwei Brigaden abstellen, um die **ukrainischen Soldaten auszubilden** (WamS 02.07.2023).*

*Die EU billigte weitere **Milliarden** für ihren Fonds, aus dem Waffen für die Ukraine finanziert werden, und Deutschland kündigte, die dauerhafte Stationierung einer Brigade in Litauen an. Es bleibt also bei den Kernelementen, welche die westliche Strategie seit Kriegsbeginn bestimmen: Aufrüstung der Ukraine und Abschreckung Russlands (FAZ 27.06.2023). Um den Menschen in der Ukraine über die Wintermonate zu helfen, will die internationale Gemeinschaft Soforthilfen von eine*

Milliarde Euro bereitstellen... Um materielle Hilfe zur Wiederherstellung der Energie- und Wasserversorgung, für das Transport- und das Gesundheitswesen sowie den Ernährungsbereich (WK 14.12.2022). «Unterstützung der Ukraine zum europäischen Asylkompromiss», «Einigung der EU auf ein Gemeinsames Europäisches Asylsystem (GEAS) (WK 23.06.2023).

В дискурсі однозначно підкреслюється єднання в Європі навколо захисту Демократії та безпеки такими метафоричними виразами: *Die wiedergefundene Geschlossenheit des Westens (FAZ 07.02.2023). Wir haben Europa noch nie so vereint gesehen wie in diesen Tagen (FAZ 10.07.2023). Noch ist Europa nicht verloren (FAZ 10.07.2023).*

Аналіз текстових матеріалів дає змогу вивести основні смислові маркери концепту VEREINTES EUROPA в значеннях об'єднання навколо європейських цінностей, що знаходять експліцитно вираження на основі:

1) іменників: *die Werte, eine Familie, das Schicksal, die Freiheit, die Demokration, Europa, der Sieg, der Widerstand, die Welt, das Völkerrecht, die Stabilität, die Gefahr, die Bedrohung, die Demokratie, die EU-Staaten, NATO, EU, die Partnerschaft, die Treffen, G-20-Gipfel, Ramstein-Format (Ramsteintreffen), die Verteidigung, Air Defender 2023, die Ausbildung, die Asylkompromis, die Unterstützung;*

2) словосполучень: *die europäische Friedensordnung; unsere europäischen Werte; der langfristige Frieden; der europäische Raum; die europäische Ordnung; Kampf gegen Putins Aggression; absolute Priorität; die militärische Unterstützung; die Sicherheit des Westens; die politische Gemeinschaft; der erste Punkt der Tagesordnung; die maximale militärische Unterstützung; die materielle Hilfe; ist die größte und unmittelbarste Bedrohung;*

3) дієслів: *teilen, kämpfen, müssen unterstützen, stärken, gewinnen, kooperieren, treffen, dominieren, gewinnen, verteidigen, entgegenstellen;*

4) прислівників: *zusammen, militärisch;*

5) прикметників: *isoliert, vereint;*

6) метафоричних висловів: *Es gibt Werte, die viel größer als die Ukraine sind, die man verteidigen muss; Es gibt Situationen, in denen Widerstand die Rettung bedeutet; Ihr Schicksal ist unser Schicksal; «Unerträglich» dem intelligent agierenden David Ukraine gegen Goliath Russland nicht beizustellen; Wir stehen auf der richtigen Seite der Geschichte; Die richtige Unterstützung zur richtigen Zeit; Friede ist nicht mit ihnen (Putin und seine Umgebung), sondern nur gegen sie möglich; Aber durch den Überfall Russlands bedeute Frieden auch, sich der Aggression und dem Unrecht entgegenzustellen; Die Europäer stehen zusammen, an der Seite der Ukraine;*

7) заклики: *gemeinsam gegen russische Desinformation; Russland muss verlieren;*

8) фразеологізми: *kein Gehör finden; zusammen stehen, an jmdn. Seite stehen; im Wanken geraten.*

Роль Німеччини як однієї з найвпливовіших сил ЄС. У німецькому ЗМІ-дискурсі образу Німеччини відводиться центральна роль уособлення влади, відповідальності, впливу, дії і прикладу союзникам в смисловому світі концепту VEREINTES EUROPA. Такий ракурс пояснюється її політичною та економічною значимістю (*Deutschland ist ein Motor Europas, daraus erwächst eine besondere Verantwortung (FAZ 24.01.2023)*). Однак, новий ціннісний смисл Німеччини, виведений журналістами в контексті російської війни, постає в неочікуваному образі сильного і несміливого героя, який для кожного подвигу чекає схвалення від старшого брата США і стикається через це з нерозумінням від слабших, але куди сміливіших європейських побратимів (*Statt zu führen, versteckt sich Olaf Scholz hinter den USA (WamS 21.01.2023)*).

Домінантні смисли Німеччини, що декодують ставлення до України в сучасних медіа, детермінізуються лексемами *Solidarität, militärische Hilfe, Unterstützung, die Flüchtlinge*, що експлікує **прихильність і підтримку**, яку канцлер Німеччини Олаф Шольц називає *нашим обов'язком – unsere Pflicht*. Причому, позиція діяти лише в інтересах України підсилюється метафоричним висловом *нічого не робити над головами українців* :

Jetzt bekommt die Ukraine doch Panzerabwehrwaffen aus Beständen der Bundeswehr. Plötzlich sagt Kanzler Scholz, das sei «**unsere Pflicht**» (FAZ 26.02.22).

In Richtung Bundesregierung wurde unter anderem gefordert, **die Grenzen für Flüchtlinge aus der Ukraine offenzuhalten** (WamS 27.02.2022). Mehr Unterkünfte für **Flüchtlinge** (WK 12.10.2022).

Russland werde «uns weiter verbal terrorisieren und versuchen, uns einzuschüchtern», trotzdem müsse man tun, «was **unsere Verpflichtung** in einem genozidalen Krieg ist» (FAZ 24.01.2023). Die Bundesregierung hat sich nach dem Beginn des russischen Angriffskriegs gegen die Ukraine unmissverständlich zur **Solidarität** mit Kiew begann. Zwei Tage nach dem Überfall entschied sie, Kiew **militärische Hilfe** zukommen zu lassen (WK 11.10.2022). Der Kanzler sagte der Ukraine erneut **Unterstützung** zu, solange dies nötig ist (WK 23.06.2023). Der Kanzler sagt der Ukraine weitere **Hilfe** zu (WK 15.12.2022). Wir haben mit 500 Helmen begonnen und sich jetzt bei mehr als 100 modernen **Kampfpanzern**, die auch aus Deutschland geliefert werden (WamS 12.02.2023). ...**Nichts über die Köpfe Kiews hinweg zu machen**...bekräftigte die Forderung nach einem Sieg der Ukraine und einem vollständigen Abzug der Russen (FAZ 21.02.2023). Deutschland werde sich bei den **Waffenlieferungen** weiterhin auf gepanzerte Gefechtsfahrzeuge, Flugabwehrsysteme, Artillerie und die nötige Munition konzentrieren. Damit liefere Deutschland genau das, was die Ukraine bei der laufenden Offensive zur Befreiung ihrer Gebiete am dringendsten benötige (WK 23.06.2023). **Die beiden führenden Militärs der NATO**(Німеччина та США) halten es aus militärischer Sicht für geboten, der Ukraine westliche **Kampfpanzer zu liefern** (FAZ 20.01.2023).

Роль референтного образу Німеччини в досліджуваному концепті ілюструється як провідна і в безпековому плані на континенті, що розкриває лексема **Grundpfeiler** (опорний стовп, наріжний камінь) в контексті необхідності нарощування бойової спроможності:

Nach dem Überfall Russlands auf die Ukraine hat Olaf Scholz (SPD) angekündigt, die Bundeswehr «zum **Grundpfeiler** konventioneller Verteidigung in Europa» zur machen, «zur am besten ausgestatteten Streitkraft» des Kontinents»

(WamS 02.07.2023). Für die **«Europäische Souveränität»** in der Verteidigung sei Scholz (FAZ 29.01.23). Wir erwarten mehr Mut von der deutschen Gesellschaft und schnellere Reaktionen von der Bundesregierung. **Von Deutschland hängt so gut wie alles ab. Wir befinden uns im Krieg. Und da muss das größte Land führen** (FAZ 20.10.2022).

В рамках нового курсу *Zeitenwende* (WamS 27.02.2022) в Берліні займенник *Wir* і його похідні *unser* (*наша*), *gemeinsamer* (*наша*) репрезентують тісний зв'язок Німеччини як частини європейського суспільства з Україною в прагненні перемоги. Вислів *mi ne маємо права на програш* прирівнює це прагнення до обов'язку, що підсилює вживання дієслова *müssen* (повинні):

...dies ist ein Vernichtungskrieg und wir haben nicht das Recht, ihn zu verlieren. Wir müssen ihn gewinnen... Das liegt am Krieg, an unserem Krieg, der sehr rasch unser gemeinsamer Krieg wurde (FAZ 01.01.2023).

Означилась Німеччини в сучасному медіадискурсі своєю нерішучістю, що ілюструють лексеми *zögern* (*нерішуче*) і *Weigerung* (*протидія*) та вираз *Am Ende stand Deutschland allein da*:

Berlins zögerliche Ukrainepolitik stößt zunehmend auf Unverständnis (FAZ 24.01.2023). *Ein EU-Land nach dem nächsten schloss sich der Forderung an, Russland vom internationalen Zahlungsdienst SWIFT auszuschließen. Am Ende stand Deutschland allein da. Nun ändert auch Berlin seinen Kurs* (FAZ 26.02.2022).

Як наслідок розбіжності позицій колективного Заходу і окремої країни, референт Німеччини в дискурсі пов'язується з позначеннями примусу *Druck* (*тиск*), які розглянемо детально в контексті збройного постачання. Берлін загалом постає сильним партнером України, проте з маленькою позначкою «але». Використання протиставного сполучника *aber* (*але*) в одній зі статей FAZ *Ja, aber*, буквально означає, що партнери помічають нестійкість Берліну:

Was Deutschland ... mit anderen Ländern Europas eint, sind seine moralische Müdigkeit und sein Schwanken und Zögern. Es war das Jahr des unermesslichen Leids in der Ukraine und unserer zahllosen «Ja, aber»» (FAZ 01.01.2023).

Страх *небезпеки* виявився ключовим фактором в **(не)рішучості Німеччини** до здійснення важливих кроків в українському питанні. Це передається в ЗМІ по-різному: *страх за власну безпеку, страх перед ескалацією, перед ядерною зброєю*. Страх як фактор обмеження передається в дискурсі в наступних цитатах:

*Es gibt dort (Russland) nicht wenige Stimmen, die einer **Eskalation des Krieges** in der Ukraine das Wort reden, bis hin zum **Einsatz von Atomwaffen** (FAZ 26.06.2023). Hinzu komme, so Debiel, dass die Gefahr eines **russischen Einsatzes von Atomwaffen oder «schmutzigen Bomben»** in der Ukraine gestiegen sei (WK 07.11.2022). Deutschland und die NATO **dürfen nicht in diesen Krieg hineingezogen werden** ... In einer Kampfpanzer-Lieferung sieht er (Scholz) offensichtlich **Eskalationspotential** und berät deswegen weite mit den wichtigsten Verbündeten Frankreich und USA (WK 24.01.2023). Es ist daher auch kein Wunder, dass der Kreml **das Feuer seiner Propaganda auf das Land konzentrierte, das in Europa eine Zentrale Rolle bei der Unterstützung der Ukraine spielt** und aus Moskauer Sicht gleichzeitig die weichste Stelle in der Front des «kollektiven Westens» darstellt (FASoZ 19.02.2023).*

Роль страху як стимулюючого фактору до втручання у конфлікт (*страх бути захопленим агресором*): *Putin werde nach dem Überfall auf die Ukraine nicht Halt machen, wenn man ihn nicht hindere* (WK 01.03.2023). Це спонукає до **максимальної підтримки** України, у разі перемоги якої Європа буде в безпеці. В цьому контексті підтримка України і зміцнення її бойової сили має найвищий *абсолютний пріоритет* і детермінізується через словосполучення *absolute Priorität*:

*Wenn es um den Kampf der Ukraine gegen Putins Aggression geht, dann spricht er davon, was jetzt **absolute Priorität** hat: nämlich die **tatsächliche Kampfkraft der Ukraine zu stärken** (FAZ 23.06.2023). Die Union zieht mit (WamS 27.02.2022).*

Страх і сумніви ведуть до розгортання **внутрішньої дилеми** в Німеччині, що яскраво змальовує її актуальний образ в риторичних запитаннях, що продукує дискурс, зокрема, щодо найбільш очікуваного рішення в Європі – згоди на постачання танків німецького виробництва типу Леопард 2: **Pro: Soll die Ukraine**

*Kampfpanzer westlicher Bauart erhalten, um die russischen Angreifer zurückzudrängen? (WK 24.01.2023). **Contra:** Oder kann das zu einer Eskalation und gefährlichen Ausweitung des Krieges führen? (WK 24.01.2023).*

Відображається в німецькому медіа-дискурсі і самокритичний момент відповідальності Німеччини за цю війну. Насамперед, присутній фактор морального обов'язку допомагати Україні (*Moralisch in der Schuld, Wir wollen es nicht sehen*), так як після подій 2014 року Німеччина не проявила належної уваги проблемам, які призвели до війни. Про це говорять такі вирази *in den Ukrainekrieg führte, nicht trauen, nicht sehen, Fehler:*

*Diejenigen, deren Politik geradewegs **in den Ukrainekrieg führte**, stehen jetzt bei uns an der Spitze des Staates. ...Sie sind aber gewarnt worden, dass man Putin **nicht trauen** sollte. (Auch durch Angela Merkel?) Spätestens seit der Vereinnahmung der Krim war das klar (FAZ 25.05.2023). Die Überraschung über Putins Angriffskrieg liege «nicht daran, dass es nicht zu sehen war. Es wurde vielmehr entschieden, dass **man es nicht sehen wollte**» (FAZ 19.11.2022). Wir haben das östliche Europa viel zu lange **links liegengelassen**... Spätestens mit 24. Februar 2022 **ist diese Politik krachend gescheitert** (WamS 12.02.2023).*

Німеччина в контексті війни означилась в дискурсі через смисли номінанта *Abstimmung* (узгодження) у трьох проєкціях: узгодження Німеччиною своїх дій з США, узгодження із європейськими союзниками та узгодження дій союзників з Німеччиною, яка виступає своєрідним зразком для наслідування іншим державам. В газетах передано таким висловлюванням:

*Ein Bündnis mit Polen wird Scholz allerdings nicht genug sein. Er will vor allem **eine Abstimmung mit Amerika**, denn auf die westliche Vormacht käme es an, falls Putin so törisch wäre, den Krieg auf die NATO auszuweiten. Bisher hat der Kanzler darauf geachtet, Waffen zu liefern, die vergleichbar waren mit denen, die Biden in die Ukraine schickte (FAZ 13.01.2023). Wir werden weiter. Weil wir **international abgestimmt handeln**, sicherstellen, dass diese Unterstützung möglich ist, ohne dass die Risiken für unser Land darüber in eine falsche Richtung wachsen (WK 26.01.2023). Paris **beobachtet** genau, wie sich Berlin in der Debatte um Leopard-Lieferungen an*

die Ukraine verhält... **Die Abstimmung mit Berlin** war nach Angaben aus dem Elysee-Palast eng, aber auf eine gemeinsame Ankündigung konnte man sich nicht verständigen (FAZ 13.01.2023).

Навіть будучи центральною силою, Німеччина не може вирішувати самостійно (*Maßlos*) без партнерів: **Deutschland ist eben eine Mittelmacht, die ohne die Partner nichts ausrichten kann** (WK 23.01.2023). Генерується ціннісний смисл незрозумілої, парадоксальної позиції Бундестагу: великі можливості і недостатня рішучість.

Дипломатична ініціатива Канцлера в спробах протидіяти війні проявилась в міжнародному плані, оскільки Олаф Шольц особисто відвідав з офіційними візитами Китай та Індію. Метою візитів було застерегти від підтримки Путіна і не постачати зброю агресорові (*Nicht mit der Waffe an der Schläfe – ne йти зі зброєю на святиню*):

*Eine klare Botschaft sendete Scholz an China. «Nutzen Sie Ihren Einfluss in Moskau, um auf den Rückzug russischer Truppen zu drängen! Und: **Liefern Sie keine Waffen an den Aggressor Russland!**», forderte er» (WK 03.03.2023). China soll nach dem Willen Olaf Scholz seinen Einfluss auf Russland stärker gelten machen, um den russischen Krieg in der Ukraine zu beenden (WK 21.06.2023). «Es dürfen keine Atomwaffen in diesem Krieg eingesetzt werden», sagte der Bundeskanzler. «Allein dafür hat sich die ganze Reise gelohnt» (FAZ 07.11.2022).*

Неодноразово звертається Канцлер і до російського диктатора Путіна з метою переконати припинити війну, або не вдаватись до застосування атомної зброї:

Bereits zuvor forderte Bundeskanzler Olaf Scholz (SPD) Russland dazu auf, den Einsatz von Atomwaffen im Angriffskrieg gegen die Ukraine eindeutig auszuschließen. «Es ist nicht erlaubt, es ist unvertretbar, in diesem Konflikt Nuklearwaffen einzusetzen», sagte Scholz... (WK 07.11.2022).

У концепті VEREINTES EUROPA, що сформувався в німецькому медійному дискурсі за період російської війни в Україні, Німеччина відіграє одну

з вирішальних ролей. Пристальна увага мас-медіа до кожного її рішення створила яскравий образ, що означився суперечливістю могутності і нерішучості.

Поставки збройного забезпечення Україні. Європейські політичні дискусії щодо поставок зброї Україні широко висвітлювались в німецькій пресі. Високий інтерес до цієї теми зумовлений фінансовими, політичними та економічними проблемами західного суспільства. Проблема збройної допомоги як концептуальна ознака VEREINTES EUROPA ввібрала висвітлення процесу узгодження партнерами передачі західного озброєння Україні: амуніції, протиповітряних систем, важкого озброєння, такого як танки та літаки.

Як показує проведений аналіз, більша кількість текстів дискурсу представлена схвальними думками щодо **постачання зброї** Україні як реалізацію права на отримання підтримки під час вторгнення згідно Статуту ООН (*Das Völkerrecht sei eindeutig: Die Ukraine dabei zu unterstützen, ihr in der Charta der Vereinten Nationen verbrieftes Selbstverteidigungsrecht gegen Russland völkerrechtswidrigen Angriffskrieg auszuüben, mache Deutschland nicht zur Konfliktpartei (FAZ 28.01.2023)*).

Німецькі ЗМІ передають ставлення Європи до вибору узгодженої стратегії поведінки (*Wo bleiben die Vereinten Nationen?*) наказовим дієсловом *потрібно (soll)*, що транслює стриману впевненість у баченні вирішення проблеми: *Україну слід (потрібно) забезпечити настільки, щоб вона могла в рамках самооборони встояти і відвоювати свої території, або навіть більше – змогла перемогти Росію.* Також зустрічаємо умовну (*Konjunktiv II*) дієслова *повинна би (sollte)*, що в німецькій лінгвокультурі передає бажаність:

Soll die Ukraine so aufgerüstet werden, das sie der russischen Armee standhalten, besetzte Gebiete zurückerobern oder gar Russland besiegen kann (FAZ 09.02.2023). Ich denke, die Ukraine sollte die militärische Ausrüstung bekommen, die sie braucht und benutzen kann, um ihre Heimat zu verteidigen (Ursula von der Leyen – після запитання про поставку Leopard-2-Panzer) (FAZ 11.01.2023).

Цінність перемоги над Путіним для майбутнього в переконанні європейців вартує того, щоб надати з Європи усю необхідну зброю Україні *wir können all die Waffen liefern, die die Ukraine benötigt*:

Wenn wir akzeptieren, dass Russland verlieren kann und tatsächlich verlieren muss, um künftige Kriege zu vermeiden, dann können wir all die Waffen liefern, die die Ukraine benötigt (FAZ 24.01.2023).

Позиція Німеччини в посиленні обороно- і боєздатності України змінно позитивна (*Ampel ändert Kurs*). Бундестаг з перших днів вторгнення долучається до поставок зброї (*Zwei Tage nach dem Überfall entschied sie (die Bundesregierung), Kiew militärische Hilfe zukommen zu lassen (FAZ 13.01.2023)*). З Німеччини регулярно надходять різні види озброєння, наприклад, *протитанкові ракети munit* «Stinger», що робить її важливим партнером України (*Aus den Beständen der Bundeswehr soll Kiew 1000 Panzerabwehrwaffen sowie 500 Boden-Luft-Raketen vom Typ «Stinger» erhalten. Die Waffen würden «so schnell wie möglich an die Ukraine geliefert», heißt es in einer Erklärung der Bundesregierung vom Samstagabend (FAZ 26.02.2022)*).

Підтримка зброєю від Німеччини та партнерів характеризується в дискурсі смислом посилення, що імплікується в тексті, наприклад, таке формулювання:

Im Internet führt die Bundesregierung eine ständig aktualisierte Liste der Waffen, die bislang in die Ukraine geschickt wurden, allen voran die gemeinsam mit den Niederlanden gelieferten 14 Panzerhaubitzen 2000, die von der Industrie bereitgestellten und von der Bundesregierung bezahlten 30 Flugabwehrpanzer vom Typ Gepard, die fünf Raketenwerfer vom Typ MARS II und das Luftverteidigungssystem IRIS-T...Maschinengewehre, Minen, Panzer- und Fliegerfäuste, Handgranaten... Bergpanzer, Minenräumpanzer, Schwerlastzüge, Winterausrüstung für Soldaten oder Drohnenabwehrgeräte (FAZ 13.01.2023).

В німецьких ЗМІ передається сильна прихильна позиція Болгарії в поставках амуніції та зброї, про це свідчить така цитата зі смисловими виразами *mehr Waffen geben, Bulgarien ist längst einer der wichtigen Munitionslieferanten der Ukraine*:

*Es wird nicht noch **mehr Waffen geben** als bisher. Denn auch wenn man das in Sofia nicht gern hervorkehrt, ist **Bulgarien längst einer der wichtigen Munitionslieferanten der Ukraine** (FAZ 07.11.2022).*

В НАТО сміливо закликають до продовження воєнної підтримки демократичної України, що в тексті передається виразом *NATO-Generalsekretär Jens Stoltenberg hat zu weiteren Waffenlieferungen an die Ukraine aufgerufen*:

NATO-Generalsekretär Jens Stoltenberg hat derweil Deutschland und die anderen Mitgliedstaaten des Bündnisses zu weiteren Waffenlieferungen an die Ukraine aufgerufen (FAZ 31.12.2022).

Яскраво проявилось в німецькому медіа-дискусії узгодження передачі Україні важкого озброєння – танків і літаків. Це той тип озброєння, яке потребує Україна найбільше (*Kiew hofft dabei besonders auf den deutschen Panzer Leopard 2, da dieser in vielen Streitkräften in Europa eingesetzt wird und dabei in größerer Stückzahl zur Verfügung stehen könnte* (FAZ 13.01.2023)).

В Європі власне теж усвідомлюють важливість і вірогідність отримання Україною запитуваного виду озброєння. Про це свідчить вираз *nötig sei daher, westliche Kampfpanzer, wie der deutsche Leopard*. На користь можливості поставок вживається аргументаційна фраза *die jetzt geliefert werden könnten* в цитаті:

Nötig sei daher, eine neue Art von Waffen zu liefern. Die besten neuen Waffentypen, die jetzt geliefert werden könnten, sind westliche Kampfpanzer, wie der deutsche Leopard oder der amerikanische Abrams (WK 14.12.2022).

В картині війни німецький танк типу Leopard-2 не просто бойовий танк, це щось значно більше, що передається таким метафоричним виразом *eine außerordentlich wichtiger, womöglich entscheidender Faktor* (вирішальний фактор) – вирішальне для встановлення миру та *ein wichtiges Waffensystem, um gegen Russen zu kämpfen* (найважливіша збройна система, щоб боротися проти росіян):

Eine außerordentlich wichtiger, womöglich entscheidender Faktor für die Ukraine im Kampf gegen Russland (WK 20.01.2023). *Ein Panzer ist ein wichtiges*

Waffensystem, um gegen Russen zu kämpfen und sie von dem Territorium zurückzudrängen, das tatsächlich der Ukraine gehört (FAZ 20.01.2023).

Німеччина як країна-виробник Леопардів відіграє вирішальну роль у дискусіях про їхню передачу на війну. Канцлер Олаф Шольц реагує на прохання України обережно, обираючи стратегію наслідування дій США:

Mit Sturheit erzwang der Kanzler, dass sich auch die Amerikaner an der europäischen Panzerlieferung für die Ukraine beteiligen...(WamS 29.01.2023). Erst im Rückblick wird die Strategie erkennbar: Es ging Scholz nie um «keine Deutschen Panzer». Sondern um: keine deutschen ohne amerikanische Panzer (WamS 29.01.2023).

Така очевидно зволікаюча реакція німецької сторони викликає критику і нерозуміння в союзників та опозиціонерів в країні. Німецька преса відгукнеться на це гучними заголовками, такими як: *«Erst zögern, dann liefern» (FAZ 13.01.2023), «Ärger und Verständnis» (FAZ 29.01.2023), «Zwischen Risikoabwägung und Lageveränderung» (FAZ 11.01.2023), «Panzer gegen Putin» (WamS 29.01.2023), «NATO-Militärs für Kampfpanzer» (FAZ 20.01.2023), «Ende der deutschen Blockade bei den Panzerlieferungen?» (FAZ 23.01.2023), «Koalitionskrach um Panzer eskaliert» (WK 23.01.2023) та ін.*

Нерішучість Німеччини пов'язана не лише з залежністю від США, а і страхом перед ворогом, про що свідчить підбадьорююча стаття авторства Thomas Gutschker *«Wir müssen die Angst davon besiegen, Russland zu besiegen» (FAZ 24.01.2023).*

В Берліні побоюються, що передача танків перетне червону лінію до третьої світової війни і це призведе до ескалації, яка, теоретично, можлива і без них:

Der Leopard-2 sei «wahrer fossiler Weltklimakiller», überdies würde seine Lieferung an die Ukraine die rote Linie zum Dritten Weltkrieg überschreiten (FAZ 21.02.2023). Moskau keine Rücksichte auf ihre Verluste nimmt, ...könnte ihn jederzeit eskalieren lassen; dazu müsste der Kreml nicht auf die Ankunft der Leopard-Panzer in der Ukraine warten (FASoZ 19.02.2023).

В Європі складається своєрідна танкова коаліція і лише *Канцлер стоїть на шляху* (*Scholz: bei Waffenlieferungen nicht von Lautrufen treiben lassen*). Сенси перешкоджання генерують в текстах метафоричні вислови *der starrsinnige Kanzler steht im Weg* (*im Weg stehen – behindern*, означає перешкоджання), *Deutschland verzögere oder gar verhindere*, лексеми *Besonnenheit* (особливість) з негативним значенням в контексті та *Bremser* (тобто той, хто гальмує):

Alle wollen es. Finnland will liefern, Spanien schon länger, Polen ist jetzt in die Offensive gegangen, und der starrsinnige Kanzler steht im Weg (FAZ 14.01.2023). *...Denn lange sah es aus, als verzögere oder gar verhindere Deutschland wieder einmal die Bewaffnung der Verteidiger* (WamS 29.01.2023). *Berlin verhindert Weitergabe an Kiew* (FAZ 11.02.2023). *Spätestens jetzt, wo ein Krieg in Europa tobt, müssen die europäischen Staaten lernen, sich selbst zu schützen. Länder wie Polen und Großbritannien sind dazu bereit. Deutschland aber will sein Nichthandeln auch noch als Besonnenheit verstanden wissen* (WamS 21.01.23). *In allen drei Ländern war seit Kriegsbeginn massiver Unmut über Deutschlands Rolle als «Bremser» zu spüren* (FAZ 29.01.2023). *Er äußerte sich auch zu der Frage, ob Deutschland anderen Ländern die Überlassung von Leopard-2-Panzern an die Ukraine genehmigen werde* (FAZ 20.01.2023). *Kampfpanzer zählen statt Kampfpanzer liefern* (WamS 21.01.2023).

Зі ЗМІ дізнаємось, що партнери з ЄС не просто чекають на зелене світло в передачі Леопардів з Берліна, а і готові вдатись до внутрішньо-європейського дружнього тиску на своїх колег в Бундестазі. Про це говорять в Парижі, Польщі, Прибалтиці, тому що це в інтересах всієї Європи. Проблема бойових танків стала шкалою вимірювання напруги між європейськими державами (*Kampfpanzer als Gradmesser*). Лексемою *Druck* (тиск) передається спроба Польщі (*Warschau macht Druck*) підштовхнути німецький Уряд до дій – *погодити поставки танків Леопард-2 до України*. Вона закликає під час Рамштайн-зустрічі до спільного (*gemeinsam*) впливу на Німеччину:

Der Abgeordnete Jean-Charles Larssonneur von der Regierungspartei Renaissance äußerte «freundschaftlicher und gesunder Druck auf die Kollegen im

Bundestag» in militärischen Fragen sie notwendig (FAZ 13.01.2023). In den Wochen vor dem Treffen in Ramstein hat die polnische Regierung versucht, systematisch den Druck auf die Bundesregierung zu erhöhen, der Lieferung von Leopard-2-Kampfpanzern in die Ukraine zuzustimmen. Das Ziel sei jedoch, «dass möglichst viele Staaten gemeinsam mit uns erfolgreich auf Deutschland einwirken» (FAZ 21.01.2023). Polen hat sich öffentlich bereit erklärt, der Ukraine Leopard-Panzer aus den eigenen Beständen abzugeben (FAZ 13.01.2023). Nicht zufällig hat Polens Präsident Andrzej Duda gerade auf dem Gipfeltreffen des Dreiecks («Lubliner Dreieck») verkündet, der Ukraine Leoparden in Kompaniestärke bereitzustellen, und damit den Druck auf Berlin erhöht (FAZ 29.01.2023). Vor allem Polen und Balten machen Druck. Ober-Drängler ist Polen (WK 24.01.2023).

Канцлер Олаф Шольц починає втрачати свій авторитет в країні, а Німеччина – позицію сили і першості в Європі (*Berlins zögerliche Ukrainepolitik stößt zunehmend auf Unverständnis... Darin forderten sie (Britten) ihn (Scholz) auf, den Weg für die Lieferung an die Ukraine freizumachen (FAZ 24.01.2023). Auch das EU-Parlament hat sich klar positioniert und Deutschland aufgerufen, die Lieferung von Leopard-Panzern an die Ukraine zuzulassen (WamS 21.01.2023).*

Згуртована робота більшості в ЄС дає свій результат, створивши ситуацію без шансів на вибір для Німеччини (*Deutschland hatte keine Wahl mehr*), і фактично змушена погодити поставки Леопардів: *Den polnischen Antrag abzulehnen hätte der Ukraine geschadet in den Unfrieden in Bündnis verstärkt (FAZ 25.01.2023). Після довгих вагань будуть поставки танків Леопард (Nach langem Zögern liefert Deutschland Leopard-Kampfpanzer an die Ukraine (WK 25.01.2023). Auf Dringen der Ukraine und vieler NATO-Partner gibt die Bundesregierung ihre Weigerung auf, der Ukraine Waffen zu liefern (FAZ 26.02.2022). Der Abgeordnete Jean-Charles Larsonneur von der Regierungspartei Renaissance äußerte «freundschaftlicher und gesunder Druck auf die Kollegen im Bundestag» in militärischen Fragen sie notwendig (FAZ 13.01.2023).*

Перебіг цієї суперечки наочно показує, як реалізується смисл концепту VEREINTES EUROPA як такого, де інтерес об'єднання незалежних визначається

виявом волі більшості. Ведуча роль Німеччини не дозволяє їй діяти наперекір союзникам, особливо коли моральний і правовий мотиви грають на їх користь. Але вона, маючи особливу позицію в ЄС, може стати хорошим стимулом (або ж стримувачем) для проведення підсилення української боєздатності у війні проти Путіна (*Panzer gegen Putin*) сучасним європейським озброєнням від західних країн.

*Nach einem wochenlangen Streit, ob der Westen die Ukraine mit Leopard-Kampfpanzern ausstatten, sieht es nämlich so aus: **Nicht nur Deutschland wird diese liefern, sondern eine Gruppe weiterer europäischer Länder** (WamS 29.01.2023).*

В Європі емоційно реагують на довгоочікуване позитивне рішення Бундестагу щодо надання Україні Леопардів. Журналісти називають його проривом і облегшенням. Довгий шлях дебатів, пошуку аргументів, незрозуміння і виправдання (*Ärger und Verständnis*) врешті закінчується і європейські країни отримують від Німеччини зелене світло на постачання важкої техніки на фронт, що описується як облегшення для багатьох європейських країн:

***Der Durchbruch bei den Panzerlieferungen an die Ukraine sorgte in vielen europäischen Ländern für Erleichterung** (FAZ 29.01.2023).*

Як тільки партнери в Європі досягли єдиного рішення щодо Леопардів, набирає обертів новий дипломатичний діалог у руслі важкого озброєння – не/передача Україні бойових літаків, що тематизується в ЗМІ під такими заголовками: «*Selenskyj verlangt Kampfflugzeuge von Europäern*» (FAZ 09.02.2023), «*Selenskyj mit großer Bitte in London*» (WK 09.02.2023), «*Beflügelt gegen das Böse*» (FAZ 09.02.2023). *Die Ukraine bittet um Kampfflugzeuge der vierten Generation* (WamS 29.01.2023).

Європейська еліта розуміє оправдану ситуацією на фронті потребу українських військ, підкреслюючи значимість конкретизуючою лексемою *liiue*:

***Nur mit Kampfflugzeugen kann die Ukraine ihren Luftraum gegen Russland verteidigen** (WamS 29.01.2023). **Die Ukraine sollte mit jeglicher Bewaffnung ausgestaltet werden, damit sie Russland besiegen kann. Das schließt Kampfflugzeuge ein** (FAZ 28.01.2023).*

Партнери в ЄС беруть до розгляду кричуще прохання Президента України Володимира Зеленського про потребу в літаках (*Gebt uns Flügel, um unsere Freiheit zu schützen (FAZ 09.02.2023)*), що передається в тексті виразами вже анонсували одобрення на перевірку:

*Die Niederlande **haben schon angekündigt**, eine eventuelle Anfrage aus Kiew wohlwollen zu prüfen, und aus Paris (mit den Rafale-Jets) und Washington **scheinen sich bei den Kampfflugzeugen langsam zu bewegen** (WamS 29.01.2023).*

Велика Британія дуже обережно демонструє своє ставлення до прохання України *Doch London wirkt **weniger entschieden** als in der Debatte um Kampfpanzer*. В Лондоні натякають, що це поки не те, на що може розраховувати Зеленський *Zunächst hatte so ausgesehen, als ob Selenskyjs Rechnung aufginge, als Premierminister Rishi Sunak sagte, nichts sei «vom Tisch»*. Хоча визнають, що літаки F-16 підходять для застосування в Україні: *In London heißt es, die F-16, die in europä-ischen Ländern in Gebrauch sind, seien geeigneter für den Einsatz in der Ukraine (FAZ 11.02.2023)*. В Італії також зважують це прохання (*Meloni erwägt Lieferung von Kampfflugzeugen (FAZ 21.02.2023)*).

Попередня відповідь з Берліну виглядає категоричною, вживається лексема *виключено: Bundeskanzler Olaf Scholz hatte Kampfflugzeuge **ausgeschlossen**... (FAZ 11.02.2023)*.

Звичну поведінку демонструють держави на сході ЄС, близько розташовані до території конфлікту, яка характеризується швидкістю і результативністю рішень з підтримки України у прояві *єднання Європи*. Вони погоджують поставки літаків радянського типу *MiG-29*:

*Nach Polen hat auch die Slowakei **beschlossen**, Kampfflugzeuge sowjetischer Bauart an die Ukraine zu liefern. Slowakei liefert Kampfflugzeuge 10 MiG-29 plus drei zum Ausschlichten für Kiew (FAZ 18.03.2023).*

Підсумовуючи змістово-сміслове наповнення взаємодії європейських держав у збройній підтримці Україні як концептуальної ознаки VEREINTES EUROPA залишається сказати, що союзники зійшлися на думці, що свобода

здобувається зброєю – *Frieden schaffen mit Waffen*, а в їхньому випадку – партнерською зброєю (*FAZ 21.02.2023*).

2.3. Периферійні ознаки концепту VEREINTES EUROPA на матеріалі німецьких ЗМІ в контексті російської військової агресії в Україні

Підтримка європейськими країнами України розкривається у концепті VEREINTES EUROPA щонайменше трьома тематичними полями, які ми відносимо до ближньої периферії: *згуртованість європейських країн навколо Демократичних ідеалів та самозахист через зміцнення України; роль Німеччини як однієї з найвпливовіших сил ЄС; поставки збройного забезпечення Україні.*

Окрім того, у ході аналізу було виявлено такі ознаки концепту VEREINTES EUROPA, які за меншою вербалізацією, встановленою шляхом співвідношення кількості статей, в яких розкриті дані напрямки до загальної кількості опрацьованих джерел в німецьких ЗМІ, відносимо до ближньої периферії:

1. Руйнівний вплив Росії і її війни на Європу та шляхи протидії: енергетична незалежність, санкції, експорт українського зерна;
2. Україна – повноцінний член Європи?

Руйнівний вплив Росії і її війни на Європу та шляхи протидії: енергетична незалежність, санкції, експорт українського зерна. Війна Кремля в Україні дестабілізує всю Європу. Концепт VEREINTES EUROPA у німецьких медіа оформлюється через заклики протидіяти війні (*Die ganze Welt muss sich gegen den Krieg stellen (FAZ 21.02.2023)*), адже вона породжує катастрофічні зміни для суспільства: *енергетична криза, підвищення цін в тому числі на енергоносії, інфляція, зростання рівня небезпеки, зменшення загального добробуту населення, голод в країнах півдня та подальші соціальні негаразди.* Відтворення цих проблем і їх подолання в німецьких газетах стало синонімом боротьби з війною поза Україною.

Дискурс насичений виразами негативної оцінки, наприклад, *економічна війна (Wirtschaftskrieg)* і енергетична війна (*globalen Energiekrieg*), *висока*

інфляція (*hohe Inflation, Inflationsrate*), зростання цін (*Preisanstiege, stark im Preis gestiegen*). Журналісти вдаються до метафоричних формулювань, таких як *багато цін «вистрілили» вгору (viele Preise schossen in die Höhe)*:

Bei EWR sei aus der Corona- im fließenden Übergang eine Ukraine-Krieg-Taskforce geworden. «Wir stehen eigentlich mitten in einem Wirtschaftskrieg», sagt Wilhelm Stephan (WK 07.10.2022). Russland führt auch einen globalen Energiekrieg (FAZ 21.02.2023). Der herkömmliche Erzählung über die Schuldigen für diese hohe Inflation nennt vor allem den Ukrainekrieg, Wladimir Putin und die nötigen Sanktionen des Westens (FAZ 14.12.2022). Nach Kriegsbeginn aber schossen viele Preise in die Höhe (FAZ 14.12.2022). Im Januar 2022, unmittelbar vor dem Einmarsch in der Ukraine, hatte die Inflationsrate 5,1 Prozent betragen. Für Juni meldete das Statistikamt Eurostat am Freitag nach einer ersten Schätzung nun 5,5 Prozent. Im Mai hatte die Rate noch bei 6,1 Prozent gelegen, im vergangenen Jahr zeitweise sogar bei mehr als 10 Prozent (FAZ 01.07.2023). Schon ein US-Embargo und EU-Einschränkungen für den russischen Ölexport hatten zu Preisanstiegen geführt (WK 07.10.2022). Bei Speisefetten und -ölen, die nach Beginn des Ukrainekriegs stark im Preis gestiegen waren, hat sich die Normalisierung fortgesetzt (FAZ 30.06.2023).

Німеччина зазнала втрати в економічному прирості через дефіцит поставок, зменшення експорту в Росію (*Die Exporte sind zurückgegangen*) і високих цін на енергоносії (*Krieg senkt deutschen Wohlstand*), що в мас-медіа передається виразами, як *глибокі сліди української війни в німецькій економіці (tiefe Spuren hinterlassen)*, *багато, що було можливим, зараз випадає (Vieles, was bisher noch möglich war, fällt jetzt hinter runter)*:

Der vor einem Jahr am 24. Februar ausgebrochene Ukraine-Krieg hat in der deutschen Wirtschaft tiefe Spuren hinterlassen. ...Schätzen die Wachstumsverluste durch Lieferengpässe und die stark gestiegenen Energiepreise (WK 20.02.2023). Die Exporte von Deutschland und anderen EU-Staaten nach Russland sind 2022 zwar zurückgegangen... (FAZ 11.02.2023). Seit dem Ukrainekrieg ist die Nachfrage (Arbeitslosen- und Wohngeld) spürbar gestiegen... Vieles, was bisher noch möglich war, fällt jetzt hinter runter (FAZ 11.02.2023).

Відтворює дискурс імпліцитні смисли негуманних методів війни, що декодують висловлювання *Putin die Energie als Druckmittel in diesem Konflikt einsetzt, die Energiekrise sich in Europa weiter zuspitze, Hunger als Kriegswaffe:*

*Moskau verschärfte mit seinem Handeln den Hunger in der Welt (WK 31.10.2022). ...Der Öl- und Gassektor ist ein riesiger Wirtschaftszweig für Norwegen, und er ist wichtig für ganz Europa. Jetzt sogar umso mehr, nachdem **Putin die Energie als Druckmittel in diesem Konflikt einsetzt** (FAZ 28.11.2022). Der Politologe Galljanow sagt, dass Putin in seinem Krieg jetzt vor allem darauf setze, **dass die Energiekrise sich in Europa weiter zuspitze** und damit die Solidarität mit der Ukraine im Westen breche (WK 07.10.2022).*

Масштаби гуманітарної кризи, створеної в результаті штучного дефіциту українського зерна (*Russland blockiert erneut Getreideexporte wegen Drohnenangriffen auf der Krim (FAZ 18.07.2023)*), згуртовують Європу для її подолання. Так Німеччина закликає не забувати про страждання від недостатнього забезпечення продуктами харчування в країнах глобального півдня внаслідок цієї війни та вимагає припинити це (*Das muss aufhören*):

...Die Länder des globalen Südens nicht zu vergessen, die etwa bei der Nahrungsmittelversorgung unter den Folgen des Krieges litten (WK 01.03.2023). Millionen Menschen auf der Welt hungern, und Russland stellt erneut die Sicherheit von Getreideschiffen zur Disposition. Das muss aufhören (FAZ 18.07.2023)

Для відновлення стабільності європейцям необхідно досягнути енергетичної незалежності від російських енергоносіїв. Такий смисл передають цитати з ключовими виразами *sich von den russischen Energiequellen entkoppeln, sich vollständig von russischen Energielieferungen unabhängig zu machen:*

Mehr als 200 Milliarden Euro soll die EU bis 2027 investieren, um sich von den russischen Energiequellen zu entkoppeln (FAZ 01.11.2022). Die Tschechische Republik unternimmt einen weiteren Schritt, um sich vollständig von russischen Energielieferungen unabhängig zu machen (FAZ 25.05.2023).

Пріоритетність воєнної індустрії та військових технологій повинні стабілізувати безпеку в Європі, про що свідчать вирази *пришвидшення*

продуктивності оборонної індустрії в Європі, сприяння військової майбутньої спроможності з метою розбудови безпекового і оборонного-технологічного базису Європи, лексема *einen Masterplan* і формулювання *Raketenabwehr verbessern* :

Scholz macht sich für ein «geopolitisch handlungsfähiges Europa» stark, er will dafür der «Verteidigungsindustrie in Europa eine langfristige Perspektive geben und deren Produktion beschleunigen», zudem «militärische Zukunftsfähigkeiten» fördern und die «sicherheits- und verteidigungstechnologische Basis in Europa» ausbauen (FAZ 23.06.2023). Der russische Krieg gegen die Ukraine schürt Sorgen vor Angriffen auf EU-Territorium. Angesichts der potentiellen Bedrohung durch Moskau will Deutschland seine Raketenabwehr verbessern – und setzt dabei auf israelische Militärtechnik (FAZ 29.06.2023). Europa braucht ganz schnell einen Masterplan, um seine Rüstungsindustrie auszubauen – am dringendsten bei der Munition (WK 26.01.2023).

Метою підвищення запасів союзників є також впевненість у спроможності подальшого довготривалого забезпечення України, що передається в тексті:

Man müsse «die Produktion hochfahren, um die Vorräte der Alliierten aufzufüllen und um sicherzustellen, dass wir die Ukraine lange weiter versorgen können» (FASoZ 15.01.2023).

Загроза війни передається в ЗМІ як чергове нагадування про те, наскільки важливу роль відіграє і буде відігравати надалі ядерна зброя в ЄС і НАТО, зменшення залежності від США і нарощення власних сил:

Das ist eine Mahnung, wie wichtig die Rolle ist, die Atomwaffen in der UE und in der NATO spielen und weiterhin spielen müssen (FAZ 21.02.2023). ...Dass Europa sich nicht immer auf die Schutzmacht Amerika habe verlassen können (FAZ 21.02.2023).

Підсилюється ідея військово-сильної Європи аргументом чистого (голого) страху, що Росія може напасти на східні держави ЄС, тому відбувається перехід до нової концепції захисту від загрози Росії:

In Osten Europas herrschte nun «die nackte Angst, dass Russland auch dort angreifen könne ... (WK 01.03.2023). «...Die Russische Föderation ist die größte und unmittelbarste Bedrohung für die Sicherheit der Verbündeten und für Frieden und Stabilität im euro-atlantischen Raum», heißt es im neuen Konzept. Die NATO suche selbst keine Konfrontation mit dem Land, müsse aber auf dessen «feindliche Handlungen» reagieren und werde deshalb ihre Abschreckung und Verteidigung «deutlich stärken». Ausdrücklich heißt es: «Wir können die Russische Föderation nicht als unseren Partner betrachten.» Scholz (FAZ 29.06.2022).

Зважаючи на загрозу зі Сходу, ЄС та НАТО об'єднують свої зусилля:

Infolge des Kriegs seien EU und NATO nicht etwa gespalten, sondern stünden «so geeint wie lange nicht» da (FAZ 31.12.2022). NATO und EU wollen in Zukunft noch enger kooperieren...im Kontext von Russlands brutalem Krieg gegen die Ukraine (FAZ 11.01.2023).

Смисл протидії НАТО генерується висловлюванням про військове підсилення східних держав Альянсу:

Schon jetzt sind rund 100 000 amerikanische Soldaten in Europa stationiert, 20.000 mehr als vor dem russischen Überfall auf die Ukraine. Auf jeden Fall soll aber eine zusätzliche Brigade mit 3000 Kampftruppen und 2000 Unterstützungstruppen in Rumänien stationiert werden, kündigte er an (Biden). Das wird dann die dritte sein, neben der schon in Polen stationierten Brigade und einer weiteren, deren Truppen auf die Ostflanke verteilt sind und künftig im Baltikum konzentriert werden sollen (FAZ 29.06.2022).

*Щоб зменшити вплив Росії на ситуацію в світі в дискурсі генерується ідея економічних та персональних санкцій. Пряме значення номінанта *die Sanktionen* вживається для позначення штрафних заходів або засобів тиску проти держави, що порушує права людей [45]. Наприклад, *Die westlichen Staaten versuchen Russland und Präsident Putin wirtschaftlich zu schwächen:**

Die westlichen Staaten versuchen mit diesen Sanktionen Russland und Präsident Putin wirtschaftlich zu schwächen (FAZ 11.02.2023). Staatengemeinschaft bringt neue Sanktionen gegen Russland auf den Weg / Putin schließt Annexionen ab;

Die EU-Staaten heben ein achttes **Paket mit Sanktionen** gegen Russland auf den Weg gebracht (WK 06.10.2022). Das Sanktionspaket soll **die russische Kriegswirtschaft weiter unter Druck setzen**. Das Paket ist unter anderem die rechtliche Grundlage für einen von G7-Staaten unterstützen **Preisdeckel auf Ölimporte aus Russland** (WK 07.10.2022).

Санкції імплікують смисл *припинити фінансування війни через купівлю енергоносіїв з Росії*:

*Wir fordern von der Bundesregierung, dass sie die Energieimporte aus Russland stoppt: **Schluss mit der Finanzierung des Krieges – Schluss mit Öl, Gas und Kohle aus Russland*** (FAZ 21.02.2023).

Інший смисл санкцій полягає в ослабленні системи (режиму) Путіна, що детермінується виразами *neue Sanktionen gegen Russland in Kraft, sanktionierter Personen und Organisationen, EU-Sanktionspaket gegen Russland*:

*Neue Sanktionen gegen Russland in Kraft; Am Freitag ist das neue **EU-Sanktionspaket gegen Russland in Kraft** getreten; Mit den 190 Listungen steigt die Gesamtzahl **sanktionierter Personen und Organisationen** auf nunmehr 1557. Betroffen sind in dieser Runde 31 Mitglieder des russischen Generalstabs, die für Raketen- und Drohnenangriffe auf zivile Ziele in der Ukraine verantwortlich gemacht werden, zwölf Mitglieder der Regierung, 42 Mitglieder der Duma..., Unter **der Sanktionen** Sendern sind zwei große: der staatliche Kanal Rossiya 1 und der Privatsender NTV* (FAZ 17.12.2022).

Хоча, як передають ЗМІ, цих санкцій замало, аби змусити Путіна *припинити війну: Auch Sanktionen massive Sanktionen Putin nicht dazu brächten, den Krieg zu beenden* (WK 01.03.2023).

Крім цього, в Європі бояться будь-якої форми присутності Росії на її території. Так з початком війни в Україні європейські держави висилають російських агентів та створюють списки небажаних осіб. Про це свідчить вислів *europäische Staaten hatten russische Agenten ausgewiesen* та словосполучення *Russlands Geheimdienste* у текстах:

*Als Reaktion auf den Beginn des russischen Angriffskriegs auf die Ukraine am 24. Februar hatten europäische Staaten russische Agenten ausgewiesen. Die Bundesregierung erklärte Anfang April 40 Angehörige zu unerwünschten Personen (WK 02.01.2023). Die neuste Maßnahme Warschaus war am Mittwoch die Ausweisung von insgesamt 45 russischen Diplomaten, deren Ehepartnern und Mitarbeitern ihrer Botschaft. Sie hätten «de facto nachrichtendienstliche Tätigkeit» betrieben, sagte ein Behördensprecher; **Russlands Geheimdienste** gingen dabei «immer offensiver gegen Polen vor» (FAZ 24.03.2022).*

Конфронтація сил у світі змушує ЄС вживати особливих дипломатичних кроків, таких як застереження від підтримки агресора. Так Урсула фон дер Ляєн відвідує Індію з цією метою:

*Der zweitägige Besuch gehört zu den **Bemühungen des Westens, Indien durch Kooperation von Russland zu lösen** (FAZ 26.04.2022).*

Очевидно, що першочерговим заходом у зниженні руйнуючого впливу війни є її припинення. Щодо цього домінують дві ключові думки: *шлях переговорів* або *шлях збройної боротьби до переможного кінця*, у кожного з них є свої прихильники і критики:

*Der Fokus des öffentlichen Diskurses in Deutschland liegt auf dem bilateralen Verhältnis zwischen Russland und der Ukraine. **Diese beiden Staaten müssten untereinander einen Ausgleich finden** (FAZ 09.02.2023). **Jede Rede von Verhandlungen wird von Putin verstanden wie ein nach oben gereckter Daumen: Wladimir: Weiter so!**», sagte Bondarjew (WK 07.11.2022).*

Отже, європейське суспільство, керуючись страхом перед загрозою з боку Росії, представлене в дискурсі через реалізацію багатьох кроків в напрямку протидії Путіну і війні: зміцнення України, нарощення власної обороноздатності, економічна переорієнтація і посилена співпраця.

Україна – повноцінний член Європи? У німецьких медійних текстах багаторазово підкреслювалась приналежність України до європейської спільноти, не применшуючи роль її боротьби за західні цінності. Однак, шанси України на членство в світових союзах, таких як ЄС та НАТО довго

дискутуються. Європа більше не може покладатись на заявки російського режиму про недоторканість України та розуміє, що вона потребує захисту зовнішніх сил. Тому статус нейтральності для України *neutrale Ukraine* розцінюється в ЗМІ через фразу *nicht mehr vorstellen*:

*Ich kann mir (Christoph Heusgen) nach den Erfahrungen dieses russischen Angriffskriegs heute eine neutrale Ukraine **nicht mehr vorstellen** (WK 10.07.2023).*

В Європі питання інтеграції України перебуває довгий час в стадії коливання між моральним та правовим мотивами. Ця дилема виноситься на обговорення на прес-конференції в Брюсселі за участі Володимира Зеленського (*das Dilemma der Europäischen Union auf den Punkt*), який прагне визнання України частиною ЄС (*eine unumkehrbare Anerkennung ihrer Zugehörigkeit zur EU*). Україні це важливо з двох причин: як мотивація солдатам, які мають знати, за що борються, і як важлива умова (чи навіть перспектива) вступу в НАТО.

З однієї сторони Україна морально відстояла статус європейськості та кров'ю виборює право на офіційне визнання цього членством в Європейському Союзі. Але цього недостатньо, перебуваючи лише в статусі кандидата: *...nun den Status eines EU-Beitrittskandidaten besitzt...*(FAZ 26.10.2022), Україна має відповідати певним критеріям (*wohldefinierten Kriterien entsprechen*) і, щоб їх досягнути, повинна здійснити реформи (*Kiew muss sieben Reformen umsetzen, insbesondere zur Korruptionsbekämpfung* (FAZ 11.02.2023)). Та і сам ЄС має бути готовим до розширення (*Auch die Europäische Union muss aufnahmefähig sein...Man kann Kommission und Parlament nicht einfach mit jedem Beitrittsland vergrößern*).

Європа вкотре вагається між власною безпекою та підтримкою України: *Womit wir wieder beim Dilemma wären: zwischen einer Unterstützung der Ukraine und der Wahrung eigener Interessen*. Так само як і НАТО ЄС боїться бути втягнутою у війну: *Die Europäische Union will sich aber so wenig wie die NATO in einen direkten Konflikt mit Russland hineinziehen lassen*. Найсильнішим аргументом не на користь України в євроінтеграції є її актуальний статус війни, про що йдеться в цитаті з ключовою фразою *поки Україна перебуває у війні з Росією*:

Solange die Ukraine im Krieg mit Russland steht, kann sie ohnehin nicht aufgenommen werden (FAZ 11.02.2023).

Після закінчення війни і відновлення Україні надаються більш обнадійливі прогнози на членство в Європейському Союзі, що в тексті передається фразою повинна бути повноцінним членом:

*Außerdem müssen wir jetzt schon alles für den Wiederaufbau der Ukraine zu einem modernen, stabilen, wirtschaftlich starken Land tun. Diese Ukraine **muss dann Vollmitglied der Europäischen Union sein** (WamS 12.02.2023).*

Прагнення України до участі в НАТО виноситься на розгляд на саміті у Вільнюсі: *Beim Gipfel (in Vilnius) wird es darum gehen, **wie die Ukraine an die Nato herangeführt werden kann** und welche Sicherheitsgarantien ihr nach einem Ende des Kriegs gegeben werden können (WK 23.06.2023).*

Порозуміння щодо безпекового питання для України в Північноатлантичному Альянсі не відбулося (*Ukraine im Nebel*), це підтверджується в тексті фразою *Zahid пересварився: **Der Westen war in Vilnius zwar zu zerstritten, um der Ukraine den Schutz der NATO anzubieten** (FASoZ 16.07.2023).*

Основним аргументом відмови Україні в офіційному прийнятті в НАТО є перебування в стані війни і принцип не імпортувати конфлікти, що передається в цитаті ключовим виразом *die NATO will keine Konflikte importieren:*

***Die NATO will keine Konflikte importieren** und hat deshalb bisher kein Land aufgenommen, das gerade in einen Krieg verwickelt war (FASoZ 02.07.2023). Die Ukraine soll jedenfalls auf lange Sicht in der Lage bleiben, **sich ohne direktes Eingreifen der Garantestaaten zu verteidigen** (FASoZ 02.07.2023).*

Ставлення Німеччини до НАТО-інтеграції України передано категоричним виразом *nicht infrage kommt:*

*Scholz bekräftigte auch, dass ein Beitritt der Ukraine zur Nato vor einem Ende des russischen Angriffskriegs gegen die Ukraine **nicht infrage kommt** (WK 23.06.2023).*

Незмінно прихильними до України є країни Балтики, які вважають, що двері до НАТО для неї найближчим часом відкриють (*die Türen des Bündnisses für die Ukraine öffnen*):

«Ich (Gitanas Nauseda, Präsident der Republik Litauen) bin davon überzeugt, dass Deutschland und die anderen Mitgliedstaaten der NATO die Bedeutung des Augenblicks erkennen werden und schon im Juli dieses Jahres **die Türen des Bündnisses für die Ukraine weiter öffnen werden**. Gemeinsam können wir stärker und sicherer sein – und das werden wir auch» (FAZ 10.07.2023).

Незважаючи на внутрішні конфлікти в Європі щодо непрямой участі у війні на стороні України, своєю стійкістю українці викликали респект і прихильність європейців. Так концепт VEREINTES EUROPA характеризується в текстах ЗМІ обговоренням також гарантій для післявоєнної України (*auch nach dem Krieg unterstützen*):

Die EU will die Ukraine auch nach dem Krieg unterstützen – und berät, wer den Aufbau bezahlen soll... Klar ist auch, dass die EU die Ukraine langfristig bei «der Behebung von Schäden, der wirtschaftlichen Erholung und dem Wiederaufbau» unterstützen wird, und zwar «stabil, vorhersehbar und nachhaltig», wie es in den Schlussfolgerungen heißt (FAZ 30.06.2023).

В Європі розглядають варіант примусу виплат Росією завданої Україні шкоди і обіцяють подбати, щоб це відбулось швидко (*Möglichst rasche Aufbauhilfe für die Ukraine*). Про це свідчить висловлювання Росія повинна виплатити репарації: **Russland müsse nach dem Krieg mit Reparationen für die durch seine Invasion angerichteten Schäden in der Ukraine bezahlen** (FAZ 26.10.2022).

Отже, тематичне поле офіційного прийняття України в західні організації, висвітлене на сторінка німецьких ЗМІ, характеризується використанням специфічних мовних засобів, які декодують смисли тимчасової чи категоричної відмови на період війни та віри і схвалення на інтеграцію після відбудови. В просторовому прояві цього поля в образному світі концепту VEREINTES EUROPA спостерігаємо властиву і іншим полям тенденцію прихильності, що підсилюється в країнах близьких до України.

Дальню периферію концепту VEREINTES EUROPA представлено такими ознаками:

1. Засудження війни, особи Путіна і його режиму як руйнівника європейського суспільства;
2. Роль Президента України в захисті Демократичних ідеалів.

Засудження війни, особи Путіна і його режиму як руйнівника європейського суспільства.

Російська війна в Україні в текстах німецьких медіа кваліфікується гостро негативно. Смысл дестабілізуючого і руйнуючого фактора кремлівського режиму на європейську систему відбувається через розкриття концептів протилежних європейським цінностям, таких як *війна, агресія, агресор, терор, геноцид, злочини, протиправність* та ін.

Дискурс пропонує такі позначення війни в Україні, як *російська війна (russischer Krieg), війна в Україні (Ukraine-Krieg), загарбницька війна (Angriffskrieg), війна Росії (Russland Krieg), Путінська загарбницька війна (Putins Angriffskrieg), війна Путіна (Putins Krieg), війна на виснаження (Putins Abnutzungskrieg), геноцидна війна (genozidaler Krieg), брутальною війною (brutaler Krieg), злочинною війною (verbrecherischer Krieg), геноцид та війна на знищення (Genozid, Vernichtungskrieg)*, що передають жорстокий, неправовий характер дій Путіна:

Angriffskrieg gegen die Ukraine (WK 21.06.2023). Angriffskrieg in der Ukraine (WK 21.06.2023). Der russische Angriffskrieg (FAZ 02.01.2023). Der Ukraine-Krieg hat gezeigt, dass Europas Verteidigungsfähigkeit am Tropf der USA hängt (WamS 02.07.2023). Der russische Krieg gegen die Ukraine (FAZ 29.06.2023). Russland Krieg ändert nichts für Le Pen (FAZ 25.05.2023). Putins Angriffskrieg hat bereits vielen Menschen die Freiheit oder gar das Leben gekostet (WK 01.03.2023). Putins Krieg vertreibt Ukrainer aus ihrem Land und Investoren aus Russland (FAZ 21.02.2023). Wenn sich der Westen von Putins Abnutzungskrieg nicht beeindrucken lässt, wenn er massiv dagegen hält, steigt die Gefahr von Anschlägen auf unsere Infrastruktur mehr als deutlich (WK 26.01.2023). Der Abnutzungskrieg begünstigt

*Russland (FAZ 25.01.2023). Russland werde «uns weiter verbal terrorisieren und versuchen, uns einzuschüchtern», trotzdem müsse man tun, «was unsere Verpflichtung in einem **genozidalen Krieg** ist» (FAZ 24.01.2023). NATO und EU wollen in Zukunft noch enger kooperieren...im Kontext von «**Russlands brutalem Krieg** gegen die Ukraine» (FAZ 11.01.2023). ...**Verbrecherischen Krieg** gegen die Ukraine begann (FASoZ 01.01.2023). Es geht um Begriffe wie Faschismus, Totalitarismus, Führerdiktatur, **Genozid, Vernichtungskrieg** und Imperium... (FAZ 14.11.2022).*

Тексти представляють систему негативних асоціацій з цією війною, використовуючи висловлювання масштабності *рік сповнений страждань, руйнування і смерті, виснаження, нагле порушення безпекового і мирного порядку, третя Світова війна, демонічна:*

*Ein Jahr Krieg. **Ein Jahr voller Leid, Zerstörung und Tod** (FAZ 21.02.2023). Der Krieg, in dem Putin auf **die Erschöpfung** der Ukrainer und ihrer Unterstützer setzt, könnte lange dauern (FASoZ 19.02.2023). Der Krieg, der **nicht vorübergeht** (FAZ 21.02.2023). Der russische Angriff auf die Ukraine ist **eine brutale Verletzung der Sicherheits- und Friedensordnung**, die wir in den letzten Jahrzehnten in Europa hatten (FAZ 07.10.2022). Ich glaube, wir sind schon im **dritten Weltkrieg** (FAZ 13.03.2022). Der Krieg Russlands gegen die Ukraine hat uns, die Bewohner Europas, zurückgebombt ins 20. Jahrhundert. Es war recht friedlich ausgeklungen mit der Formel vom «Ende der Geschichte». Jetzt sind **seine Dämonen wieder da**: Krieg, auch der Luftkrieg mit seinen Schrecken. Kriegsverbrechen und millionenfache Flucht. Und ein Vernichtungskrieg gegen ein ganzes Land (FAZ 25.04.2022).*

Путіна зображують винуватцем чи ініціатором неповоротного зла, яке йому обернеться, що передається метафоричним виразом *випустити Джина із пляшки:*

Hat Zauberlehrling Putin den Geist aus der Flasche gelassen? (FAZ 27.06.2023).

Нічні бомбардування будинків, де мирно сплять українські сім'ї, розцінюється в цивілізованому світі як тероризм, а Росія, як і сам диктатор Путін, часто заміщаються в ЗМІ словом *терорист (ein Terrorist)*. Словникове значення

денотата *ein Terrorist* передбачає, що особа (держава) систематично поширює страх через насилля. Ця війна описується в текстах газет смисловими відповідниками *Terror, Wut, Rache* (терор, ненависть, помста). Путін особисто характеризується в цитаті через номінант *ein Schlächter* (вбивця):

*Es ist einfach nur **Terror, Wut, Rache**. Na klar ist Wladimir Putin ein **Schlächter** (WK 11.10.2022). **Der russische Kriegsherr** lässt sich durch seinen Außenminister Sergej Lawrow vertreten (FAZ 14.11.2022). **Ein Terrorist** (WK 11.10.2022). Russland ... hat sich durch den Angriff auf die Ukraine zum Außenseiter gemacht. Zu einem unberechenbaren **Aggressor, dem man nicht mehr trauen kann** (WamS 27.02.2022). Putin ist ein **Zögling des KGBs**, er wittert bei allen den Aufstand und traut keinem über den Weg (FASoZ 02.07.2023).*

Путінський режим асоціюється в Європі з аномальним злом, як *фашизм, тоталітаризм, одноосібна диктатура, геноцид, знищення та імперія*:

*Es geht um Begriffe wie **Faschismus, Totalitarismus, Führerdiktatur, Genozid, Vernichtungskrieg und Imperium** (FAZ 14.11.2022).*

Методи війни кремлівського режиму нагадують скоріше перелік усіх можливих злочинів з позначкою особливої тяжкості. В медіа-дискурсі Німеччини їх висвітлено за допомогою формулювань злочину (*Verbrechen*), вбивства (*Tötung*), порушення прав людини (*Menschenrechtsverletzungen*), депортація (*Deportation*), загрози (*Bedrohung*), насилля (*Gewalt*), насильство, твалтування (*Vergewaltigungen*), вбивства (*Mord*):

*Die Vereinten Nationen werfen Russland im Ukraine-Krieg schwere **Verbrechen gegen Kinder** vor. (WK 23.06.2023). **Menschenrechtsverletzungen** Russlands gegen die Bevölkerung der Krim-Tataren (FAZ 02.01.2023). Ein russischer Propagandist des Senders RT ruft die Truppen zu **Gewalt** gegen ukrainische Kinder auf (FAZ 25.10.2022). Zugleich machte sich Krasnowskij über **Vergewaltigungen** von Ukrainerinnen durch russische Soldaten lustig (FAZ 25.10.2022). Die russische Wagner-Gruppe **mordet** in der Ukraine (WK 18.03.2023). Das Gericht sieht sie (Lwowa-Belowa) als Schlüsselperson bei der **Deportation** ukrainischer Kinder aus den von Russland besetzten Gebieten der Ukraine an (FAZ 30.06.2023).*

Статті німецьких ЗМІ ілюструють читачам образ російської армії як стратегічно спеціального зібрання аморальних осіб з кримінальним минулим *Straftäter* (правопорушник), *Kriminellen* (кримінальні злочинці), що підкреслює виняткову жорстокість окупантів та злочинні методи ведення війни (*Russland setzt auf Straftäter*):

*Russland in seinem Angriffskrieg gegen die Ukraine nun auch offiziell vermehrt auf **Straftäter** und lockt sie mit der Aussicht auf Amnestien an die Front. Das Parlament am Dienstag legalisiert die Anwerbung von **Kriminellen** (WK 21.06.2023).*

Особливо виділяється в дискурсі вербалізація образу групи Вагнера в складі російської армії, яких німецькі журналісти зображують з натяком на абсурдність та презирство *Rechtsbrecher als Kriegshelden*. Керівника таких «героїв» Прігожина та ще одного путінського посіпаку чеченця Кадирова детермінізують через вираз «*effektive Manager*» *des Krieges*, що має викликати в уяві реципієнта асоціації щодо воєнного процесу, який таких керівників генерує учасниками у війні на стороні агресора (*Wenn Mörder ihre Chance wittern*), йменуючи їх порушниками законів (*Rechtsbrecher*) та серійними вбивцями (*Serienmörders*):

Der Tschetschene Kadyrow und der Petersburger Prigoschin inszenieren sich als «effektive Manager» des Krieges (FAZ 13.11.2022). Eigentlich wäre nicht die Armee der Ansprechpartner des Serienmörders, die solche wie ihn nicht nehmen darf. Sondern Jewgenij Prigoschins «Wagner-«Söldner» (FAZ 17.01.2023).

У цій війні вагнерівці не просто солдати (*Viel mehr als eine Söldnerarmee*), вони стали символом жорстокого вбивства: *Die russische Wagner-Gruppe mordet in der Ukraine (WK 18.03.2023).*

Європейське правове суспільство визначає відповідальних і вимагає покарання винних у злочинній війні. Найбільшим злочинцем вважається сам Владімір Путін, якого хочуть поставити перед Міжнародним судом в Гаазі, що відтворено в статтях з смисловими фразами у назвах *Haftbefehl gegen Russlands Präsident Putin, Haag, Internationaler Strafgerichtshof. ermittelt der IStGH wegen der russischen Kriegsverbrechen und sammelt bewiese, Putin vor Tribunal:*

Ein Haager Haftbefehl gegen Putin wäre möglich (FAZ 09.02.2023). Etliche EU-Staaten wollen ein Gericht, das auch Putin anklagen könnten (FAZ 28.01.2023). Es soll die russische Führung für das Verbrechen der Aggression zur Verantwortung ziehen, nach ukrainischem Recht, aber mit internationalen Richtern (FAZ 28.01.2023). Schon lange ermittelt der IStGH wegen der russischen Kriegsverbrechen und sammelt beweise (FAZ 17.01.2023). Putin vor Tribunal: Ein Tribunal, das russische Verbrechen im Krieg aufarbeitet — das wünschen sich nicht nur die Ukrainer (FASoZ 15.01.2023). Paukenschlag in den Haag: Der Internationale STRAFGERICHTSHOF hat wegen mutmaßlicher Kriegsverbrechen in der Ukraine Haftbefehl gegen den russischen Präsidenten Wladimir Putin erlassen... Putin sei mutmaßlich verantwortlich für die Deportation ukrainischer Kinder aus besetzten Gebieten nach Russland (WK 18.03.2023). «Es gibt keine viele unbeantwortete Fragen hinsichtlich der Umsetzung ukrainischen Rechts, das geändert werden muss», sagte Inese Libina-Egnere, die lettische Justizministerin. Sie sagte, dass alle drei baltischen Staaten ein hybrides Tribunal ablehnten und stattdessen ein Gericht nach internationalem Recht bevorzugen, das Putin anklagen könnte» (FAZ 28.01.2023).

Підсумовуючи детермінізацію смислового поля засудження війни і її винуватців, хочеться сказати, що вона представлена досить широким і яскравим спектром мовних засобів на сторінках німецьких газет.

Роль Президента України в захисті Демократичних ідеалів. Концепт VEREINTES EUROPA характеризується в дискурсі німецьких ЗМІ багатим референтним змістом, що включає також актуалізовану вербалізацію конкретних політичних постатей. Так у текстах газет відтворено яскравий образ Президента України Володимира Зеленського. Дискурс містить фрагменти констатуючої інформації про нього та винятковість його лідерських і моральних якостей, що передається метафоричними виразами *erster Soldat seines Landes* та *Die mächtigste Waffe der Ukraine ist ihr Präsident*:

Der 44-Jährige war, bevor er zum Präsidenten seines Landes gewählt wurde, Komiker, auch Regisseur und Schauspieler und Kabarettist. Jetzt, in diesen Tagen, in

denen sein Land vom russischen Despoten Putin brutal, ohne Gnade und ohne Grund, überfallen wird, aber ist er erster Soldat seines Landes. (WamS 27.02.2022).

ЗМІ вербалізують персону Зеленського, використовуючи цілісний вираз:

Sicher ist aber: Kein Präsident der Ukraine hat international je solch eine Bekanntheit erlangt – und solch einen Einfluss auf die Weltpolitik (WK 29.12.2022).

Важливим для рефертного образу Володимира Зеленського є формулювання *solch einen Einfluss auf die Weltpolitik*, що відображає смисл значення для світової політики.

Президентові України належить роль **об'єднуючої** складової в концепті, і в реальному протистоянні демократичного світу диктаторському режиму Росії. Його щоденні відеозвернення в соцмережах дозволяють світові тримати руку на пульсі і не втрачати актуальності цієї *війни світів*. Європа дивується стійкості Зеленського. Йому відноситься велика заслуга в тому, що Україна об'єдналась, вистояла і стоїть гордо, не дозволивши справдитись задуму Росії пройти Україну за три дні (*10 düstere Prognosen, die sich nicht bewahrheitet haben*)

Doch die Ukrainer belehrten die Welt eines Besseren. Präsident Wolodymyr Selenskyj blieb in der Hauptstadt und wandte sich in täglichen Videobotschaften voller Mut und Entschlossenheit an sein Volk (FASoZ 01.01.2023). *Selenskyj wünscht sich Geschichten der Freiheit* (FAZ 21.10.2022).

Активна міжнародна діяльність Президента України відображає смисл рішучості, сміливості і сили волі, що рухає Європу у цій боротьбі. Так в тексті його дипломатична позиція передається через лексеми *прохання, вимагання і вдячність* європейським партнерам (*Selenskyj verlangt Kampfflugzeuge von Europäern; Bei einem Besuch in London hat der ukrainische Präsident Wolodymyr Selenskyj am Mittwoch den Briten für ihre Unterstützung gedankt* (FAZ 09.02.2023). *Selenskyj mit großer Bitte in London* (WK 09.02.2023)).

Перенесено на сторінки німецьких газет багато крилатих висловів, що вживає Зеленський у своїх публічних промовах для проникнення в свідомість і серця європейців, щоб заручитись їхньою підтримкою. Об'єднуючий смисл його особистості втілюється через метафоричні звернення: *Gebt uns Flügel, um unsere*

Freiheit zu schützen (FAZ 09.02.2023); In Großbritannien ist der König ein Kampfpilot, in der Ukraine ist heute jeder Kampfpilot ein König (WK 09.02.2023); Wir haben Freiheit, Gebt uns Flügel, um sie zu schützen (FAZ 09.02.2023); Sklaven werden ins Paradies gelassen. Das ist der Sinn des ukrainischen Drängens nach Freiheit (FAZ 21.02.2023).

Налаштування лише на перемогу Президента України влучно передає сказана ним фраза, що в контексті стосується прохання забезпечити українців західними літаками, а в широкому розумінні відображає його неосяжну віру в справедливість боротьби, яку має підтримати світ: *робити все можливе і неможливе.*

Alles Mögliche und Unmögliches machen, um die Welt dazu zu bewegen, uns mit modernen Flugzeugen auszurüsten (FAZ 09.02.2023).

Європейські журналісти не приховують почуттів захоплення під час згадок про Володимира Зеленського у своїх статтях. Німецьке суспільство визнає внесок Володимира Зеленського у єднання Європи, вживаючи метафоричний вислів *Ein Held für die Welt* (пряме тлумачення номінанта *Ein Held* (герой) присвоює Зеленському визначний внесок пере світом, а також якості безстрашності, мужності й відданості людським цінностям). Про це свідчить цитата з виразом *Preis für die Einheit Europas 2023*:

Kürzlich hat er Karlspreisgesellschaft Aachen ihm dem Preis für die Einheit Europas 2023 zu erkannt (WK 29.12.2022).

Лексеми *Halt* (опора), *Vorbild* (приклад для наслідування) вербалізують високий рівень поваги від суспільства, заслуженої винятковими заслугами перед народом:

Er ist Halt und auch Vorbild für sein Volk. Die Karlspreisgesellschaft Aachen in ihrer Begründung für die Auszeichnung des ukrainischen Präsidenten (WK 29.12.2022).

Отже, особистісний референт Президента України Володимира Зеленського в концепті єднання відіграє важливу роль для його ціннісного

сміслового оформлення. В дискурсі Німеччини він ілюстрований як виняткова постать в історії не лише України, а й всієї Європи.

Результати лінгвістичного дослідження концепту VEREINTES EUROPA представляємо у вигляді графічного відтворення структури смислів (додаток В).

Висновки до розділу 2

У ході дослідження було виявлено мовні засоби, що актуалізують концепт VEREINTES EUROPA. Класифікація мовного матеріалу дає уявлення про те, які сфери людського досвіду залучені до процесу категоризації розглянутого фрагмента дійсності.

Понятійні ознаки досліджуваного концепту включені в дефініційних значень лексем *Europa*, *Europäische Union* і *vereinen*.

Встановлено етимологічну спорідненість лексем *die Union* і *die Vereinigung* (*von Staaten, Völkern, politischen Organisationen*) і визначено такі групи синонімічних значень для *vereintes Europa*: *Gemeinschaft in Europa*, *Koalition*, *Vereinigung von Staaten*, *Europäische Union*.

Визначено смислові значень концепту VEREINTES EUROPA в німецькій мовній картині світу: 1) *mehrere Staaten zu einer Einheit, engen Verbindung zusammenfassen (gehoben)*; 2) *Europäische Union auf der Grundlage gemeinsamer Interessen in sich vereinen*; 3) *mit einer Sache in Einklang bringen*; 4) *in einer Sache zugleich sein, gemeinsam mit etwas verbunden sein, gepaart sein*; 5) *zugleich besitzen, haben*.

На основі даних словників виведено такі периферійні смисли, значення *Vereintes Europa* в німецькій лінгвокультурі: 1) спільна мета, інтереси; 2) заслужена взаємна підтримка; 3) правова дисципліна; 4) надійність, взаємодопомога; 5) спільні цінності, ідеї; 6) спільна історія; 7) гарантований захист.

Виявлено найчастіші об'єктивовані значення, які упорядковані за принципом поля в моделі концепту. У структурі концепту VEREINTES EUROPA виділено зони, які упорядковані за принципом поля в моделі концепту:

1. Ядерна: «згуртованість Європейських країн навколо Демократичних ідеалів. Самозахист Європи через зміцнення України», «роль Німеччини як однієї з найвпливовіших сил ЄС», «поставки збройного забезпечення Україні».

2. Близня периферія: «руйнівний вплив Росії і її війни на Європу та шляхи протидії: енергетична незалежність, санкції, експорт українського зерна», «Україна – повноцінний член Європи?».

3. Дальня периферія: «засудження війни, особи Путіна і його режиму як руйнівника європейського суспільства», «роль Президента України в захисті демократичних ідеалів».

Культурна складова концепту охарактеризована притаманною німецькій лінгвокультурі (і політиці в тому числі) стриманістю висловлювань, виваженням фактів, відкритим обговоренням усіх поглядів й неспішністю рішень.

Досліджуваний концепт VEREINTES EUROPA в німецькому медіа-дискурсі виявився репрезентативним. Слід зазначити, що результати нашого дослідження не претендують на вичерпність, адже високий інтерес журналістів, зумовлений актуальністю подій, постійно насичує його новими смисловими відтінками, одночасно розширюючи спектр вербалізаторів.

РОЗДІЛ 3

ТОПОС-АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ VEREINTES EUROPA

3.1. Топос-аналіз як метод виявлення інтенцій дискурсу для формування концепту VEREUNTES EUROPA

Під час заключного етапу досліджується медійний (ЗМІ) дискурс на основі аналізу текстового корпусу німецьких газет *Frankfurter Allgemeine Zeitung (FAZ)*, *Welt am Sonntag (WamS)* і *Wiesbadener Kurier (WK)* за період з 24.02.2022 року до 31.07.2023 року, який базується на специфічній методиці в рамках парадигми «Sozialwissenschaftliche Hermeneutik (Hitzler/Honer 1997)», розробленою Мартіном Венгелером і представленою в праці «Topos und Diskurs. Begründung einer argumentationsanalytischen Methode und ihre Anwendung auf den Migrationskurs (1960–1985)». Якщо описаний лінгвістичний аналіз через побудову номінативного поля і відтворення його структури здійснені на семантичному рівні, то топоси й аргументаційні зразки відображають *Vereintes Europa* на рівні тексту.

Зі статей ЗМІ обираються теми, які в межах дискурсу активно дискусувались, і окреслюються в топоси – ключові аргументативні фігури. Аналіз аргументації ключових аспектів *Vereintes Europa* в контексті війни в Україні дозволить виділити ключові висловлювання в одну відкриту тематичну сферу і аналізувати їх, розглянувши дійсність з різних точок зору.

Топоси поділяються на *загальні*, які дозволяють розглянути річ/тему з різних сторін й містять *pro-* і *contra-*висловлювання, і *спеціальні(специфічні)*, які містять висловлювання чи думки, які для конкретної сфери є специфічними [55, с. 183]. Якщо в тексті нема достатньо сильних висловлювань, що відстоюють протилежні погляди на проблему, то визначаємо специфічні топоси з *однобічними* твердженнями [55, с. 296]. Головне завдання топосного аналізу –

дослідити зміст тексту як зрозумілий процес реконструювання суспільної реальної дійсності.

3.2. Загальні топоси концепту VEREINTES EUROPA

Німецький ЗМІ-дискурс пронизаний такими загальними топосами, що мають полярні *contra- i pro-* аргументативні точки зору і визначають формування концепту VEREINTES EUROPA:

1. Der Deutschland-Topos (топос Німеччини)

Абстрактно: Якщо країна/особа є вирішальною силою в певному регіоні/організації, то на неї покладається багато обов'язків під час війни у досягненні колективного добробуту.

Конкретно: Якщо Німеччина позиціонує себе провідною силою в Європейському Союзі і є такою, то повинна відповідати своєму статусу і виправдовувати очікування партнерів щодо поставок озброєння Україні.

Топос Німеччини відносимо до топосів реальності, в якому через позицію сили і авторитетності в Європі, ЄС і НАТО, від неї очікується певна поведінка і покладено багато обов'язків. Такі вислови переважають в усьому корпусі текстів без спроб зняти з Німеччини її відповідальну роль, навпаки, вона відтворюється часто як вирішальна. Підтверджується текстовим зразком:

***Pro:** Von Deutschland hängt so gut wie alles ab. Wir befinden uns im Krieg. Und da muss das größte Land führen (FAZ 20.10.2022).*

Deutschland wird immer vorne an sein, wenn es darum geht, die Ukraine zu unterstützen (Olaf Scholz) (WK 26.01.2023).

Wir brauchen deutsche Truppen und eine politische Sprache und militärische Fähigkeiten, die dem ausreichend Rechnung tragen (FAZ 20.10.2022).

***Contra:** In allen drei Ländern war seit Kriegsbeginn massiver Unmut über Deutschlands Rolle als «Bremsen» zu spüren (FAZ 29.01.2023).*

Auch die deutsche Führungsrolle löste in Paris aus (FAZ 21.02.2023).

2. Der Konfliktpartei-Topos (топос сторони конфлікту)

Абстрактно: Якщо держава/союз/альянс стає на сторону однієї зі сторін конфлікту, то вона не є безпосередньо стороною конфлікту.

Конкретно: Якщо Німеччина/ЄС/НАТО займає позицію підтримки України в її обороні, спираючись на правові підстави і не виходить за їх межі, то це не робить їх прямими учасниками конфлікту.

Даний аргументативний зразок підпорядковується юридичним реаліям організації правового суспільства, в якому передбачені рамки поведінки в ситуації війни неправомірної загарбницької природи. Законодавчі документи в такому випадку чітко визначають межі законної допомоги потерпілій стороні в рамках права на самозахист гарантованого ООН, виключаючи імовірність бути втягнутими у конфлікт в статусі учасника. Приклади підтверджують моральну участь європейців у боротьбі за право і правду і слугують pro-аргументами. Підтверджуємо прикладами зі статей:

Pro: Aber klar ist, Kriegspartei werden wir nicht, dafür werden wir sorgen. (Pistorius) (WK 26.01.2023).

Politisch sind die westlichen Staaten, ist also auch Deutschland längst Partei (FAZ 28.01.2023).

Deutschland ist Partei in einem Kampf ums Recht (FAZ 28.01.2023).

Contra: Es gehe bei jeder Waffenlieferung darum, eine Ausweitung des Ukraine-Krieges auf die Nato zu verhindern (WK 26.01.2023).

3. Der Waffenlieferung-Topos (топос поставок зброї) або **Der militärische-Unterstützung-Topos** (топос воєнної підтримки)

Абстрактно: Якщо країни/особи хочуть не допустити прориву сил агресора на свою територію, то повинні зміцнити боєздатність тої країни/особи, яка в актуальному часі бореться з цими силами.

Конкретно: Якщо європейські союзники не хочуть, щоб російські війська досягли території ЄС, то вони повинні забезпечити українську армію найефективнішими і найсучаснішими видами озброєння, щоб вона змогла зупинити наступ.

Цей топос включає три основні проблематичні аспекти: перший стосується топосу права на самозахист, що певним чином зобов'язує західних партнерів надавати Україні зброю для реалізації права на самооборону, а другий полягає в специфічних реаліях небезпеки, загрози для всієї європейської цілісності та ідейності. Аргументами для заперечення цього топосу виступають ризики ескалації та різкого зростання числа загиблого цивільного населення, адже потужна зброя спрямована на збільшення зони ураження. Третій *contra* аспект постанови зброї стосується зменшення запасів зброї в ЄС, що, у разі потреби, не дозволить самим європейцям ефективно захищатися. Приклади зі статей:

Pro: *Nötig sei daher, eine neue Art von Waffen zu liefern... Die besten neuen Waffentypen, die jetzt geliefert werden könnten, sind westliche Kampfpanzer, wie der deutsche Leopard oder der amerikanische Abrams (WK 14.12.2022).*

Deutschland und Europa würden die Ukraine «auch mit modernen westlichen Waffen» nachhaltig unterstützen (FAZ 23.06.2023).

Contra: *Sie habe den Konflikt auf ein neues Level der Konfrontation... Deutsche Panzer würden wieder an die «Ostfront» geschickt, was nicht nur den Tod russischer Soldaten, sondern auch der Zivilbevölkerung bedeute (WK 26.01.2023).*

Wahl ist aber auch: Jede neue Waffenlieferung in die Ukraine erhöht das Risiko einer direkten Konfrontation zwischen den Blöcken (WK 23.01.2023).

4. **Der Ukraine-Sieg-Topos** (топос перемоги)

Абстрактно: Якщо країна/народ представляє інтереси десятків інших держав/народів у боротьбі з агресором, то демократична правова спільнота буде солідарною з жертвою і вболіватиме за перемогу спорідненої держави-жертви як невід'ємної умови встановлення верховенства права, моралі і справедливості.

Конкретно: Оскільки Україна стикається з насильницьким нападом з боку агресора Росії і захищає інтереси цілого континенту, то Західні Демократії підтримуватимуть її визвольну боротьбу, а перемога українців сприймають як відновлення правової стабільності в Європі.

Цей аргументативний зразок стосується двох важливих основ європейської демократичної правої системи організації суспільства: правової, яка завжди

прагне верховенства закону, і моральної, яка не визнає наявності будь-яких форм насилля в суспільстві. Війна як така ніколи не буде виправдана в свідомості сучасного європейця. Інше питання – співвідношення сил в протистоянні, які виглядають на перший погляд не дуже оптимістично, і стають підставою для виникнення *contra* зразків в дискурсі. Приклади зі статей:

Pro: *Die Ukrainer werden diesen Krieg gewinnen, mit uns oder ohne uns (Ben Hodges) (WK 31.10.2022).*

Contra: *Wohl auch deshalb (hier: kein Glauben an Ukrainesieg) zögerte sie (die Bundesregierung), Waffen nach Kiew zu schicken (FASoZ 01.01.2023).*

Es gibt keinen anderen Weg als einen militärischen Sieg der Ukraine. Sonst käme der Krieg nach Europa. Putin führt einen Vernichtungskrieg, der sich immer weiter ausbreitet. Wir sehen das seit 20 Jahren: Tschetschenien, Georgien, Syrien, Ostukraine und nun dieser Krieg. Wie ein «russischer Frieden» aussieht, haben wir in Butscha, in Mariupol gesehen. Ich weiß nicht, ob Naivität, Angst oder politischer Zynismus diese Friedensaufrufer antreibt (FAZ 19.02.2023).

Contra: *Als Russland am 24. Februar die Ukraine überfiel, rechnete kaum jemand damit, dass sie sich erfolgreich wehren würde. In Talkshows prophezeiten Politikwissenschaftler und Militärs einen schnellen Fall Kiews. «Für den Westen ist die Ukraine verloren»... es ist nur eine Frage von Tagen oder ein paar Stunden, bis die Sache militärisch erledigt ist... Die Bundesregierung schien ebenso wenig damit zu rechnen, dass die Ukraine der russischen Übermacht standhalten könnte (FASoZ 01.01.2023).*

5. Der Abstimmung-Topos (топос узгодження)

Абстрактно: Якщо держава є членом організації/союзу/альянсу, то вона повинна всі важливі зовнішньополітичні рішення узгоджувати із союзниками.

Конкретно: Оскільки Німеччина, Польща та ін. є учасником НАТО та ЄС, то не можуть приймати самостійні рішення без узгодження партнерів щодо поставок зброї України.

Цей топос посиляється на правові підстави організації відносин між країнами-членами Європейського Союзу і НАТО. Вони зобов'язують учасників

до узгодження своїх важливих рішень, таких як поставки важкого озброєння третій стороні, що перебуває в стані війни. Саме тому Німеччина детально виважує усі рішення щодо передачі танків типу Леопард-2 Україні – країні, що не входить до жодної з названих організацій. Приклади зі статей:

Pro: *Wir haben vom ersten Tag des russischen Angriffs auf die Ukraine an unsere Außenpolitik mit der EU abgestimmt... (FAZ 30.06.2023).*

Wir werden weiter. Weil wir international abgestimmt handeln, sicherstellen, dass diese Unterstützung möglich ist, ohne dass die Risiken für unser Land darüber in eine falsche Richtung wachsen (WK 26.01.2023).

Contra: *Polen ist der lautstärkste Fürsprecher von Leopard-2-Lieferungen an die Ukraine. Der Grund dafür liegt auch im eigenen Sicherheitsempfinden. Zuletzt kamen sogar Andeutungen, man könne die Panzer ohne deutsche Zustimmung übergeben (FAZ 21.01.2023).*

6. Der Unterstützung-Topos (топос підтримки)

Абстрактно: Якщо країна/особа бореться з агресивно диктатурою за демократичні цінності, то інші представники демократичного світу будуть підтримувати її, виходячи з моральних та правових принципів.

Конкретно: Оскільки Україна відстоює у війні загальнодемократичні європейські цінності у війні з Росією, то демократичне суспільство світу буде її підтримувати у цій боротьбі.

Вирішальним для використання даного топосу є звернення мовця до загальних цінностей людського цивілізованого співіснування, підґрунтям якого є права людини, цінності, ідеї моралі. До цього топосу належать висловлювання, що посиляються на демократичні цінності як мотиви і причини поведінки, також розуміють в собі передбачувану поведінку в разі їх виникнення. Аргументативні зразки *contra* вбирають висловлювання, що представляють заперечення або сумніви реалізації очікуваної поведінки союзників щодо підтримки України. Приклади зі статей:

Pro: *Aber wir teilen die Werte einer freien, demokratischen Welt...Deshalb unterstützen wie die Ukraine bis zum Ende des russischen Angriffs (FAZ 30.06.2023).*

Derweil versicherten die NATO und die Europäische Union die Ukraine ihrer unerschütterlichen und fortdauernden Unterstützung (FAZ 11.01.2023).

Contra: *Es bleibt auch unklar, ob die großen Zögerer Deutschland und die USA wirklich entschlossen sind, ihr im Kampf gegen Russland so zuverlässig zu helfen, wie sie immer sagen (FAZ 29.06.2023).*

7. Der Sanktionen-Topos (топос санкцій)

Абстрактно: Якщо держава/особа є агресором, або підтримує загарбника у війні, до неї будуть застосовані санкції.

Конкретно: Оскільки Росія виступає агресором у війні проти України, а такі держави як Білорусія та Іран її підтримують, то Західні партнери застосовують до них економічні та персональні санкції.

В даному випадку йдеться про притаманні політичному дискурсу часто вживані аргументативні зразки. Вони стосуються конкретних економічних сфер чи осіб, що безпосередньо сприяють забезпеченню агресором своєї воєнної діяльності. Маючи правове підґрунтя, вони вказують на заборони чи обмеження міжнародної торгівлі газом і нафтою, а також в'їзду і діяльності конкретних осіб з оточення Путіна. Приклади зі статей:

Pro: *Die EU-Staaten heben ein achttes Paket mit Sanktionen gegen Russland auf den Weg gebracht (WK 06.10.2022).*

Contra: *Die westlichen Sanktionen gegen Russland und den Iran lassen die beiden Länder enger zusammenrücken (WK 26.01.2023).*

Russland ist aber gelungen, mehr Waren aus anderen Ländern zu beziehen und im Außenhandel sogar zuzulegen... Laut nichtrussischen, offiziellen Zahlen haben Indien, die Türkei sowie die beiden EU-Länder Ungarn und Bulgarien ihre Einfuhren aus Russland stark gesteigert. Hier geht vor allem um Öl und Ölprodukten (FAZ 11.02.2023).

Deutschland exportiert weniger – doch der russische Handel wächst, weil andere Länder einspringen (FAZ 11.02.2023).

8. Der Druck-Topos (топос тиску)

Абстрактно: Якщо країна/особа належить до організації/союзу і в потрібний момент не виявляє необхідної, на думку партнерів, рішучості в спільних інтересах, то на цю державу/особу буде чинитися зовнішній тиск від більш зацікавлених та ініціативних партнерів.

Конкретно: Оскільки Німеччина є членом ЄС і від її рішення залежать поставки зброї для оборони від Росії, але не проявляє очікуваної рішучості, то інші члени ЄС, більш занепокоєні загрозою, чинять на неї зовнішній дипломатичний тиск з метою пришвидшення ухвалення рішення про поставки бойових танків Україні.

Виведення такого топосу ґрунтується на особливостях європейської реальності, на яку вплинули конкретні рішення і дії, а також очікувана поведінка певних партнерів. Через імплікацію смислів морального і правового обов'язку в дискурсі описано передумови виникнення тиску на Німеччину в європейському просторі. У тексті розкривається ефективність такого методу впливу на політичних колег. *Contra*-аргументами виступають висловлювання про ігнорування Німеччиною думок зовнішніх політиків щодо будь-якого примусу. Приклади зі статей:

***Pro:** Aber natürlich erhöht die polnische Bereitschaft, der Ukraine Leoparden zu liefern, den Druck im politischen Kessel. In Deutschland, wo sich das strategische Argument seit Kriegsbeginn stark mit dem moralischen mischt, zeigt das schon Wirkung (FAZ 13.01.2023).*

***Contra:** Auf Ukraine-Konferenz in Ramstein hatte sich Deutschland am Freitag trotz erheblichen Drucks der Verbündeten noch nicht für die Lieferung von Kampfpanzern ins Kriegsgebiet entschieden (WK 23.01.2023).*

9. Der Verantwortlichkeits-Topos (топос відповідальності)

Абстрактно: Якщо особа/політичний режим веде загарбницьку війну, вчиняє злочини проти людини і людства, то повинні бути встановлені конкретні винуватці, що понесуть відповідальність за скоєне.

Конкретно: Оскільки Путін і його прибічники своїми діями призвели до нападу російської армії на Україну і ведуть злочинну війну, то вони є відповідальними за всі наслідки.

Цей топос належить до нормативних аргументативних зразків, в яких в дискурсі посилаються на проблеми, їхні причини, які в своїй формі належать до дій з передбаченою відповідальністю. В ньому об'єднуються висловлювання про односторонню повну відповідальність Путіна і конкретних осіб з його оточення за напад, війну і всі злочини, які скоєні у цій війні. Приклади зі статей:

***Pro:** Wenn Russland heute die Waffen schweigen lässt, dann ist morgen der Krieg zu Ende (WK 03.03.2023).*

Wie können für bestimmte Verbrechen Putin oder sein Verteidigungsminister. Der Generalstabchef, der oberste General oder zumindest eine Ebene darunter vor Gericht gestellt werden (WK 20.02.2023).

Dies hat alleine Präsident Putin zu verantworten (WK 01.03.2023).

Paukenschlag in den Haag: Der Internationale STRAFGERICHTSHOF hat wegen mutmaßlicher Kriegsverbrechen in der Ukraine Haftbefehl gegen den russischen Präsidenten Wladimir Putin erlassen. Putin sei mutmaßlich verantwortlich für die Deportation ukrainischer Kinder aus besetzten Gebieten nach Russland (WK 18.03.2023).

***Contra:** ...Hatte Berlusconi am 12. Februar in Mailand den ukrainischen Präsidenten Wolodymyr Selenskyj für den russischen Überfall auf sein Land verantwortlich gemacht. Hätte es die fortgesetzten ukrainischen Angriffe auf die von russischen Separatisten kontrollierten und inzwischen von Moskau annektierten Gebiete in ostukrainischen Donbass nicht gegeben, dann wäre es auch nicht zum Krieg gekommen (FAZ 21.02.2023).*

10. Der Leopard-2 Topos (топос Леопарда-2)

Абстрактно: Якщо особа/держава/союз хоче перемогти війну, то мають бути створені умови переваги, що дозволять пересилити ворога.

Конкретно: Якщо країни Європи хочуть, щоб Росія була переможена на полі бою в Україні, то повинні забезпечити українську армію сучасним озброєнням, особливо бойовими танками Леопард-2.

Даний топос об'єднує аргументаційні зразки, що вказують на зв'язки від причини (бажання перемогти Росію) до не/діяльності (передачі танків) у контексті загрози. Підтверджують такі приклади:

***Pro:** Leopard-2-Panzer würde der Ukraine sicher entscheidend helfen (FASoZ 15.01.2023).*

Eine außerordentlich wichtiger, womöglich entscheidender Faktor für die Ukraine im Kampf gegen Russland (WK 20.01.2023).

***Contra:** Sie sicherten zu, die Panzer nicht an die Ukraine weiterzuleiten, sondern dass sie in Deutschland oder bei NATO- oder EU-Parlament bleiben würden, um Lücken zu schließen, die durch die Weitergabe von Kampfpanzern an die Ukraine entstanden sind (FAZ 25.05.2023).*

11. Der Verhandlungen-Topos (топос переговорів)

Абстрактно: Якщо особа/держава прагне швидкого розв'язання конфлікту, то необхідно якнайшвидше спонукати сторони розпочати переговори.

Конкретно: Якщо Європа хоче швидкого закінчення війни між Україною і Росією, то повинна втрутитись в переговорний процес і сприяти йому.

Цей топос наближений до топосів реальності і права, виводиться на основі висловлювань, що передають ставлення в Європі до переговорів з Путіним. Приклади зі статей:

***Pro:** Diplomatie und militärische Handlungen müssen einhergehen (WK 01.03.2023).*

Die Ukraine soll nach dem Wunsch der USA ihren Widerstand gegen diplomatische Lösung mit Russland aufgeben (FAZ 01.11.2022).

***Contra:** Er (Rolf Mützenich) sehe derzeit kein Raum für Verhandlungen mit Putin über ein Ende des Ukraine-Kriegs (WK 01.03.2023).*

Russland hält Friedensverhandlungen mit der Ukraine derzeit für unmöglich. Der ukrainische Präsident Selenskyj hat als Bedingung für Friedensgespräch gesetzt, dass Russland seine Truppen komplett aus der Ukraine abzieht (WK 01.03.2023).

12. Der Ukraine-Integration-Topos (топос інтеграції України)

Абстрактно: Якщо особа/держава фактично вже перебуває під захистом групи/організації і відстоює спільні цінності, то вона заслуговує на повноцінну інтеграцію в цю групу/організацію.

Конкретно: Оскільки Україна вже отримує підтримку від ЄС і НАТО у війні проти Росії, то вона заслужила своє право на повноцінне членство в них.

Цей топос включає зразки, що вимагають/виключають реалізації права України на інтеграцію. Аргументитивні приклади категорії *contra* посиляються на актуальний стан війни та правові норми ЄС і НАТО. Приклади зі статей:

***Pro:** Scholz bekräftigte auch, dass ein Beitritt der Ukraine zur Nato vor einem Ende des russischen Angriffskriegs gegen die Ukraine nicht infrage kommt (WK 23.06.2023).*

***Contra:** Die NATO will keine Konflikte importieren und hat deshalb bisher kein Land aufgenommen, das gerade in einen Krieg verwickelt war (FASoZ 02.07.2023).*

Doch ist weder das Land noch die EU dafür reif (FAZ 11.02.2023).

13. Der Familie-Topos (топос сім'ї або топос моральності)

Абстрактно: Якщо поведінка і моральний образ особи/народу/держави відповідає ціннісним уявленням іншої держави/об'єднання, то вона є їхньою духовною частиною і отримує підтримку в боротьбі зі спільним ворогом.

Конкретно: Оскільки поведінка і моральний ціннісний образ України співпадає з цінностями європейців, то європейські країни сприймають її як частину своєї сім'ї і підтримають у війні з Росією.

Аргументаційні зразки цього ряду утворюють топос, що тісно пов'язаний з топосами реальності і гуманності. Через призму боротьби за європейську ідею Україна відтворюється в дискурсі через позитивні/негативні аргументи в боротьбі за них. Приклади зі статей:

***Pro:** Die EU und die Ukraine seien eine Familie. Ihr Schicksal ist unser Schicksal (FAZ 04.02.2023).*

***Contra:** Ukraine: militarisierte Marionette des Westens... (FAZ 09.02.2023).*

14. Der Belastungs-Topos (топос тягаря)

Абстрактно: Тому що особа/держава/союз обтяжена певними проблемами, то мають бути вжиті заходи, що їх зменшать чи усунуть.

Конкретно: Оскільки Німеччина та ЄС загалом обтяжені негативним впливом війни, то слід зробити все необхідне, щоб їх мінімізувати.

Як і інші виокремлені топоси цей слідує з конкретної точки зору сприйняття реальності через необхідні заходи стабілізації становища. Топос описано через причину (обтяження) і наслідок (необхідність заходів, що зменшать негативні прояви).

***Pro:** Der vor einem Jahr am 24. Februar ausgebrochene Ukraine-Krieg hat in der deutschen Wirtschaft tiefe Spuren hinterlassen. ...Schätzen die Wachstumsverluste durch Lieferengpässe und die stark gestiegenen Energiepreise... Erhebliche staatliche Mehrausgaben zeichnen sich jedoch für die Versorgung von einer Million ukrainischer Flüchtlinge in Deutschland, für den ukrainischen Staat und humanitäre Hilfe sowie für Verteidigung und die deutsche Energieversorgung ab (WK 20.02.2023).*

***Contra:** «Für den Westen würde das teuer. Die Ukraine würde zum Palliativpatienten, der nur am Geld-Tropf am Leben bliebe. Immer neue Fluchtwellen würden Europa destabilisieren» (FASoZ 16.07.2023).*

3.3. Специфічні топоси концепту VEREINTES EUROPA в німецьких публіцистичних дебатах

Німецькомовний публіцистичний дискурс наповнений такими специфічними (спеціальними) топосами, що формують концепт *VEREINTES EUROPA*:

1. Der Selbstverteidigung-Recht-Topos (топос права на самозахист)

Абстрактно: Тому що країна має визнаний статус незалежної держави, то інші держави/організації визнають її право на самозахист, і готові підтримувати в цьому праві.

Конкретно: Оскільки Україна має міжнародно визнаний статус незалежності, цілісності і суверенності, то світові організації, такі як НАТО, ЄС, визнають її права на самозахист під час російського нападу.

Цей топос, як і попередній, посиляється на правові основи міжнародних відносин. Підставами для виникнення схвальних аргументацій є міжнародне право народу на захист в разі агресивного правопорушного нападу. НАТО та його учасники визнають право України на захист від нападу Росії. Приклади зі статей:

***Pro:** Für die Nato war vom ersten Tag des russischen Angriffes auf die Ukraine klar, dass die Ukraine völkerrechtlich garantierte Recht auf Selbstverteidigung hat, dass die Nato-Mitglieder ihr Recht auf Unterstützung einer angegriffenen Nation wahrnehmen...(WK 26.01.2023).*

2. Der Europa-Sicherheit-Topos (топос європейської безпеки)

Абстрактно: Якщо на території держави/континенту/культурного осередку виникає війна, то це загрожує безпеці в усьому просторі, що їм належить, і повинні вживатись цілеспрямовані заходи для її стабілізації.

Конкретно: Оскільки російська війна в Україні призвела до порушення безпеки в Європі, то європейські країни повинні вжити заходів для її зміцнення.

Цей топос є змістово специфічним варіантом топосу реальності. Його виведено на основі констатуючих висловлювань в дискурсі, що підкреслюють факт порушення безпеки. Він включає необхідність певних змін європейського оборонного потенціалу. Сконструйований він з двох позицій: нарощування озброєння та зміцнення України, що дотично з топосами підтримки і постачання зброї. Приклади зі статей:

***Pro:** Der russische Angriff auf die Ukraine ist eine brutale Verletzung der Sicherheits – und Friedensordnung, die wir in den letzten Jahrzehnten in Europa hatten (FAZ 07.10.2022)*

Europa braucht ganz schnell einen Masterplan, um seine Rüstungsindustrie auszubauen – am dringendsten bei der Munition. Ohne diese mehr als unsympathische und gewiss nicht mehrheitsfähige Konsequenz der Zeitenwende wegen Putin, sein Umfeld und hoffentlich bald auch seine Konkurrenten im Kreml nicht an der Logik des Abnutzungskrieges zweifeln (WK 26.01.2023).

3. Der Aggressor-Topos (топос агресора)

Абстрактно: Якщо держава/особа одноосібно нападає на іншу країну, то ця держава/особа є агресором для цивілізованого світу.

Конкретно: Оскільки Росія/Путін нападають на Україну і ведуть брутальну війну всупереч всім правилам і законам, то вони визнаються агресорами.

Як топос агресора виділяємо аргументаційні зразки, які формулюють лише *pro*-позицію ставлення в Європі до Росії та до Путіна як до агресора. Описується однозначно негативна трактація дій нападника, що спонукає до об'єднання з метою протидії. Приклади зі статей:

Pro: Natürlich muss Deutschland mit seinen Verbündeten, aalen voran den Vereinigten Staaten, der Ukraine nach Kräften gegen den Aggressor Putin helfen (WK 23.01.2023).

4. Der Werte-Topos (топос цінностей)

Абстрактно: Якщо держава/союз оснований на демократичних цінностях свободи, миру, права, то боротьба за них є питанням екзистенції такої держави/союзу.

Конкретно: Оскільки європейська модель організації суспільства ґрунтується на засадах демократичних цінностей свободи, миру і права, то захист цих цінностей є необхідністю для існування такого суспільства.

Така аргументаційна лінія представляє топоси реальності (дійсності) і пояснює мотиваційний зв'язок від ситуації, що склалась, до передбачуваної поведінки. Через призму загрози в дискурсі відтворюються пріоритетні рішення для суспільства в контексті глобальної війни. Приклади зі статей:

Pro: Auch in unserem Land wird die Demokratie angegriffen (FASoZ 25.06.2023).

«*Es gibt Werte, die viel größer als die Ukraine sind, die man verteidigen muss. Es gibt Situationen, in denen Widerstand die Rettung bedeutet*», zitiert Scholz Yevgenia Belorusets» (WK 03.03.2023).

Aber durch den Überfall Russlands bedeute Frieden auch, sich der Aggression und dem Unrecht entgegenzustellen (WK 03.03.2023).

5. Der Gefahr-Topos (топос небезпеки)

Абстрактно: Якщо війна виникає на території, географічне положення якої відносно наближене до кордонів країни/союзу, то така війна становить загрозу безпеці цих сусідів.

Конкретно: Оскільки Росія нападає на європейську за розташуванням країну, що межує з ЄС, то це становить високу загрозу безпеці в ЄС.

Цей топос виведено на основі аргументативних зразків, що пов'язані з описом проблематичних аспектів. Він сформульований дуже узагальнено і граничить з топосами ризику ескалації та застосування атомної зброї. В ньому можна виділити змістовно специфічні небезпеки, такі як загроза цілісності, безпеці, демократичному устрою, добробуту і т.д. Цей топос аргументований висловлюваннями про очікувані негативні наслідки воєнного вторгнення Путіна в Україну для Європи. Об'єднує виключно зразки *pro*-аргументації. Приклади зі статей:

Pro: Wenn Putin die Ukraine in blutigem Morast versinken lässt, gerät die europäische Ordnung ins Wanken (WK 25.05.2023).

In Europa ist in einigen Ländern der Rechtsstaat in Gefahr (FASoZ 25.06.2023).

6. Der Angst-Topos (топос страху)

Абстрактно: Якщо особа/країна веде війну з високою жорстокістю та силою, то це породжує страхи у інших осіб/держав навколо.

Конкретно: Оскільки Росія демонструє світові на території України свою силу і жорстокість, то в інших європейських країн виникне сильне почуття страху перед нею і потреба швидко усунути його.

Аргументативні зразки формують топос сприйняття реальності через події і їх наслідки, що здатні викликати в свідомості індивідів та суспільства почуття

шоку і страху. В першу чергу, такі висловлювання передають стан загального страху, а також опис і констатацію заходів, вжитих через і як протидію проти нього. Приклади зі статей:

Pro: *In Osten Europas herrschte nun «die nackte Angst, dass Russland auch dort angreifen könne...» (WK 01.03.2023).*

Polen befürchtet russische Aggressionen gegen das eigene Land - und kappt nun viele Verbindungen. Polen sieht sich als mögliches nächstes Ziel russischer Aggressionen und ändert seine Beziehungen zu Russland deshalb grundlegend (FAZ 24.03.2022).

7. **Der Europa-Krieg-Topos** (топос європейської війни)

Абстрактно: Якщо війна ведеться проти країни, що належить історично, ідейно і культурно до певної групи, і є носієм спільних моральних і правових принципів, то це війна проти всієї групи.

Конкретно: Оскільки Україна є європейською державою, представляє її духовні цінності і наявний двосторонній правовий зв'язок, то ця війна має всі підстави вважатись війною проти Європи.

На рівні з іншими визначеними топосами цей топос веде з конкретного сприйняття реальності в необхідність вживання законних заходів з підтримки України в обороні. У контексті відбувається рішення через призму реальної загрози для Європи з однієї сторони, а з іншої, через правові чинники ЄС, що зобов'язують учасників цих правових відносин підтримувати народ України в цій загарбницькій війні. Приклади з тексту:

Pro: *Es ist wirklich Krieg in Europa, nicht weit weg von hier in Berlin (Bundeskanzler Olaf Scholz) (WK 26.01.2023).*

...Wies das Auswärtige Amt darauf hin, dass Russland nicht nur gegen Ukraine Krieg führte, sondern auch gegen die europäische Friedensordnung und das Völkerrecht (FAZ 28.01.2023).

8. **Der USA-Supermacht-Topos** (топос супер влади США)

Абстрактно: Якщо особа/держава перебуває під захистом і владою іншої особи/держави, то вона повинна узгоджувати свої дії з нею, оскільки перебуває в певній залежності.

Конкретно: Тому що безпека в Європі залежить від атомної сили США, то Німеччина та ЄС повинні скеровувати свої військові рішення у цій війні згідно їх політики.

Цей топос пояснює два аспекти: перший – безпекову ситуацію в Європі контролює Америка, і другий – причинно-наслідковий, оскільки владна позиція належить у військовому плані США, то Європа повинна в процесі прийняття військових рішень орієнтуватись на них. Зразки дискурсу представлені висловлюваннями категорії *contra*. Приклади зі статей:

Contra: In seiner Lesart kann es, um den Schutz Deutschlands zu bewahren, keine militärische Entscheidung ohne den «Geleitzug» durch die Supermacht USA geben, die im Zweifel mit ihren Atomwaffen ein Sicherheitsgarant für Deutschland ist. «Deshalb ist es richtig und mit voller Absicht geschehen, dass wir uns Stück für Stück vorangearbeitet haben», betont Scholz vor den Abgeordneten (WK 26.01.2023).

Deutschland sei nun nach Amerika «das größte Land», wenn es um Waffenlieferungen an Kiew gehe... (FAZ 15.07.2023).

9. Der Finanzen-Topos (топос фінансів)

Абстрактно: Якщо особа/країна/союз хоче вистояти і перемогти в боротьбі з сильним противником, то це вимагає великих затрат фінансових ресурсів.

Конкретно: Якщо Німеччина/Європейський Союз/Європа хоче перемогти Росію у цій війні, то це вимагає великих фінансових вкладень.

Цей топос може бути сформульований як варіант *contra*-підтримки України, а також як різновид топосу обтяження (*Belastungs-Topos*). Висока фінансова затратність на війну і оборонну індустрію подаються як наслідки рішення протидіяти і оборонятись від Росії.

Contra: Deutschland habe derzeit «keine Streitkräfte die verteidigungsfähig sind gegenüber offensiven, brutal geführten Angriffskrieg»...müsse Deutschland «leider wieder viel Geld für Waffen ausgeben» (WK 01.03.2023).

«Für den Westen würde das teuer. Die Ukraine würde zum Palliativpatienten, der nur am Geld-Tropf am Leben bliebe. Immer neue Fluchtwellen würden Europa destabilisieren» (FASoZ 16.07.2023).

10. Der Russland-Verrechnet-Topos (топос прорахунку Росії)

Абстрактно: Якщо особа/держава розпочала війну і не передбачила імовірний перерозподіл зовнішніх сил, то вона прорахувалась у вихідному результаті.

Конкретно: Оскільки Путін/Росія не врахували імовірності такої сильної підтримки України з боку Європи, то він/вона прорахувались у цій війні.

Топос включає заключення, які з позиції реальності вказують на помилки, допущені в минулому. Вони виступають *pro*-аргументами, вказуючи на стратегічну, кількісну і силову перевагу партнерів над Росією. Приклади зі статей:

Pro: Russische Präsident Wladimir Putin habe sich mit dem Angriffskrieg fundamental verrechnet... Putin habe sowohl den Mut der Ukrainer als auch den Willen ihrer europäischen Verbündeten unterschätzt. Nun reagiere Putin mit einer furchtbaren und zugleich völlig verzweifelten Strategie der verbrannten Erde... aber auch damit kommt er nicht durch (WK 15.12.2022).

Ich glaube, dass die Russen weder verrückt noch dumm sind. Trotz ihrer völligen Misskalkulation beim Angriff auf die Ukraine (FAZ 20.10.2022).

Seit Putin die Ukraine überfiel, hoffen Kiew und seine Verbündeten, dass er die Vergeblichkeit der Aggression einsieht – oder von Angehörigen des Regimes abgesetzt wird (FAZ 26.06.2023).

11. Der Sondertribunal-Topos (топос особливого Трибуналу)

Абстрактно: Якщо особа є винною в масштабних злочинах, масових вбивствах та чинить злочини проти людини і людства, то правосуддя має здійснювати особливий Трибунал.

Конкретно: Оскільки Путін є відповідальним за війну в Україні і злочини пов'язані з нею, то європейська спільнота вимагає для нього особливого Трибуналу, що зможе максимально притягнути винних до відповідальності.

Цей топос належить до топосів права, які основані на юридично-аргументованому мовленні. Конкретні юридичні постанови визначають діяльність для притягнення до відповідальності. В дискурсі присутні виключно *pro*-аргументації і дискутуються способи і форми перебігу юридичного процесу. Приклади зі статей:

Pro: *Etliche EU-Staaten wollen ein Gericht, das auch Putin anklagen könnten... Es soll die russische Führung für das Verbrechen der Aggression zur Verantwortung ziehen, nach ukrainischem Recht, aber mit internationalen Richtern (FAZ 28.01.2023). Ein Haager Haftbefehl gegen Putin wäre möglich (FAZ 09.02.2023).*

12. Der Atom-Risiko-Topos (топос ризику атомної зброї)

Абстрактно: Якщо особа/держава погрожує атомною зброєю, це становить високий рівень ризику для цілого континенту, а отже мають бути вжити негайні заходи врегулювання.

Конкретно: Оскільки погрози росії застосувати ядерну зброю збільшують ризики для Європи, то необхідно проявляти реакцію на них.

Цей топос тісно пов'язаний з топосами небезпеки і страху. Пояснює причинно-наслідкові зв'язки, що вимагають негайних дій в контексті погроз з боку Росії щодо застосування атомної зброї. Приклади зі статей:

Pro: *Ein solcher Angriff auf Europas größten Meiler könne Folgen weit über die Ukraine hinaus haben... Radioaktivität kennt keine Grenzen (WK 23.06.2023).*

Im Bereich der Verteidigung müssen wir immer die schlimmstmöglichen Szenarien in Betracht ziehen. Wenn sie nicht eintreten, dann ist es gut. Wir könnten davon ausgehen, dass die Russen eine Art taktischer Waffe in der Ukraine einsetzen. Oder sie könnten eine Art radioaktiver Bedrohung fabrizieren, indem sie etwa in einem Atomkraftwerk etwas durcheinanderbringen (FAZ 20.10.2022).

13. Der Verurteilung-Topos (топос засудження)

Абстрактно: Якщо особа/держава вчиняє неприйнятні для демократичного суспільства дії, то важливим кроком є колективний публічний осуд.

Конкретно: Оскільки Путін/Росія демонструють у війні аморальну і антиправову поведінку великих масштабів, то міжнародній спільноті важливо об'єднатись в засудженні таких дій.

Виведення цих аргументаційних зразків оснований на прийнятних позитивних прикладах поведінки в межах закону і моралі. Змістова специфічність топосу полягає у ідентифікації передбачуваної позиції засудження агресії. Топос представлено зразками позиції *pro*. Приклади зі статей:

Pro: Auch die Europäische Fußball-Union Uefa, die wie die Fifa jahrelang die Nähe zum russischen Präsidenten Wladimir Putin pflegte, verurteilte zwar die Invasion Russlands in die Ukraine, verbannte bislang aber weder russische Mannschaften noch russisches Geld aus ihren Wettbewerben. Der Druck steigt täglich (WamS 27.02.2022).

14. Der Energie-Unabhängigkeit-Topos (топос енергетичної незалежності)

Абстрактно: Якщо особа/держава/союз прагне зменшити залежність і негативний вплив іншої особи/держави, то слід уникнути будь-якої залежності і зменшити фінансування шляхом обмеження/припинення економічних відносин.

Конкретно: Тому що Росія є агресором і становить загрозу Європі, то європейським країнам слід бути енергетично незалежними від неї, щоб унеможливити будь-які політичні маніпуляції в майбутньому та припинити фінансування війни.

Топос виведено через пояснення причин погіршення становища на енергетичному ринку Європи і їх усунення через досягнення енергетичної незалежності від Росії. В нормативному прояві причина (обтяження російською монополією в закупівлі газу та нафти країнами ЄС) і наслідки (необхідність зменшення впливу Росії) взаємозалежні від рішення відмовитись від російських енергоносіїв. На цих та інших негативних проявах (енергетична криза, здорожчання цін, зменшення добробуту) базуються висловлювання категорії *pro*, що виступають за об'єднання проти Росії. Підтверджуємо прикладами:

***Pro:** Europarlament will EU von Russland entkoppeln. Mehr als 200 Milliarden Euro soll die EU bis 2027 investieren, um sich von den russischen Energiequellen zu entkoppeln» (FAZ 01.11.2022).*

Die Tschechische Republik unternimmt einen weiteren Schritt, um sich vollständig von russischen Energielieferungen unabhängig zu machen (FAZ 25.05.2023).

15. Der Ukraine-Aufbau-Topos (топос відбудови України)

Абстрактно: Якщо особа/держава зазнає матеріальних збитків в результаті неправомірних дій іншої особи/держави, то в рамках законодавства демократичних країн може розраховувати на допомогу від них, в тому числі на відновлення.

Конкретно: Тому що Україна зазнає руйнувань від злочинної війни агресора, то сильніші європейські партнери зобов'язуються підтримувати її відбудову.

Аргументаційні зразки виводять топос відбудови України, що посиляються на висловлювання в німецьких газетах щодо відшкодування збитків інфраструктурі та економіці і власне відбудову післявоєнної України.

***Pro:** Wir wollen in Berlin gemeinsam gründlich berechnen, wie die Ukraine Schritt für Schritt wieder aufgebaut werden kann (FAZ 23.10.2022).*

Die EU will die Ukraine auch nach dem Krieg unterstützen – und berät, wer den Aufbau bezahlen soll... Klar ist auch, dass die EU die Ukraine langfristig bei «der Behebung von Schäden, der wirtschaftlichen Erholung und dem Wiederaufbau» unterstützen wird, und zwar «stabil, vorhersehbar und nachhaltig», wie es in den Schlussfolgerungen heißt (FAZ 30.06.2023).

Виведені топоси домінують у сучасному німецькомовному медіа-дискурсі та виявляють основні ціннісні орієнтири *vereintes Europa* в контексті російської агресії в Україні.

Висновки до розділу 3

Топосний аналіз за методикою Мартіна Венгелера – це ефективний метод дослідження дискурсу за допомогою виділення аргументаційних зразків. На основі критичного підходу до аналізу співвідношення сил в європейському суспільстві визначено вплив на соціальні зміни, створено уявлення про систему сповідуваних у Європі цінностей та інтерпретаційних систем.

За допомогою виділення аргументаційних зразків в текстах німецькомовних ЗМІ мовними засобами сконструйовано суспільну дійсність соціально-політичної та економічної кризи Європейського Союзу, що спричинена воєнною агресією Росії в Україні і, разом з тим, на території Європи.

Відповідно до методики Мартіна Венгелера виділено контекст-абстрактні і контекст-специфічні (конкретні) топоси. Аргументаційні приклади в них передано через дихотомію *pro* і *contra*, що в політичному дискурсі визначаються як особливо важливі.

Досліджуваний текстовий корпус включає 220 текстів статей з німецькомовних газет на тему російської війни в Україні та зворотних на неї реакцій в Європі в суспільній, політичній, економічній і військовій сферах. Інтерпретація лінгвістично смислових частин тексту сприяла виділенню провідних смислів, що визначають дискурс на даному етапі як імпліцитні смислові передумови для *VEREINTES EUROPA*. Сконструйована мовними засобами дійсність представлена у вигляді змістово-формальної, причинно-наслідкової єдності мотивів, причин і очікуваних дій. За допомогою топос-аналізу виявлено комунікативні інтенції мовця, які спрямовані на аргументацію рішення участі європейських держав в українсько-російському воєнному конфлікті, розкрити в причинно-наслідковому зв'язку основні теми, що охоплюють формування *VEREINTES EUROPA*, а отже когерентно (взаємозалежно) представляють дискурс.

В результаті топос-аналізу виведено 29 провідних аргументаційно інтерпретованих смислів (з них: 14 загальних і 15 специфічних): топос європейської війни, топос Німеччини, топос супер влади США, топос частини конфлікту, топос права на самозахист, топос поставок зброї або воєнної

підтримки, топос перемоги, топос узгодження, топос підтримки, топос європейської безпеки, топос санкцій, топос тиску, топос агресора, топос цінностей, топос небезпеки, топос відповідальності, топос страху, топос Леопарда-2, топос особливого Трибуналу, топос ризику атомної зброї, топос засудження, топос переговорів, топос фінансів, топос прорахунку Росії, топос інтеграції України, топос сім'ї або топос моральності, топос тягаря, топос енергетичної незалежності, топос відбудови України.

Основним проявом VEREINTES EUROPA є бажання європейців досягнути верховенства Права в російсько-українській війні та безпеки в Європі зі збереженням існуючого демократичного порядку і економічної стабільності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дослідження концепту VEREINTES EUROPA за допомогою дискурсивно-когнітивного підходу і його активації в сучасному німецькомовному медіа-дискурсі і лексикографічних джерелах дало змогу встановити мовні засоби об'єктивації концепту і його структурно-семантичні компоненти. Поетапне

застосування комплексної методики дозволило прослідкувати особливості формування і реалізації концепту антропометричної природи.

В результаті дослідження концепту VEREINTES EUROPA вдалося встановити його відмінні ознаки з концептом EUROPA, які полягають в переорієнтації понятійного складника в структурі з предметного ідейно-географічного на діяльно-ознаковий, виражений через смисл єднання на континенті з метою збереження і захисту європейської демократичної цивілізації, що виходить за рамки ЄС, та з метою забезпечення реалізації її принципів в контексті війни в Україні.

Головним мотивом виникнення концепту VEREINTES EUROPA в сучасних німецьких ЗМІ є прагнення забезпечити дотримання норм міжнародного права в світлі відкритої воєнної агресії між двома країнами, а також – захистити Демократичну модель суспільства в Європі в контексті глобальної загрози з боку Авторитарної анти-демократичної системи.

В основу поняттєвого складника VEREINTES EUROPA покладено комбінацію значень дієслова *vereinen*, іменників *das Europa, die Union, die Europäische Union*: 1) декілька держав підводити до певної єдності, тісних відносин; 2) об'єднувати Європейський Союз в собі на основі спільних інтересів; 3) узгодитися в певному питанні; 4) одночасно поділяти участь в певному питанні, бути поєднаними; 5) одночасно поділяти рівні права на щось.

На основі даних словників і фразеологізмів виведено неосновні другорядні смисли, що присутні в німецькій лінгвокультурі для значення *Vereintes Europa*: 1) спільної мети, інтересів; 2) заслуженої взаємної підтримки; 3) правової дисципліни; 4) надійності, взаємодопомоги; 5) спільних цінностей, ідеї; 6) спільної історії; 7) гарантованого захисту.

Ціннісні складники VEREINTES EUROPA формуються на основі загальнонімецьких і загальноєвропейських, а саме: *ORDNUNG, ANGST, PFLICHT, PÜNKTLICHKEIT, FLEIß, DISZIPLIN, SPARSAMKEIT, ORGANISATION* та ін. Спостерігається актуалізація таких складників як: *SICHERHEIT, GEMEINSAMKEIT, ANGST, SOLIDARITÄT, EUROPA, EU,*

DEMOKRATIE, WELTORDNUNG, UNTERSTÜTZUNG, HILFE, WAHRHEIT та ін. Європа і німецьке суспільства в тому числі переживають нові форми страху, що вплинули на їх ККС, що спричинило виникнення нових концептів: RUSSISCHE AGGRESSION, RUSSISCHER FRIEDEN, SOLIDARITÄT, ORDNUNG та WELTORDNUNG, PROPAGANDA та ін. Виникнення VEREINTES EUROPA зумовлено синтезом основних німецьких цінностей та страхом за європейську безпеку (загроза вторгнення, ризик опинитись у війні з Росією, імовірність застосування ядерної зброї та ін.).

Концепт VEREINTES EUROPA – це складна ментальна структура, що увібрала в себе ціннісно-образні уявлення про Європу і відображає спільні прагнення, духовну, ідеологічну, політичну, економічну єдність європейського суспільства в умовах зовнішньої загрози.

Проведений аналіз дискурсного матеріалу показав, що ім'я концепту *Vereintes Europa* представлено в текстах синонімічними варіантами: 1) *Europa*; 2) *EU, EU-Staaten, Europäische Union*; 3) *Verbündete*; 4) *Westen, Westliche Staaten*; 5) *Partner(-schaft, -länder)*; 6) *Demokraten, Demokratie*; 7) *Staatengemeinschaft (Gemeinschaft)*; 8) *(Europäische) Solidarität*; 9) *Die Vereinten Nationen und NATO*; 10) *Geschlossen(heit)*; 11) *Wir, dutzende Staaten* та ін.

За допомогою концептуального структурування відтворено семантичні групи в структурі концепту, які впорядковані за принципом полів. Ядро концепту VEREINTES EUROPA включає три семантичні групи: 1) згуртованість європейських країн навколо Демократичних ідеалів та самозахист через зміцнення України; 2) роль Німеччини як однієї з найвпливовіших сил ЄС; 3) поставки збройного забезпечення Україні. Для ядерної зони характерна лексика вираження підтримки України як друга-захисника на фоні небезпеки з боку Росії, що спонукає європейські країни до об'єднання в протистоянні агресії, відстоюванні Демократії через допомогу, підтримку і зміцнення України морально, фінансово та зброєю.

До ближньої периферії увійшли такі семантичні групи: 1) руйнівний вплив Росії і її війни на Європу та шляхи протидії: енергетична незалежність, санкції, експорт українського зерна; 2) Україна – повноцінний член Європи?

Дальню периферію концепту представлено такими семантичними групами: 1) засудження війни, особи Путіна і його режиму як руйнівника європейського суспільства; 2) роль Президента України в захисті Демократичних ідеалів.

Топос-аналіз розглядаємо як актуальний додатковий засіб для виявлення специфіки аргументації дискурсу в німецьких ЗМІ за період російської агресії в Україні. Визначено 29 основних топосів, таких як: 1) Der Deutschland-Topos; 2) Der Europa-Krieg-Topos; 3) Der USA-Supermacht-Topos; 4) Der Konfliktpartei-Topos; 5) Der Selbstverteidigung-Recht-Topos; 6) Der Waffenlieferung-Topos або militärische Unterstützung-Topos; 7) Der Ukraine-Sieg-Topos; 8) Der Abstimmung-Topos; 9) Der Unterstützung-Topos; 10) Der Europa-Sicherheit-Topos; 11) Der Sanktionen-Topos; 12) Der Druck-Topos; 13) Der Aggressor-Topos; 14) Der Werte-Topos; 15) Der Gefahr-Topos; 16) Der Verantwortlichkeit-Topos; 17) Der Angst-Topos; 18) Der Leopard-2 Topos; 19) Der Sondertribunal-Topos; 20) Der Atom-Risiko-Topos; 21) Der Verurteilung-Topos; 22) Der Verhandlungen-Topos; 23) Der Finanzen-Topos; 24) Der Russland-Verrechnet-Topos; 25) Der Ukraine-Integration-Topos; 26) Der Familie-Topos; 27) Der Belastung-Topos; 28) Der Energie-Unabhängigkeit-Topos; 29) Der Ukraine-Aufbau-Topos.

У результаті проведеного дослідження було поглиблено уявлення про концепт VEREINTES EUROPA як складне ментально-культурне утворення, уточнено смислове наповнення поняттєвої дефініції, відтворено його структуру та охарактеризовано аргументацію в текстах дискурсу.

Перспектива подальшого наукового пошуку вбачається в описі особливостей функціонування концепту VEREINTES EUROPA у різних типах дискурсу та застосування описаної методики для аналізу концептів, поява яких спричинена політичними, економічними та соціальними викликами третього тисячоліття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващенко А. В., Гаврилов В. М., Дятлов В. О., Казимір В. А., Кеда М. К., Соломенна Т. В. Концепт «Європа» : навч. посібник. Чернігів: Десна-Поліграф, 2018. С. 108–162.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000728%5F5 (дата звернення: 10.03.2023).
3. Вільчинська Т. П. Концепт «війна»: особливості мовної об'єктивізації у газетному тексті // Лінгвістичні студії. 2017. Вип. 34. С. 110–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2017_34_16 (дата звернення: 20.03.2023).
4. Гайволя О. Й. Концепт VEREINTES EUROPA у контексті російської війни в Україні на матеріалі німецьких ЗМІ. Молода наука Волині : пріоритети та перспективи досліджень : матеріали XVII міжнар. наук.-практ. конф. асп. і студ. (м. Луцьк, 16–17 трав. 2023 р.). Луцьк, 2023. С. 279–282. URL: Збірник матеріалів конференції_2023.pdf.
5. Гнатівський М. М. Ідея Європи – це ідея простору прав людини // Експертний центр з прав людини. Дата публікації 10.12.2019. URL: <https://ecpl.com.ua/news/16383/> (дата звернення: 01.03.2023).
6. Голик С. В. Компонентний аналіз лексеми-імені концепту OLD AGE // Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. Германські мови. 2020. Т. 31(70), Ч. 1. № 3. С. 102–107 DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.3-1/18>.
7. Голобородько К. Ю. Лінгвістичний статус концепту // Культура народів Причорномор'я. 2002. № 32. С. 27–30. DOI: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/75094>.
8. Гордієнко Д. С. Античний спадок як чинник європейської ідентичності України // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія» : матеріали VI Міжнар. наук. конф. «Культура в горизонті сталих і плинних ідентичностей», 12–13 квітня 2013 р., Острог. Ч. 1.

Острог, 2013. Вип. 11. С. 66–67, 71–73. URL: <https://core.ac.uk/reader/12242442> (дата звернення: 15.03.2023).

9. Джеріх О. С. «Концепт» у сучасній когнітивній лінгвістиці та лінгвокультурології: поняття та структура // Типологія мовних значень у діяхронічному та зіставному аспектах. Зб. наук. праць. 2018. Вип. 35–36. С. 61–68. DOI: <https://doi.org/10.31558/2075-2970.2018.35-36.7>.

10. Донська А. Г. Концепт Європи та майбутнє ЄС // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. 2016. Вип. 3/4 (31–32). С. 143–148. URL: <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/140501/137584> (дата звернення: 14.03.2023).

11. Дописувачі Вікіпедії. Frankfurter Allgemeine Zeitung. Українська вікіпедія. 6 травня 2022, 05:17 UTC. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Frankfurter_Allgemeine_Zeitung (дата звернення: 07.07.2023).

12. Дописувачі Вікіпедії. Welt am Sonntag. Українська вікіпедія. 3 квітня 2022, 16:2023 UTC. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Welt_am_Sonntag (дата звернення: 07.07.2023).

13. Зайцев М. О. Європа як культурний феномен // Наукові записки. Спеціальний випуск : у двох частинах. К.: КМ Академія, 2000. Т. 189, Ч. 1. С. 64–67. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ce0b1d67-ceb4-44be-b576-d4e87a09e138/content> (дата звернення: 12.04.2023).

14. Зайцев М. О. Європа як ідея (передумови та початкове становлення) // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія». Острог, 2014. Вип. 16. С. 96–104. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32258413.pdf> (дата звернення: 17.04.2023).

15. Заньковська Г. Д. Методи дослідження концептів // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2015. № 19. Т. 2. С. 102–104. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_5/Filologi43_5.pdf (дата звернення: 25.03.2023).

16. Івасюк Г. О. Концепти «EUROPA» і «TOLERANZ» у сучасній німецькій лінгвокультурі // Мова. 2020. № 34. С. 43–47. URL: <https://doi.org/10.18524/2307-4558.2020.34.219510>.

17. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології). Київ: ВД Дмитра Бураго, 2006. 328 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Ivaschenko_Viktoriiia_Liudvigivna/Kontseptualna_reprezentatsiia_frahmentiv_znannia_v_naukovo-mystetskii_kartyni_svitu.pdf?PHPSESSID=2ccg2eb2mnmr4ru67tpq2oue87 (дата звернення: 09.04.2023).

18. Колегаєва І. М. Конструювання номінативного поля концепту: етапи та одиниці // Записки з романо-германської філології. 2018. Вип. 1. С. 121–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zrgf_2018_1_19 (дата звернення: 15.04.2023).

19. Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу : монографія. Київ–Івано-Франківськ. В-во «Плай», 2004. 248 с. URL: <https://kzigm.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/65/2018/04/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D0%BE-%D0%92-%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%82%D0%B8-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%B4%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D1%83-1.pdf> (дата звернення: 28.03.2023).

20. Ладика О. В. Методологія дослідження лінгвокультурного концепту AMERICAN DREAM // Одеський лінгвістичний вісник. 2015. № 6, Т. 1. С. 47–51. URL: https://www.researchgate.net/publication/323105622_METODOLOGIA_DOS_LIDZENNA_LINGVOKULTURNOGO_KONCEPTU_AMERICAN_DREAM (дата звернення: 27.04.2023).

21. Лисенко Л. В. Роль лінгвокультурних доміант у процесі формування ідентичності німецькомовної спільноти (на прикладі концепту ORDNUNG) // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія

Германістика та міжкультурна комунікація. 2019. Вип. 2. С. 151–157
DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2019-2-22>.

22. Лисецька Н. Г. Концепт «Europa» у німецькій лінгвокультурі // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Філологічні науки. 2016. Книга 1. С. 175–180.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2016_1_36 (дата звернення: 25.03.2023).

23. Lysetska N. H. Konzept „Europa“ an der Schwelle zweier Jahrtausende // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 9(77). С. 51–55.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2020_9_15.
DOI: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9\(77\)-51-55](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2020-9(77)-51-55).

24. Лисецька Н. Г., Гайволя О. Й. Вербалізація концепту VEREINTES EUROPA в німецьких ЗМІ. Актуальні питання гуманітарних наук: наук. журн. Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 62. Том 1. С. 221–229. (Категорія Б). DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/62-1-32>.

25. Мізін К. І. Верифікація лінгвокультурної своєрідності німецьких концептів за допомогою мовних корпусів // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Етнолінгвістика. Лінгвокультурологія. Взаємодія мов. Типологія мов. 2017. № 3. С. 208–213. URL: <https://www.rgf.vnu.edu.ua/index.php/rgf/issue/view/1> (дата звернення: 02.05.2023).

26. Мілютіна О. К., Заремська І. М. Поняття концепту з погляду лінгвоконцептології // Актуальні проблеми перекладознавства та романо-германської філології. Чернівці, 2018. Вип. 1(15). С. 240–244.

27. Плотнікова Н. В. Алгоритм аналізу лінгвокультурного концепту // STUDIA UKRAINICA POSNANIENSIA. Adam Mickiewicz University Press. Poznan, 2013. vol. I. S. 165–170.
URL: http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_14746_sup_2013_1_21 (дата звернення: 03.04.2023).

28. Плотнікова Н. В. Поняття «концептосфера» та «концепт» у сучасній лінгвістиці // Вчені записки Таврійського Національного імені Університету В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Ч. 1. Т. 31 (70). № 1. ВД «Гельветика», 2020. С. 91–96
DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-1/17>.
29. Портнов А. В. Між «Центральною Європою» та «Русским миром»: Сучасна Україна у просторі міжнародних інтелектуальних дискусій. Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ, 2009. 160 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002919> (дата звернення: 27.02.2023).
30. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя : Прем'єр, 2008. 332 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/437121/> (дата звернення: 25.02.2023).
31. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми: монографія. Дніпропетровськ: Біла, 2013. 307 с.
32. Розвод Е. В. Концептуальний аналіз як стрижневий метод дослідження концепту // Розділ І. Когнітивна лінгвістика. 2017. Вип. 3. С. 61–67. URL: <https://www.rgf.vnu.edu.ua/index.php/rgf/article/view/13> (дата звернення: 21.06.2023).
33. Скаб М. В. Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери. Чернівці : Рута, 2008. 559 с.
34. Словник української мови. URL: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%82> (дата звернення 27.03.2023).
35. Стейнер Джордж. ІДЕЯ ЄВРОПИ URL: <https://www.historians.in.ua/index.php/en/dyskusiya/2806-dzhordzh-stejner-ideya-evropi> (дата звернення: 12.05.2023).
36. Черненко О. І. Концептополе ДУХОВНІ ЦІННОСТІ в ідіюстилі Віктора Бойка : дис. ...доктора філософії. 035. Харків, 2021. 272 с. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Rada/Razova_rada/13_05_21/dis_Chernenko_1.pdf (дата звернення: 14.05.2023).

37. Шевченко Л. Л. Мовно-інформаційні моделі концептосфери Нового Завіту в українській рецепції : дис. ... доктора філол. наук: 10.02.01. Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 2021. 396 с.
URL: https://ulif.mon.gov.ua/system/files/shevchenko_dys.pdf (дата звернення: 18.03.2023).

38. Шевченко О. М. Поняття концепту в сучасній перекладознавчій парадигмі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного у-ту. Сер: Філологія. 2021. № 48 Т. 4. С. 128–131.
URL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/16579/1/The_concept_in_the_modern.pdf. DOI: [http s://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.48-4.32](http://s://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.48-4.32).

39. Широков В. А., Лучик А. А. Парадигмальні засади лінгвістики першої половини ХХІ століття // Мовознавство. 2021. № 5. С. 3–16.
URL: <https://movoznavstvo.org.ua/vsi-nomera-zhurnalu/127-2021-5-veresen-zhovten/1075-shirokov-v-a-luchik-a-a-paradigm-al-n-zasadi-l-ngv-stiki-pershoji-polovini-xxi-stol-ttya.html> (дата звернення: 18.06.2023).

40. Шишліна О. Поняття словотвірного концепта // Філологічні науки : зб. наук. праць Полтавського держ. пед. у-ту ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2011. № 8. С. 110–115.
URL: <http://liber.onu.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:490644/Source:default#> (дата звернення: 20.06.2023).

41. Юрченко О. В. Дефініція концепту в сучасних лінгвістичних дослідженнях // Вісник Запорізького нац. у-ту. Запоріжжя, 2008. № 2. С. 268–272.
URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2008/fil_2008_1_2/2008-26-06/yurch.pdf (дата звернення 20.03.2023).

42. Яворська Г. М. Концепт ЄВРОПА в сучасній українській репрезентації // *Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów. Europa*. Redakcja Wojciech Chlebda. Lublin-Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2018. Т. 2. С. 257–288.
URL: <https://www.academia.edu/43989813/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86>

%D0%B5%D0%BF%D1%82_%D0%95%D0%92%D0%A0%D0%9E%D0%9F%D0%90 (дата звернення: 27.07.2023).

43. Яворська Г. М., Богомолів О. В. Непевний об'єкт бажання: ЄВРОПА в українському політичному дискурсі : монографія. Київ : ВД Дмитра Бураго, 2010. 136 с.
URL: https://www.researchgate.net/publication/282869871_NEPEVNIJ_OB'JEKT_V_AZANNA_EVROPA_V_UKRAINSKOMU_POLITICNOMU_DISKURSI (дата звернення: 23.06.2023).

44. Яроцька Г. М., Пономаренко Т. В. Метафоричне моделювання концепту Європа в українському медіадискурсі // Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Діалог, 2020. №26. С. 208–225.
URL: <http://dms.onu.edu.ua/article/view/225322>. DOI:<https://doi.org/10.18524/2308-3255.2020.26.225322>.

45. DUDEN Wörterbuch. URL: <https://www.duden.de/woerterbuch> (дата звернення 08.04.2023).

46. DWDS. URL: <https://www.dwds.de/wb/vereinen> (дата звернення 08.04.2023).

47. Hanenberg Peter Wie man Europa sehen kann. Zur filmischen Umsetzung einer Idee // *Várias viagens : estudos oferecidos a Alfred Opitz*. Famalicão: Húmus, 2011. S. 253–262.
URL: https://www.academia.edu/2314204/Wie_man_Europa_sehen_kann_Zur_filmischen_Umsetzung_einer_Idee (дата звернення: 12.07.2023).

48. Hein David Das sind die vertrauenswürdigsten deutschen Printmedien. HORIZONT, 29 März 2023.
URL: <https://www.horizont.net/medien/nachrichten/republic-studie-das-sind-die-vertrauenswuerdigsten-deutschen-printmedien-210850> (дата звернення: 07.07.2023).

49. Jahrbuch für Internationale Germanistik: Akten des XI. Internationalen Germanistenkongresses Paris 2005 – «Germanistik im Konflikt der Kulturen». Herausgegeben von Jean-Marie Valentin. Deutschland: PETER LANG, 2007. Reihe A. Band 88. 394 S.

50. Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów t. 2 : Europa red. Wojciech Chlebda. Lublin-Opole:Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2018. T. 2. 526 s.

51. Oldphras. Online-Lexikon zur diachronen Phraseologie des Deutschen in neuhochdeutscher Zeit (OLdPhras). URL: <https://www.oldphras.net/web/> (дата звернення: 12.07.2023).

52. Petzold S. Europa als Idee – Konzept und Identität? Studienarbeit. Universität Leipzig, 2007. 25 s.

53. Redensarten-Index Wörterbuch und Portal. URL: https://www.redensarten-index.de/suche.php?suchbegriff=vereint+mchen&bool=relevanz&gawoe=an&sp0=rart_ou&sp1=rart_varianten_ou&sp3=bsp_ou (дата звернення: 28.07.2023).

54. Sass K. Gasmarkt, Politik und Nord Stream 2: Diskursnetzwerkanalyse der Positionierung ausgewählter Akteure zum Nord Stream 2-Pipeline-Projekt. Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften. Winterthur, 2019. 121 S. URL: https://digitalcollection.zhaw.ch/bitstream/11475/19356/1/190613_Nord%20Stream%20_MA_Sass.pdf (дата звернення: 25.07.2023).

55. Wengeler M. Topos und Diskurs. Begründung einer argumentationsanalytischen Methode und ihre Anwendung auf den Migrationskurs (1960-1985) Max Niemeyer Verlag. Tübingen, 2003. 573 s.

56. Wierzbicka A. Słowa klucze. Różne języki – różne kultury. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa, 2019. 564 s. DOI: <https://doi.org/10.31338/uw.9788323539193>.

Список джерел ілюстративного матеріалу

57. Alexander R. Panzer gegen Putin // WamS. № 5. 29.01.23. S. 5.

58. Ami. Wien. Tschechien setzt jetzt auf Öl aus Italien // FAZ. № 120. 25.05.2023. S. 18.

59. Aust H. P. Russland hat jedes Vertrauen verspielt // FAZ. № 1. 02.01.2023 S. 11.

60. Badenhof P. Sonnig wie noch nie // FAZ. № 305. 31.12.2022. S. 1.

61. Ballin A., Hoffmann G. General Armageddons Visitenkarte // WK. № 237. 12.10.2022. S. 4.
62. Bätz J., Mauder U. und Schwinghammer B. Hunger als Kriegswaffe // WK. 31.10.2022. S. 3.
63. Berlin (dpa). Mehr Unterkünfte für Flüchtlinge // WK. № 237. 12.10.2022. S. 1.
64. Berlin (dpa.). Es ist unvertretbar. Scholz fordert auf SPD-Konvent ein klares Nein von Russland zu Atomwaffen // WK. 07.11.2022. S. 3.
65. Berlin (dpa). Russische Spionage bedroht Deutschland // WK. № 1. 02.01.2023. S. 3.
66. Berlin (dpa/mar). Koalitionskrach um Panzer eskaliert // WK. № 19. 23.01.2023. S. 1.
67. Berlin (dpa). Deutschland liefert Leopard-Panzer // WK. № 21. 25.01.2023. S. 1.
68. Berlin (dpa). Scholz: Vertrauen Sie mir // WK. № 22. 26.01.2023. S. 1.
69. Berlin (dpa). Leichtes Aufatmen in Krisenzeiten // WK. № 22. 26.01.2023. S. 1.
70. Berlin (dpa). Nicht mit der Waffe an der Schläfe // WK. № 53. 03.03.2023. S. 1.
71. Berlin (dpa). Extremisten immer gewaltbereiter // WK. № 141. 21.06.2023. S. 1.
72. Berlin (dpa). Scholz: China soll auf Moskau einwirken // WK. № 141. 21.06.2023. S. 1.
73. Berlin (dpa). Asylkompromiss entlastet Deutschland // WK. № 143. 23.06.2023. S. 4.
74. Berlin/Kiew (dpa). Scholz: Putin hat sich verrechnet // WK. № 292. 15.12.2022. S. 1.
75. Berlin. Scholz mahnt zu Zusammenhalt // WK. № 34. 09.02.2023. S. 1.
76. Berlin. Putin jetzt schon schwer beeindruckt // WK. № 157. 10.07.2023. S. 2.

77. Beutelsbacher S., Wetzel D. Russland als Energie-Weltmacht? Putins Krieg stellt diese Ordnung auf den Kopf // WAS. 27.02.2022. URL: <https://www.welt.de/wirtschaft/plus237172069/LNG-USA-werden-neue-Weltmacht-der-Energie.html> (дата звернення: 20.07.2023).
78. Boe.PEKING. Xi und Lukaschenko sprechen über Chinas Ukraine-Papier // FAZ. № 51. 01.03.2023. S. 5.
79. Bolduan V. Der (russische) Asphalt ist brüchig // WK. № 120. 25.05.2023. S. 13.
80. Bollmann R., Schuller K. Europa braucht mehr Rüstungsfabriken // FASoZ. № 2. 15.01.2023. S. 1.
81. Böge F., Schmidt F. Begriffe verankern mit Putins Hilfe // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 3.
82. Braunberger G. Keine Angst vor dem Wandel // FASoZ. № 52. 01.01.2023. S. 17.
83. Brüssel/Kiew/Moskau (dpa.). EU verhängt Ölpreisdeckel // WK. № 232. 6.10.2022. S. 1.
84. Bubrowski H., Haupt F. Teil des Bürgertums verachten die Demokratie // FASoZ. № 25. 25.06.2023. S. 4.
85. Buchsteiner J. Beflügelt gegen das Böse // FAZ. № 34. 09.02.2023. S. 4.
86. Buchsteiner J. Deutschland ist bewundernswert // FAZ. № 41. 17.02.2023. S. 4.
87. Buchsteiner J. Die Briten verspotten das «Scholzen» // FAZ. № 20. 24.01.2023. S. 2.
88. Buchsteiner J., Gnauk G., Rösler H.-C. und Wiegel M. Ärger und Verständnis // FAZ. № 4. 29.01.2023. S. 2.
89. Buchsteiner J. London bleibt vage London bleibt vage Wallace trübt Kiews Flugzeug-Hoffnungen // FAZ. № 36. 11.02.2023. S. 2.
90. Busse N. Deutschland hatte keine Wahl mehr // FAZ. № 21. 25.01.2023. S. 1.
91. Busse N. Ins Risiko gehen? // FAZ. № 11. 13.01.2023. S. 10.

92. Busse N. Kurs halten // FAZ. № 146. 27.06.2023. S. 1.
93. Busse N. Putins Nuklearimperialismus // FAZ. 22.06.2023.
URL: <https://qoshe.com/frankfurter-allgemeine/nikolas-busse/putins-nuklearimperialismus/162018381> (дата звернення: 20.07.2023).
94. Busse N. Zeit für Führung // FAZ. 20.01.2023. S. 001.
95. Carstens P. Deutschland und Amerika zeigen Einigkeit bei Waffenlieferungen // FAZ. № 17. 20.01.2023 S. 1,2.
96. Clb. KAPSTADT. Südafrikas Verhältnis zu Russland wird zum Problem // FAZ. № 150. 01.07.2023. S. 18.
97. Cohn-Bendit D., Leggewie C. Es lebe die neue Friedensbewegung // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 8.
98. Cöllen C. Was ist Streumunition – und wieso ist sie umstritten? Gemischte Reaktionen auf die Lieferung der USA an die Ukraine // FAZ. № 157. 10.07.2023. S. 5.
99. Den Haag (dpa). Haftbefehl gegen Russlands Präsident Putin // WK. № 66. 18.03.2023 S. 1.
100. Deutschland. Olaf Scholz im Bundestag. Die Welt danach ist nicht mehr dieselbe wie davor // WamS. 27.02.2022.
URL: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article237182065/Olaf-Scholz-im-Bundestag-Die-Welt-danach-ist-nicht-mehr-dieselbe-wie-davor.html> (дата звернення: 22.07.2023).
101. Dieter K. Russischer Albtraum // FASoZ. № 3. 22.01.2023. S. 8.
102. Doll N. Zeitenwende in fünf Punkten – und ein emotionaler Moment // WamS. 27.02.2022.
URL: <https://www.welt.de/politik/deutschland/plus237187637/Scholz-und-Ukraine-Krieg-Zeitenwende-in-der-Aussen-und-Sicherheitspolitik.html> (дата звернення: 12.08.2023).
103. dpa/epd/krott. Bundesweite Proteste – Mehr als 100.000 Teilnehmer bei Demonstration in Berlin // WamS. 27.02.2022.
URL: <https://www.welt.de/politik/deutschland/article237182993/Berlin-Stoppt-den-Krieg-Mehr-als-100-000-Teilnehmer.html> (дата звернення: 19.08.2023).

104. dpa. Ausrangierte Schweizer Panzer sollen deutsche Lücke schließen. Die Regierung in Bern will einer deutschen Bitte nachkommen/ Parlament muss noch zustimmen // FAZ. № 120. 25.05.2023. S. 2.
105. Drautzburg N. Sie kehren nicht zurück // FAZ. №45. 13.11.2022. S. 4.
106. Drebes J. SPD diskutierte die «Zeitenwende» // WK. № 51. 01.03.2023. S. 2.
107. Dr. Benno E. Zwischen Faschismus und Sowjetssystem // FAZ. № 265. 14.11.2022. S. 6.
108. Dr. Krause C. Wiedereinführung der Wehrpflicht // FAZ. № 120. 25.05.2023. S. 18.
109. Echterling J. Folgen eines russischen Sieges // FAZ. № 42. 18.02.2023. S. 27.
110. Elo. Berlin. Scholz: bei Waffenlieferungen nicht von Lautrufen treiben lassen // FAZ № 12. 14.01.2023. S. 1, 4.
111. Elo./frs./T.G. BERLIN/MOSKAU/BRÜSSEL. Polen will bei Deutschland Antrag auf Leopard-Lieferung stellen // FAZ. № 20. 24.01.2023. S. 1,2,8.
112. Encke J., Krüger K. Der Krieg, in jeder Ecke der Seele // FAZ 19.02.2023. URL: <https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/maljartschuk-petrowskaja-prochasko-ueber-ein-jahr-krieg-18686012.html> (дата звернення: 02.05.2023).
113. Encke J., Krüger K. Es ist auch Euer Krieg! // FAZ. 13.03.2022.
114. Encke J. Wie sieht uns die Welt? // FAZ. № 52. 01.01.2023. S. 33.
115. Frs./jpen. MOSKAU/FRANKFURT. Wie Russland den Sanktionen trotzt // FAZ. № 36. 11.02.2023. S. 17.
116. Fastenrath U. Wo bleiben die Vereinten Nationen? // FAZ. № 34. 09.02.2023. S. 6.
117. F.A.Z. Der beste Witz zum blutigen Ernst // FAZ. № 21. 25.01.2023. S. 1,3.
118. F.A.Z. Frankfurt. Putin lädt Xi nach Moskau ein // FAZ. № 305. 31.12.2022. S. 1.
119. F.A.Z. Munition für die Ukraine // FAZ. № 146. 27.06.2023. S. 4.

120. F.A.Z. Rote Liste Kultur für die Ukraine // FAZ. № 277. 28.11.2022. S. 9.
121. F.A.Z. Scholz: Neuartige Waffen nur gemeinsam mit Verbündeten // FAZ. № 16. 19.01.2023. S. 1.
122. F.A.Z. Viele Ukrainer wollen in Deutschland bleiben // FAZ. № 51. 01.03.2023. S. 5.
123. Fänders T. Die EU will Indien von Russland loslösen Von der Leyen: «Was in der Ukraine passiert, hat Auswirkungen auf den Indopazifik» // FAZ. 26.04.2022. S. 005.
124. Feuerbach L. Weniger Licht // FAZ. № 36. 11.02.2023. S. 3.
125. Fänders T. Keine Einigung // FAZ. № 265. 14.11.2022. S. 4.
126. Fhau. Ausschreitungen bei 1. – Mai-Umzügen // FAZ (Politik). № 101. 02.05.2023. S. 2.
127. Fischer Michael. Von Dränglern und Zauderern // WK. № 20. 24.01.2023. S. 2.
128. Flogaus R. Zeit des Krieges // FAZ 06.04.2022. URL: <https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/ukraine-krieg-papst-franziskus-zwischen-verurteilung-und-diplomatie-17937010.html> (дата звернення: 21.06.2023).
129. Frankfurt. Selenskyj wünscht sich Geschichten der Freiheit // FAZ. № 245. 21.10.2022. S. 1.
130. Freytag B. Gefangen in Russland // FAZ. № 249. 26.10.2022. S. 18.
131. Frigelj K. Über dieser Krise schwebt das Damoklesschwert der nuklearen Eskalation // WamS. 27.02.2022. URL: <https://www.welt.de/politik/deutschland/plus237186073/Ukraine-Konflikt-Ueber-dieser-Krise-schwebt-das-Damoklesschwert-der-nuklearen-Eskalation.html> (дата звернення: 25.05.2023).
132. Gabler L., Garster L. und Glas O. 10 düstere Prognosen, die sich nicht bewahrheitet haben // FASoZ. № 52. 01.01.2023. S. 4.
133. Georgi O., Schuller K. Man bräuchte 300 Milliarden // FASoZ. № 2. 15.01.2023. S. 2.

134. Geyer C. Sie helfen nicht, aber sie reden // FAZ. 25.02.2022.
URL: <https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/putins-angriffskrieg-deutsche-uebersprungsrhetorik-17834274.html> (дата звернення: 18.06.2023).
135. Giordano P. Das ist unser Krieg // FAZ. № 52. 01.01.2023. S. 34.
136. Gnauck G. Abrücken von den Banditen im Kreml // FAZ. 24.03.2022. S. 004.
137. Gnauck G. Das Land wird auch an der Kulturfront verteidigt // FAZ. № 146. 27.06.2023. S. 11.
138. Gnauck G., Sattar M., Veser R. Ein kalkuliertes Risiko // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 3.
139. Gna. WARSCHAU. Polen beantragt Panzer-Ausfuhr // FAZ. № 21. 25.01.2023. S. 2.
140. Gnauck G., Wiegel M., Zimmermann N. Liefern, aber nur in Abstimmung // FAZ. № 24. 28.01.2023. S. 2.
141. Gnauck G. Wie Ukrainer im Vernichtungskrieg überleben // FAZ. 25.04.2022. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/ukraine-krieg-wie-man-einen-vernichtungskrieg-ueberlebt-17976053.html> (дата звернення: 24.08.2023).
142. Grosse G., Meier C. Ein Schutzschirm für Deutschland // FAZ. № 148. 29.06.2023 S. 3.
143. Gutschker T. Das Erweiterungsdilemma // FAZ. № 36. 11.02.2023. S. 1.
144. Gutschker T. Der Abnutzungskrieg begünstigt Russland // FAZ. № 21. 25.01.2023. S. 3.
145. Gutschker T. Die Allianz hat Vorrang // FAZ. № 9. 11.01.2023. S. 2.
146. Gutschker T. Die Natoisierung Europas // FAZ. 29.06.2022. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/nato-spricht-finnland-und-schweden-beitrittseinladung-aus-18138426.html> (дата звернення: 26.08.2023).
147. Gutschker T. Dringender Munitionsbedarf // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 2.
148. Gutschker T. Ein Bild der Geschlossenheit // FAZ. № 233. 07.10.2022. S. 2.

149. Gutschker T. Gegenwind für Baerbocks Vorstoß zum Sondertribunal // FAZ. № 24. 28.01.2023. S. 2.
150. Gutschker T. Hat Zauberlehrling Putin den Geist aus der Flasche gelassen? // FAZ. № 146. 27.06.2023. S. 4.
151. Gutschker T. Russland zur Kasse bitten? // FAZ. № 149. 30.06.2023. S. 1,2.
152. Gutschker T. Wir müssen die Angst davon besiegen, Russland zu besiegen // FAZ. № 20. 24.01.2023. S. 2.
153. Gutschker T. Zwei gegen den Rest Europas // FAZ. № 150. 01.07.2023. S. 2.
154. Haase A. Keine Experimente in Kriegszeiten // WK. № 153. 5.07.2023 S. 4.
155. Hemicker L. Russland muss verlieren lernen // FAZ. № 244. 20.10.2022. S. 2.
156. Hmk. BRÜSSEL. Kein Geld für neue Ölprojekte // FAZ (Wirtschaft). № 263. 01.11.2022. S. 19.
157. Hoffmann G., Brigitta von Gyldenfeldt. Freiheit muss verteidigt werden // WK. № 141. 21.06.2023. S. 2.
158. Huth P. Die mächtigste Waffe der Ukraine ist ihr Präsident // WamS. 27.02.2022.
URL: <https://www.welt.de/debatte/kommentare/plus237181693/Wolodymyr-Selenskyj-Der-Praesident-ist-die-maechtigste-Waffe-der-Ukraine.html> (дата звернення: 29.09.2023).
159. Jansen T., Zimmermann N. Franziskus schenkt eine Blume // FAZ. № 101. 02.05.2023. S. 10.
160. Jerofejew V. Aus dem Gleichgewicht geraten // FAZ. № 52. 01.01.2023. S. 34.
161. Jerofejew V. Sinnlos und gnadenlos // FASoZ. № 26. 02.07.2023. S. 33.
162. Job. BERLIN. Selenskyj verlangt Kampfflugzeuge von Europäern // FAZ. № 34. 09.02.2023. S. 1.

163. Jürigs A., Stöhr S. Dieser Krieg macht uns alle zu Soldaten // FAZ. № 20. 24.01.2023. S. 31.
164. Jürigs A. Wir wollen nicht schweigen // FAZ. № 123. 30.05.2023. S. 1.
165. Kafsack H. EU-Staaten bereiten Ausschluss Russlands von SWIFT vor // FAZ. 26.02.2022. URL: <https://www.faz.net/aktuell/ukraine/bundesregierung-lenkt-ein-russland-steht-vor-dem-ausschluss-aus-swift-17836971.html> (дата звернення: 30.09.2023).
166. Kafsack H., Wagner K., Zaboli N. Der Westen nutzt recht stumpfe Schwerter // FAZ. 25.02.2022. URL: <https://www.faz.net/aktuell/wirtschaft/warum-die-sanktionen-des-westens-russland-kaum-schaden-17834855.html> (дата звернення: 16.08.2023).
167. Kessler M. Maßlos // WK. № 19. 23.01.2023. S. 2.
168. Kho. Russland Stolz. Ehrung für den kämpfenden Schriftsteller Prilepin // FAZ. № 11. 13.01.2023. S. 13.
169. Kiew (dpa). Nukleare Muskelspiele // WK. № 250. 27.10.2022. S. 3.
170. Kiew (dpa). Große Sorge um Saporischschja // WK. № 143. 23.06.2023. S. 1.
171. Kiew/Moskau (dpa). Lage in Bachmut immer brenzlicher // WK. № 51. 01.03.2023. S. 1.
172. Kiew/Moskau. Massive Angriffe in Südukraine // WK. № 277. 28.11.2022. S. 1.
173. Kiew/Moskau. Putin lässt Kiew bombardieren // WK. № 236. 11.10.2022. S. 1.
174. Kiew/Paris (dpa). Eine Milliarde Euro für Kiew // WK № 291. 14.12.2022. S. 1.
175. Knatz C. Ein Terrorist // WK. № 236. 11.10.2022. S. 2.
176. Kohler B. Der nackte Putin // FAZ. № 145. 26.06.2023. S. 1.
177. Kohler B. Wenn du Frieden willst // FASoZ. № 7. 19.02.2023. S. 1.
178. Krimer K. Der böse Jude ist wieder da // FASoZ. № 26. 02.07.2023. S. 35.
179. Kühn O. Erst zögern, dann liefern // FAZ. №. 11. 13.01.2023. S. 1,2.

180. Kühn O. Abfangjäger über blauer See // FAZ. №. 120. 25.05.2023. S. 3.
181. Lämmle A. Moralisch in der Schuld // FAZ. № 120. 25.05.2023. S. 18.
182. Langer F. Schaut sie euch an // FAZ. 24.03.2022. S. 0R4.
URL: <https://www.faz.net/aktuell/schaut-sie-euch-an-17901516.html> (дата
звернення: 05.08.2023).
183. Leiterhäuser J. Die NATO bestimmt die Diskussion // FAZ. № 148.
29.06.2023. S. 6.
184. Lohse E. Migration mit wenig Scharf // FAZ. № 34. 09.02.2023. S. 3.
185. Lohse E. Was nach der Zeitenwende kommt // FAZ. № 44. 21.02.2023.
S. 1.
186. Lohse E., Wehner M. Kanzler Scholz steht erst am Anfang // FAZ. № 162.
15.07.2023. S. 2.
187. Lohse E., Wehner M. Links, wo keiner den Scholz schlägt // FAZ. № 143.
23.06.2023. S. 4.
188. Lohse E., Wehner M. Wende ohne Applaus» // FAZ. № 20. 24.01.2023.
S. 2.
189. Lohse E., Wyssuwa M. Russland nimmt Einfluss // FAZ. № 149.
30.06.2023. S. 4.
190. Löw. WIEN. Slowakei liefert Kampfflugzeuge 10 MiG-29 plus drei zum
Ausschlachten für Kiew // FAZ. № 66. 18.03.2023. S. 4.
191. Lt. BERLIN. Möglichst rasche Aufbauhilfe für die Ukraine // FAZ.
№ 249. 26.10.2022. S. 2.
192. Iwö/dpa. Ausschuss Russlands? Fifa und Uefa zögern weiter // WamS.
27.02.2022. URL: [https://www.welt.de/sport/article237190109/Sanktionen-
Ausschluss-Russlands-Fifa-und-Uefa-zoegern-weiter.html](https://www.welt.de/sport/article237190109/Sanktionen-Ausschluss-Russlands-Fifa-und-Uefa-zoegern-weiter.html) (дата
звернення: 12.08.2023).
193. Marschall B. Basisproblem // WK. № 22. 26.01.2023. S. 2.
194. Marschall B. Krieg senkt deutschen Wohlstand // WK. № 43. 20.02.2023.
S. 1.

195. Martens M. Mehr bulgarische Waffen für Kiew? // FAZ. № 259. 07.11.2022. S. 8.
196. Martens M. Putin vor Tribunal // FASoZ. № 2. 15.01.2023. S. 3.
197. Matz C. Neue Einheit in Wiesbaden // WK. 07.11.2022. S. 3.
198. Matz C. Weltpolitik in der Westpfalz // WK. № 17. 20.01.2023 S. 3.
199. Matzke A. Konservative Strategie im Jahr 2023 // FAZ № 17. 20.01.2023. S. 29.
200. Mauder U. Putin unter Kontrollverlust // WK. № 233. 07.10.2022. S. 2.
201. Mayntz G. Hat Russlands Krieg die EU gestärkt? // WK. 17.10.2022. S. 4.
202. Mayntz G. Panzer von großer Bündnis-Bedeutung // WK. № 22. 26.01.2023. S. 3.
203. Mayntz G. Vorstoß für Verhandlungen // WK. 07.11.2022. S. 3.
204. Mho. FRANKFURT. Aktien in Russland sind verschwunden // FAZ. № 146. 27.01.2023. S. 25.
205. Mic. Paris. Eine Milliarde Euro Winterhilfe für Kiew // FAZ. № 291. 14.12.2022 S. 5.
206. Mic. Paris. Russland Krieg ändert nichts für Le Pen // FAZ. № 120. 25.05.2023. S. 5.
207. Mihm A. Fluchtpunkt Rumänien // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 22.
208. Mihm A., Seiser M. Wie verkaufen unser gesamtes Öl- und Gasgeschäft nicht // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 22.
209. Moskau/Kiew (dpa). Beide Kriegsparteien reklamieren Erfolge // WK. № 233. 07.10.2022. S. 1.
210. Moskau/Kiew (dpa). Russland setzt auf Straftäter // WK. № 141. 21.06.2023. S. 1.
211. Möhle H. Unter Druck // WK. № 237. 12.10.2022. S. 2.
212. Mühl M. Die Zeit läuft uns davon // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 9.
213. Müller R. Krieg gegen Russland? // FAZ. № 24. 28.01.2023. S. 8.
214. München (dpa). Friedensinitiative im Ukraine-Krieg // WK. № 43. 20.02.2023. S. 1.

215. Münstermann K. Der Kanzler und die «Zeitenwende» // WK. № 53. 03.03.2023. S. 2.
216. Münstermann K. Ein heikler Gast im Kanzleramt // WK. № 141. 21.06.2023. S. 4.
217. Münstermann K. Luft nach oben // WK. № 143. 23.06.2023. S. 2,4.
218. Münstermann K. Warum der Kanzler Gezügert hat? // WK. № 22. 26.01.2023. S. 2.
219. Mwe. Berlin. Olaf Scholz verteidigt gegenüber Genossen Reise nach China // FAZ. № 259. 07.11.2022. S. 2.
220. Mwe. Berlin. Scholz dankt den Deutschen für Mitgefühl und Hilfsbereitschaft // FAZ. № 305. 31.12.2022. S. 1.
221. Nauseda Gitanas. Die neue Realität der Zeitenwende // FAZ. № 157. 10.07.2023. S. 8.
222. oll. Lettlands Präsident Levits fordert Russland-Sondertribunal // FAZ. № 265. 14.11.2022. S. 4.
223. Palitza K. Viel mehr als eine Söldnerarmee // WK. № 66. 18.03.2023. S. 2.
224. Pca./T.G.BERLIN/BRÜSSEL Ukraine kann mit westlichen Kampfpanzern rechnen // FAZ. № 21. 25.01.2023. S. 1.
225. Ppl. London. Chancen in der Ukraine. Optimistische Töne auf Wiederaufbau-Konferenz // FAZ. № 144. 24.06.2023. S. 20.
226. PRAG (dpa). Europa übt den Schulter Schuss // WK. № 233. 07.10.2022. S. 1.
227. Prochasko J. Einmaliges Einmaleins // FAZ. № 52. 01.01.2023. S. 35.
228. Roeingh F. Bittere Lage // WK. № 22. 26.01.2023. S. 2.
229. ROM (edp). Papst ruft bei Neujahrsmesse zu Solidarität auf // WK. № 28. 02.02.2023. S. 3.
230. Rosenfeld D. Statt zu führen, versteckt sich Olaf Scholz hinter den USA // WamS. № 3. 21.01.2023.
- URL: <https://www.welt.de/debatte/kommentare/article243353917/Kampfpanzer-fuer->

Ukraine-Statt-zu-fuehren-versteckt-sich-Olaf-Scholz-hinter-den-USA.html (дата звернення: 28.07.2023).

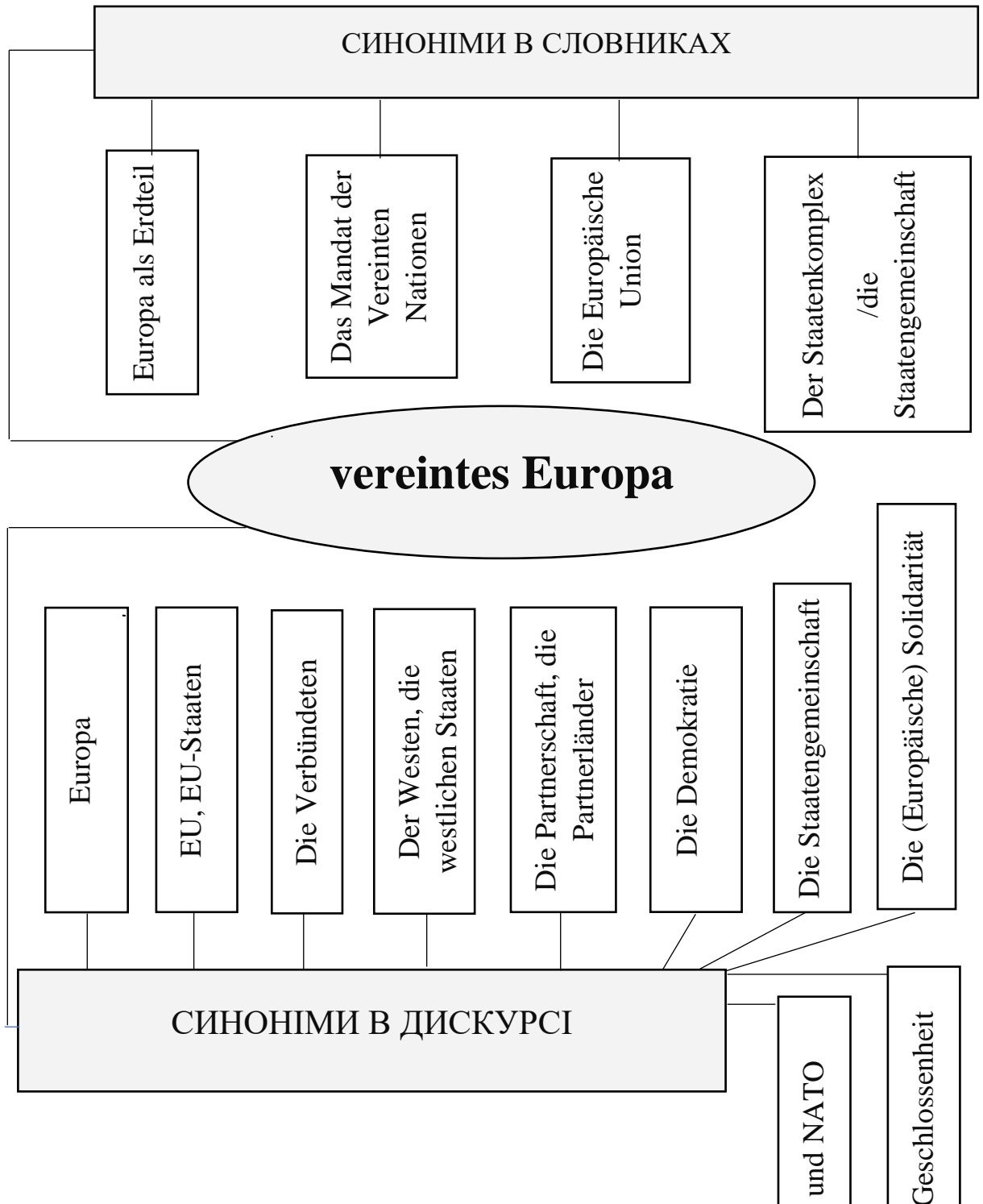
231. Rödder A. Wir sagen euch an // WK. № 294. 17.12.2022. S. 2.
232. Rüb M. Meloni erwägt Lieferung von Kampfflugzeugen // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 2.
233. Rve. Papst-Gesandter in Moskau // FAZ. 30.06.2023 S. 2.
234. Sattar M. Ende der deutschen Blockade bei den Panzerlieferungen? // FAZ. № 19. 23.01.2023. S. 2.
235. Sattar M. Zwischen Risikoabwägung und Lageveränderung // FAZ. № 9. 11.01.2023. S. 2.
236. Schäfers M. Fernost ist mehr als China // FAZ. № 265. 14.11.2022. S. 2.
237. Schäfers M. Stromversorgung wieder aufbauen // FAZ. № 249. 26.10.2022. S. 17.
238. Schlieker K. Signal // WK. № 291. 14.12.2022 S. 2.
239. Schmidt F., Putzbach R. Defensive und Düsternis // FAZ. № 248. 25.10.2022. S. 5.
240. Schmidt F. Rechtsbrecher als Kriegshelden // FAZ (Politik). № 45. 13.11.2022. S. 3.
241. Schmidt F. Fleisch vom Fleische // FASoZ. № 26. 02.07.2023. S. 3.
242. Schmidt F. Schimären der Normalität // FAZ. № 146. 27.06.2023. S. 4.
243. Schmidt F Wenn Mörder ihre Chance wittern // FAZ. № 14. 17.01.2023. S. 2.
244. Schröder S. Sieg der Ukraine absehbar // WK. 31.10.2022. S. 3.
245. Schröder T. Wir stehen im Wirtschaftskrieg // WK. 07.10.2022. S. 17.
246. Schuller K., Carstens P. AMPEL ÄNDERT KURS. Berlin schickt Kiew 500 Stinger-Raketen und weitere Waffen // FAZ. 26.02.2022. URL: <https://www.faz.net/aktuell/politik/ausland/berlin-schickt-ukraine-stinger-raketen-und-weitere-waffen-17836825.html> (дата звернення: 18.05.2023).
247. Schuller K. Ein Pakt zum Schutz der Ukraine // FASoZ № 26. 02.07.2023. S. 1.

248. Schuller K. Es geht buchstäblich um Tage // FAZ. № 42. 23.10.2022. S. 3.
249. Schuller K., Pilar D. Wer, wenn nicht wir? // FASoZ. № 7. 19.02.2023. S. 3.
250. Schuller K. Ukraine im Nebel // FASoZ. № 28. 16.07.2023. S. 8.
251. Schuster J. Das hat Putin genutzt // WamS (Politik). № 7. 12.02.2023. S. 4.
252. Schwedes L., Meyer C. Selenskyj mit großer Bitte in London // WK. № 34. 09.02.2023. S. 4.
253. Seibert T. Waffengeschäfte zwischen Partnern // WK. № 22. 26.01.2023. S. 4.
254. Sibi. Frankfurt. Euro-Inflation sinkt fast auf Vorkriegsniveau // № 150. 01.07.2023. S. 17.
255. Siedenbiedel C. Schuld an der Inflation ist nicht nur der Krieg // FAZ. № 291. 14.12.2022. S. 23.
256. Siedenbiedel C. Die Inflation steigt wieder an // FAZ. № 149. 30.06.2023. S. 19.
257. Stahnke J. Xi gibt den Trend vor. Mit warmen Worten wird der russische Ministerpräsident in China empfangen. Doch über die Ukraine wird nicht gesprochen // FAZ. № 120. 25.05.2023. S. 5.
258. Stein A., Mauder U. Ein Held für die Welt // WK. № 303. 29.12.2022. S. 2.
259. Stein A., Mauder U. Gesucht: Beweise gegen Putin // WK. № 43. 20.02.2023. S. 3.
260. Storch M. Acht Stunden am Tag ohne Strom // WK. № 250. 27.10.2022. S. 3.
261. Storch M. In der Hölle des Krieges // WK. № 43. 20.02.2023. S. 3.
262. Strauss S. Mehr als ein Jahr // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 9.
263. T.G.BRÜSSEL. NATO-Militärs für Kampfpanzer // FAZ. № 17. 20.01.2023. S. 2.
264. T.G. BRÜSSEL. Vier Sender verboten // FAZ. № 294. 17.12.2022. S. 2.

265. T.G./gna. BRÜSSEL/WARSCHAU. Irritationen über Leopard-2-Lieferungen // FAZ. № 36. 11.02.2023. S. 2.
266. Vesper R. Die Verrohung Russlands // FAZ. № 52. 02.03.2023. S. 1.
267. Vesper R. Mehr als ein gescheiterten Putschversuch // FAZ. № 145. 26.06.2023. S. 1.
268. Wiegand M. Atomschirm über Deutschland? // FAZ. № 44. 21.02.2023. S. 8.
269. Wiegand M. Frankreichs Drang nach Osten // FAZ. № 123. 30.05.2023. S. 10.
270. Wiegand M. Kampfpanzer als Gradmesser // FAZ. № 11. 13.01.2023. S. 2.
271. Wilton J. Deutschlands neue Freiheitsenergie // WamS. 27.02.2022. URL: <https://www.welt.de/debatte/kommentare/article237185677/Angriff-auf-Ukraine-Deutschlands-neue-Freiheitsenergie.html> (дата звернення: 18.05.2023).
272. Wyssowa M. Baerbock in Charkiw: Absoluter Irrsinn // FAZ. № 9. 11.01.2023. S. 1.
273. Wyssowa M. Wer kann russische Kriegsverbrecher verurteilen // FAZ. № 14. 17.01.2023. S. 2.
274. Wyssowa M. Wir sind vorbereitet, was auch immer kommen mag // FAZ. № 277. 28.11.2022. S. 2.
275. Zabori N. Noch ist Europa nicht verloren // FAZ. № 157. 10.07.2023. S. 15.
276. Zorn R. Oh, wie ist das schön Europas Eiskunstläufer vermissen Russen nicht // FAZ. № 25. 30.01.2023. S. 027.

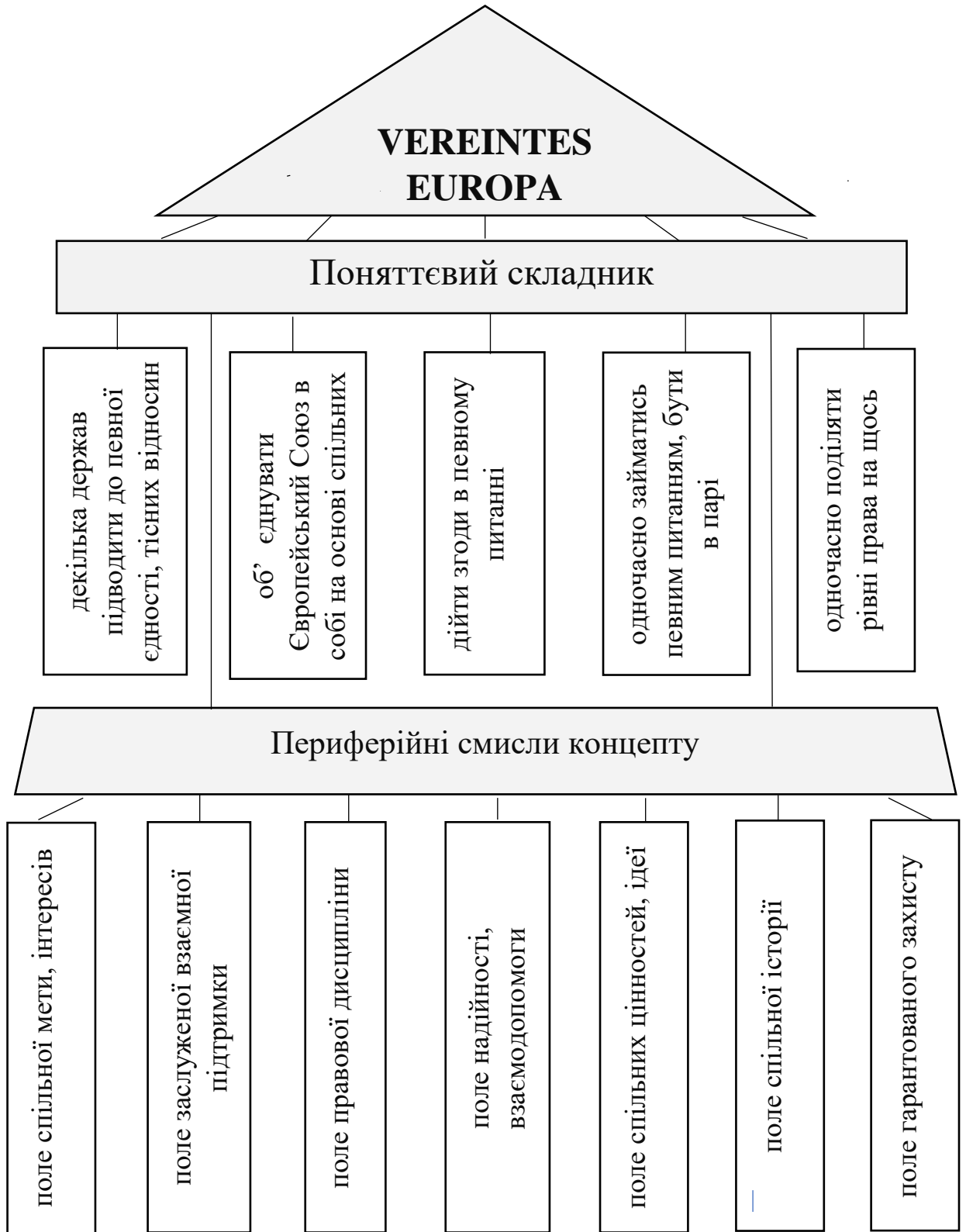
Додаток А

Субконцепти VEREINTES EUROPA у синонімічних значеннях
словників і дискурсу.



Додаток Б

Смислове наповнення концепту VEREINTES EUROPA в німецькій
лінгвокультурі: поняттєвий та периферійний складники



Додаток В

Графічна репрезентація змісту концепту VEREINTES EUROPA в німецьких ЗМІ в контексті російської воєнної агресії

